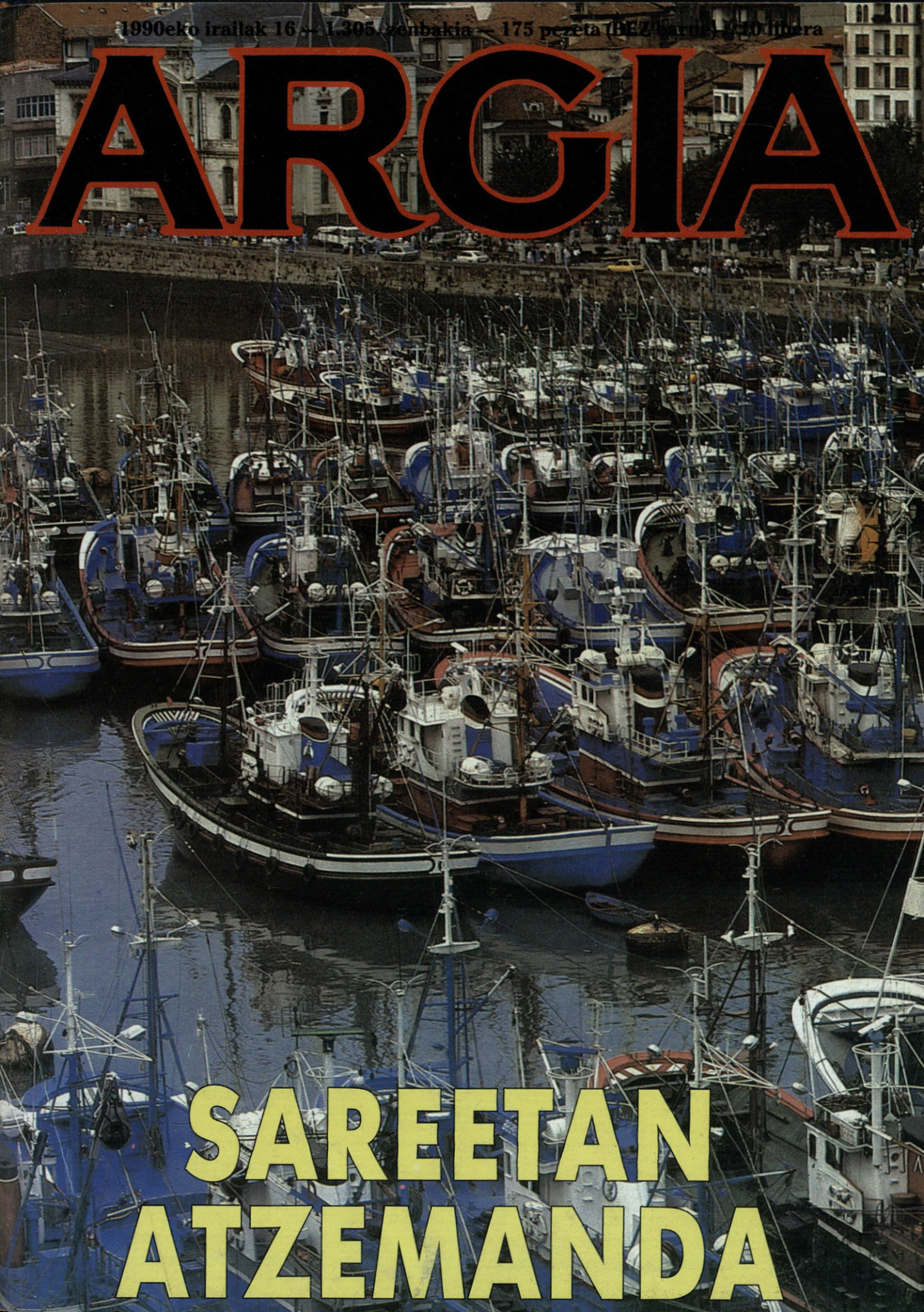

1990eko irailak 16 — 1.305 zenbakia — 175 pezeta (BEZ barne) — 110 libera

ARGIA

An aerial photograph of a harbor densely packed with numerous fishing boats. The boats are primarily blue with white upper sections and are equipped with various masts, antennas, and fishing gear. They are moored in rows, filling the water. In the background, a stone wall separates the harbor from a town with multi-story buildings and a church with a tall spire.

SAREETAN ATZEMANDA

EKO ALTZA
Larratxo ibilbidea. 96 zbk.
ALTZA

**AUTO SERVICIO
DURANGO**
Retentxu kalea 30
DURANGO

**MERKEK
IGLESIAS**
TRINTXERPE

EKO AIETE
Grupo Etxadi. Telf.: 21 14 88
AIETE. DONOSTIA

**S. JUAN BAUTISTA
Kooperatiba**
Villas auzoa. Telf.: 55 01 99
HERNANI

SUPER AMARA
Isabel II.a. 16 zbk. Telf.: 46 11 77
DONOSTIA

BETI MERKEK
Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/g.
Telf.: 69 25 26. ASTEASU

**AUTOSERVICIO
VILLALBA**
Urkizu. 13. Telf.: 12 05 73—71 61 60
San Juan. 9. Telf.: 70 26 38
EIBAR

EKO TOLOSA
TOLOSA

Vivodist

Albistur, hau da zure adierazpen askatasuna

Arratsaldeko lau ta erdiak aldera ziren, Amara Berriko TXEPE-TXA GAZTE KOLEKTIBOko zortzi kidek hauzoko kale lasaietan gure lehenengo murala egiteari ekin genionean.

Hogei minutu besterik ez ziren pasa Albistur jekearen morroiek mural kultural bat egiteak suposatzen duen ikaragarritzko delitu horretan ezsustean hartu gintuztenean. Hau izan da ahalguztidun alkate jaunarengandik pairatu dugun lehenengo «laguntza» dihar dugun hauzoko gateen sensibilizazio kanpaina hobengabe, paketsu eta informatzailea aurrera ateratzeko.

Haien instalakuntza zoragarriak bisitatzerako gonbidatu eta gero, gure datu pertsonalak eskatu eta ezarritako 10000 pezetako isuna ez ordaintzekotan gerta zekigukeena adierazi ziguten. Guzti hau kendu ziguten materiala kontutan hartu gabe, zeina atsegin handiz beren beharretarako erabiliko duten.

Aipatu ere, esandako lekuan igarotako denbora laburrean emandako xehetasun batzu, hala nola, «mono» ezjakin horrek idatziz zuena gure datuak eman genizkionean: Unay, Jorka, Sigor, Vergara (gure ardura duntzat baldin badituzue zeuen buruak, behintzat euskaraz ikasi!), edo nola ahaztu beste hura, zeina zerbitzuan egonik, irriparra ahoan, birra freskagarri bat eskuan zuela ongietorria eman zigun.

Besterik gabe, agurtzen zaituzte:

Txepetxa gazte kolektiboa

Udan ere ehiza

Urtero ohi den bezala, aurten ere txirrindulariak errepidera irten dira, eguraldi ona aprobetxatuz makina bat kilometro egiteko asmoz. Batzuk, gelditzen diren baso eta mendi bakanak disfrutatuz, beste batzuk berriaz, txirrindulari profesionalen moduan ziztu bizian kilometroak eginez. Guztiek ordea auto eta kamioiak jasan

behar izaten dute, izaten dugu. Badira bai txirrindulariak errespetatzen dituzten gidariak baina egia esateko, gutxiengo bat dela esango nuke gidari gehienak ez bait dira sekula santan bizikleta gainean jarri.

Gero eta zaletu gehiago dago bizikleta hartu eta bidean jartzten dena, gure herri honetan ez bait da txantxetako dagoen afizioa. Hala ere, badira ere txirrindulariak akabatzeko zaletasuna hartu duen jendea. hori da behintzat aurten go datuak begiratzera koan burura datorkidana.

Zeharo bakarrik eta inolako defentsarik gabe aurkitzen da txirrindularia errepidean eta horren ondorioz hilkortasuna handia da. Jakina, zenbait kasutan txirrindulariaren errua da eta ez auto gidariarena. Dena dela, oro har gidariaren jokaeraren emaitza bat baino ez da istripua eta kasu hauetan alferrikakoak dira ondoren etor daitezken multa eta isunak, txirrindulariak larriki zauritua edo dagoeneko hila bait dago. Ez dauka inolako kompensaziorik.

Beraz, tiroen artean ihesi dabilen txori baten gisa dabil maiz txi-

rrindularia eta ez da harritzekoa honela gidarietako harremana txarra izatea. Gelditzen zaion alternatiba bakarra karril osoa betetzea da, nahiz eta arauen kontrakoa izan. Bestela, auto gidari-ehiztariak eskeintzen duten panorama ikusirik, errepidera irretzeari utziko dio, neronek egin dudana bezalaxe. Ea egunen batean Golkoan gerra sortu eta petrolio guztia amaitzen den, modu honetan jende guztia oinez edota bizikletan ibili dadin.

Txirrindulari ohi bat

ARGIA

1.305. alea

5. Politika kronika. N. ARRASTOA.

8. Gasteiz eta Iruñeko
Legebiltzarrak borondatearen eta
itunen baldintzapean. B. ARTOLA.

12. Manuel Salazar eta Enrique de
León: «Errefuxiatuen borroka eta
orain mende batzu gurea bat dira».
KORO AZKONA eta ANABEL
ANDUEZA.

14. Politika ttanttaka.

16. Nazioarteko kronika. PABLO
SASTRE.

18. Gregor Gysi: «Inperialismo
ekonomiko eta abertzaletasun
berekoiairen beldur naiz». ANA
AZPEITIA.

22. Nazioartea ttanttaka.

24. Francisco Aldecoa: «EEBBek
irabaz dezakete, baina bere
amaieraren hasiera daiteke». XABIER
LETONA.

30. Sare gerraren azkeneko
konbateak. PABLO SASTRE eta
XABIER LEKUONA.

36. Euskarazko egunkaria
Belokiren arauera. IÑAKI URIA.

40. Kultur kronika. JOSU LANDA.

42. Taberna zuloko idazle koktela.
J.J. PETRIKORENA.

46. Eneko Olasagasti eta Carlos
Zabala: «Komedia espainolek
urruntzen jarri ditugu ahalegin
guztiak». GARBIÑE UBEDA.

48. Euskara diruz eta modernitatez
jantzirik LETRAKIT izeneko
erakusketa ibiltarian. GARBIÑE
UBEDA.

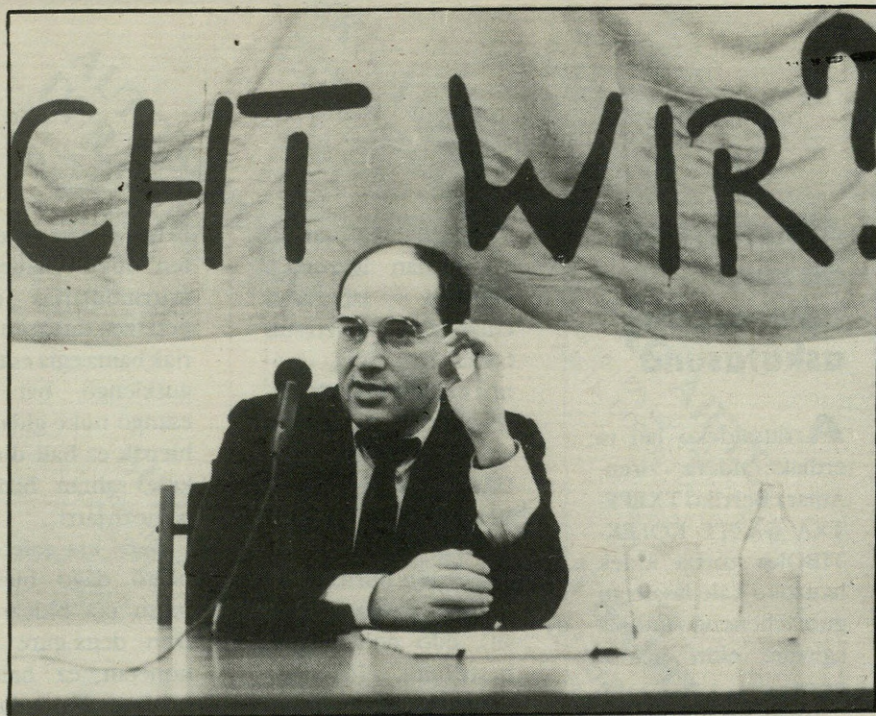
51. Palestina: Irudiaren indarra. J.M.
HERITZ.

52. Kultura ttanttaka.

55. Aste giroa.

63. TXT.

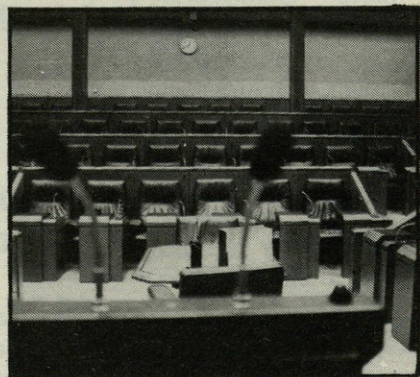
66. Azkena: Gatazkak UPV/EHUn.
FERNANDO MIJANGOS.

GREGORY GYSI: Urriaren 3an Ekialdeko Alemania mapatik ezabatua
izango da. Data historikorako hilabete eta erdi falta zelarik, Gregor Gysi,
komunista erreformatuaren buruarekin sozialimoaren etorkizunaz eta
Alemaniaren bateratzeaz aritu ginen. /18

LEGE BILTZARREN

MARTXA: Nafarroako legealdiak
jarraitzen duen bitartean, Gasteizko
Legebiltzarra amaitu berri da.
Legebiltzar hauen martxaz aritu
zaizkigu Figueroa, Cabases,
Goirizelaia, Arozarena, Gurrutxaga,
Egibar, Marcos Merino, Belasco,
Razquin eta Otano alderdi politiko
ezberdinen izenean. /8

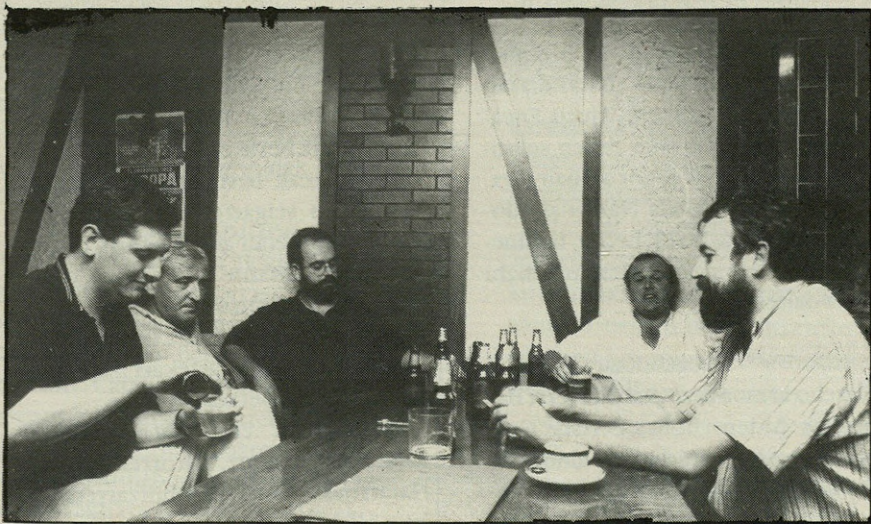

FRANCISCO ALDECOA:

Zientzia politikoetako Doktorea eta
ekonomista, Nazioarteko Harremanen
Katedratikoa UPV/EHUn, ehun
argitalpenetik gora idatziak ditu Francisco
Aldecoa. «Tiempo de Paz» nazioarteko
aldizkari zuzendaria ere, Golkoan
somatzen den gerra giroaz argi eta garbi
azaldu digu bere eritzia. /24

EUSKARAZKO EGUNKARIA: Uztailaren amaieran aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak Belokik zuzendutako «Euskarazko Egunkaria» txostena. Gauzak honela, «Deia»ko zuzendari-ordeak gidatutako azterketa-proiektuaren berri eman nahi dizugu oraingoan, aipatu egunkariak izango lituzkeen ezaugarri nabarmenenak argituz. /36

«TABERNA ZULOKOAK»: Alarigar Jualermu akronimoaren azpian Iñaki Aldekoa, Pako Aristi, Juan Gartzia, Felipe Juaristi, Anjel Lertxundi eta Inazio Mujikak sei ipuin aurkeztu dizkigute oraingoan «Taberna Zulokoak» izeneko liburuan. Taberna gaiak taberna giroa eskatzen zuelako bildu genituen batera, honetaz eta hartaz luze aritzeko asmoz. /42

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Luis Fernández, Josu Landa, Xabier Lekuona, Imanol Murua, Joxan Oiz, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Pello Zubiria, Iñigo Makazaga.

Bilbon: Lorea Agirre, Jose Luis Aizpuru, Joseba Azpeitia, Joxe Mari Egaña, Xabier Letona, Sabiño Madariaga, Xabin Makazaga eta Jon Olaizola.

Gasteizen: Bagare taldekoak.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Itziar Mendibe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Natxo Allende, Enrike Amonarriz, Jon Mikel Arano, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Joxe Felix Azurmendi, Nerea Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Bota Punttuba, Amaia Elozegi, Enbido, Xarlo Etxezaharreta, Martin Garitano, Andres Gostin, Mielanjel Harana, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Xiberoko Boza Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Amaia Lasa, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Ermiñe Madariaga, Fermin Muguruza, Rosa Martin Sabaris, Edu Mintegi, Laura Mintegi, Bego Montorio, Morau eta Mattin, Joxe Mari Ostolaza, Martxelo Otamendi, Jon Sarasua, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdai, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Asisko Urmeneta, Mikel Zabaleta, Jesus Mari Zalakain, Patxi Zarautz eta Joxemi Zumalabe.

Diseinu eta montajea: Eneko Abrego, Leire Albisu, Jon Barandiaran, Patxi Puertas eta Garbiñe Ubeda.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Lema 7 (Tlfnoa: 426996).

Promozioa: Josu Esnal.

Administrazioa: Txumai Iturria.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Agirre.

D.L.: 80—1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g.

20012 Donostia./Tenderia kalea 33

3. ezk.

48005 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399,

(94)4166936, 4166500.

Telefaxes: (943)293613.

Inprimategia: ANTZA

inprimategia.

1990. urterako harpidetza

sariak:

(BEZ barne)

Hego Euskal Herria 7.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria 465 libera.

Estatu Espainola 7.000 pezeta.

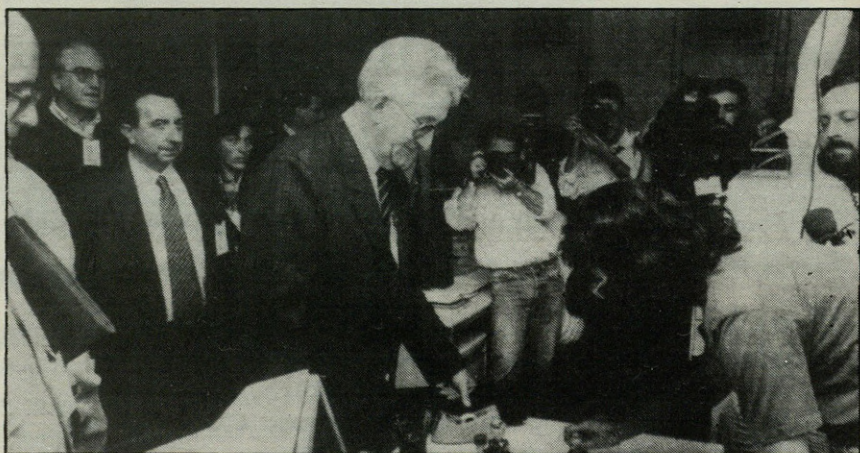
Beste atzerriak 9.300 pezeta.

Airez 14.000 pezeta.

Autodeterminazioa eskubidea, eskubide ahaztezina

LANPETUAK ibili dira asteburuan Komunitate Autonomoko hauteskundeetan esku hartu behar duten alderdi gehienak. Arzalluzen Euzko Alderdi Jeltzaleak Asanblada Nazionala burutu du Donostian, zeinaren ardatz nagusiak, alde batetik, legealdi honetan osatu den PSOE-PNV ezkontzaren emaitza emankorren azalpena izan den, eta bestetik, hurrengo legislaturari begira, hauteskundearen emaitzak jakin arte PNVk ezer ez duela lotuko baieztatu duen. Lasai dabil PNV, Arriagako izpiritua indarrean jarri eta PSOErekin lotzeko erabakia hartu zuenetik gorantz egin bait du hautesontzietan eta Madrilgo Gobernuan dagoen alderdi sozialistaren aliatu bihurtu da Espainiako hiriburuko Legebiltzarrean. Politika egiteko era bat erakutsi du Arzalluzek, trukean jaso du etekinik baina bidean utzi du utzi behar ez zen hainbat asmo eta ideia.

Bestalde, Euskadiko Ezkerrak Biltzar Ttipia burutu du Donostian ere. Kepa Aulestiaren alderdiak PNVren itzalean Gasteizko Gobernura iristeko azken aukera dauka. Sozialisten babesaz saiatu zen eta bertan behera utzi zuen Jauregui-k; egun Euzko Alkartasunaren emaitzak eskasak badi-ra, PNVk EEren laguntzaz Gipuzkoa lotu dezake. Eta ondorioz, Euzko Alkartasuna hain egoera arriskutsuan geratuko litzateke —Ajuria Eneako hitzarmenetik ez bait luke ezer positiborik jasoko EAK— etorkizuna kezagarria iragarriko geniokeela Garaikoetxeari. Neurri berean, arazoak

Josu Landaluze, Euskariako ordezkaria, Lege-Proposamena Gasteizko Legebiltzarrean erregistratzen.

ditu Garaikoetxea nafarrak Bizkaian bederen, zerrendetan Barandiaran buru aurkeztu badu ere, Ajuria Eneako paktutik irten nahi duten sektoreak aspaldidanik gogor ari bait dira, eta EAren Asanblada Nazional edozeinean Zarauzkoan behin behinekotasunez konpondu zena noiznahi leher daiteke.

MADRILGO Legebiltzarrerako hurbiltzeko asmoa erakutsi du Herri Batasunak. Alderdi honek Pertsiar Golkoan inposatu nahi den irtenbide militarra eta Hego Euskal Herriak NATOri eman zion ezezkoa gogora eraziko du Ganbara horretan, bertako Legebiltzarreko bilkura batera Itziar Aizpurua eta Jon Idigoras parlamentariak lehendabizikoz agertuko direla. Beste biak, Angel Alcalde eta Iñaki Esnaola alegia, denok ezagun ditu-

gun arrazoiak direla bide, ez dira agertuko. Eta alderdi honek asteburuan Durangon bildu duen Mahai Nazionalak beste erabaki batzu hartu ditu, besteak beste, herrialdeetako zerrenden seigarren postuan espertxe espainoletan giltzapeturik dituzten hiru militante aurkeztuko ditu. Aipagarria, Gipuzkorako Jose Mari Elosua «Porte» abokatua doala, Revilla kasuan ustez bitartekari izateagatik oraindik espetxean dutena.

Hegoaldean eta hauteskundearen gaiarekin jarraituz, datorren urtean Nafarroako Foru Legebiltzarrerako hauteskundeetarako prestatuz ari da Izquierda Unida eta horretarako Herrialde mailako II Asanblada burutuko du urriaren 6an. 89ko irailean, hots, I. Asanbladaren onartutako negoziaketa politikoaren aldeko jarraera eta Euskadi bat egiteko aldeko

Bizirik daude Uztaritzeko Garat anaien eskakizunak

DUELA urtea, 1789ko iraultzaren 2. mendeurrena handizki ospatu zuten Parisen. Hargatik, ez zen 1789 urte horretan bukatu iraultza. Oraino segi dezake beraz 2. mendeurrenak ere, onerako nola txarrerako. Txarraz asko erran izan da Euskal Herrian. Aldiz ona aipatzeko dugu.

Bi hitz iraultzaren ikurtzat hartu diren egunez. Gaizki hautatuak direla uste dut. Bastilla hartu zutenean, kasik hustua zen gaztelu hori, eta laster indar gabeturi egon beharra. Halaber, abuztuaren 4eko gau famatuaz. Harekin ala hura gabe, ezabatuko ziren pribilegeak, aurretik ala ondotik ikusi den bezala beste erresuma aurreratueta: eredutzat hor ditugu Suiza, EEBBak, Bretaina Handia, Prusia... Eta Euskaldun garenok, nola ez pentsa gau xoro hartan mainuko ur zikinarekin batean humea bota zutela, gure Forua ezabatuz, feudalitatea osoki desegin gabe gainera?

JEAN LOUIS DAVANT
(Idazlea)

ONA, askoz ere berantago da etorri; eta Europako ekialdean, begien bistan obratzen ikusten dugu oraintxe, giza eskubideak errespetatzen dituzten arau.

Niretzat, iraultzako egunik handiena 1789ko abuztuaren 26a izan zen: eiki, egun horretan zituzten giza eskubideak oihuztatu erresumako deputatuek. Zoritzarrez ahantzirik dago egun hori, beste guzien gaineratik ospatu behar litzatekelarik. Ezen izpiritu zabal batzuetarik jalgi zen hor mundu osoarentzat mezu bat miresgarria, gizartea iharrosten eta iharrosiko duena.

Nor bederaren eskubideak, bai. Eta hori da mendebaleko erresumek kontutan hartzen duten saila. Baina herrien eskubideak ere badi-ra: horiek ahanzten dituzte, non ez den ekialdekoentzat. Alta bada, denentzat balio du autodeterminazio delakoak, bestenez ez litzateke eskubide bat, baizik pribilegio bat. Beraz guretzat ere balio du.

GORA beraz, giza eskubideak eta gora Abuztuaren 26a! Mezu hori ez dugu oraino betean obratu Euskaldunek. Gure bidearen hautatzeko eskubidea zor zaigu. Beti bizirik daude Uztaritzeko GARAT anaien eskakizunak: euskal departamendua eta Euskal Herrien batasuna. Bai, jaun-andereak: herri bat gara eta gure bidea geronek hautatu nahi dugu. Bi mende dira. Ordu luke.

apostuak aldaketa sakona jasan du, II. Asanbladan aurkeztuko diren testuetan «región vasco-navarra» agertzen bait da, hau da, Nafarroak gainerako Hego Euskal Herritik kanpo gelditu behar duela defendatzen bait da, bi komunitateok elkarren arteko harremanei eutsi diezaieketeela. PSOEren ezkerrean jarri nahi duen Julio Anguita-k abertzaleen kontrako apostua egin du, botuak lortzeko edozein dantza ontzat hartzen duela.

EUSKARIA izan da aurreko astean Gasteizko Legebiltzarrean aurkeztu den lehen ekimenaren bultzatzailea. Kolektibo zabal honek ostiralean Konstituzio espainolak Autodeterminazioaren eskubidea bere baitan onar dezan Lege-Proposamena aurkeztu du, beti ere, herri-ekimenaren formulaz. Hau erregistratu ondoren eta Ganbarak onartuz gero, 30.000 sinadura jaso beharko dira ekimena eztabaidatua izan dadin, geroago Madrilgo Gorteetan proposamen zehatz bat aurkeztu ahal izateko. Alderdi abertzale gehienek baieztatu duen ekimen honen etorkizuna testu beraren gaineratik dago, alderdien arteko ezkontza eta abarrek guztia zapuz bait dezakete, azken finean, hauteskunde sasoia igaro ostean, proposamena «ahazteko» formulak sobera ezagunak dira eta.

Azkenik, astea amaitzear zegoenean, igande goizean alegia, interes espainolen aurkako eraso bortitza burutu zen Tarragonan Repsol entrepresak duen petro-kimika konplexuan. Catalunya Diada-ren inguruan eztanda egin duten bi lehergailuak kronika hau idazteko orduan inork ez baditu beregain hartu, ETak botere faktikotzat dituen indar ekonomikoen aurkako erasotzat jo daitezke eztanda hauek, Enrique Rodríguez Galindo teniente-koronelari igorritako lehergailuarekin lotuz, ETaren begiak norengain eta zergatik dauden ikus daitekeela.

Figuerola, Cabases, Goirizelaia, Arozarena, Gurrutxaga, Egibar, Marcos Merino, Belasco, Razquin eta Otanorekin berbetan

Gasteiz eta Iruñeko Legebiltzarrak borondatearen eta itunen baldintzapean

Nafarroako legealdiak jarraitzen duen bitartean, Gasteizko Legebiltzarra amaitu berri da. Testuinguru ezberdinak eduki arren, biak egoera beretsuan agertzen dira: UPN-PSOE eta PNV-PSOEren arteko itunak eta bikoteon borondatea erabakiorra bilakatu da legebiltzarren

EUSKAL Komunitate Autonomoan, EKAn, legealdia amaitu da eta zenbait lege garrantzitsu onartu badira ere, beste anitz

falta dira oraindik. Gasteizko Legebiltzarreko Letratu Nagusi den Alberto Figuerola onartzen duen bezala, «lege berri bat erabaki-

tzen ez den artean, Estatu-ko legedi orokorra da indarrean duguna». Figueroren ustez eta balorazio bat egitekotan, PNV eta

PSOEren arteko akordioak indar haundia izan duela eta, eztabaida politikoa nahiko makala izan dela argitu digu. «Hala ere Hezkun-

tza, euskara, autodeterminazioa eta antzeko ez legeko proposamenetan, sentsibiltate ezberdinak agertu dituzte bi alderdiek, eta ados jartzeko beharrik ez zeukatenez maila honetan, bien arteko ezberdintasunak orduan azaldu dira». Hamazazpi aldiz agertu dute bata bestearen aurkako eritzia mota honetako eztabaidetan.

1987an hasi eta amaitu berri den legealdi honetan zehar, berrogeita bost lege onartu dira EKA. 1987an hamaika, hamazazpi 1988an, hamar 1989an eta aurten zazpi besterik ez. Gasteizko Letratu Nagusiaren eritziz, lege garrantzitsu batzuk geratzen dira onartzeko eta hauteskundeetan botuen arabera alaketak emango balira, egungo erlazioa aldatuko litzateke. Beraz bai kontseilariak, bai akordioak eta baita legeak berak ere alda omen daitezke. Bere uste-tan, datorren legealdian premiaz heldu behar den lege-gaia, Legebiltzarrak duen Gobernuaren kontrol funtzioa da. Ez omen du funtzio hau bete; Gobernuari eginiko galdera bat erantzuna izan dadin bi hilabete itxaron behar izatea ezinezkoa bait da. Alberto Figuerok sinesmen osoa du Gasteizko Legebiltzarrean, «baina bere funtzioaz eztabaidatu beharra dago eta apaingarri lanak utzita, bere betebeharguztiei eutsi».

Itzalak eta argiak

Euskadi Buru Batzarreko bozeramale den Joseba Egibarren ustez, pasa den legealdia berezia izan da, lehen aldiz «ideologikoki eta sozialki bain ezberdinak diren bi alderdik koalizio

gobernu bat osatu behar izan dutelako». Balorazio bat egiterakoan, onartutako legeak baino, PSOErekin lortutako akordioak azpimarratzen ditu. Lau urtetarako itun honetan itzalak eta argiak izan omen ditugu. Itunean agertzen ziren eta lortu ahal ezin izan direnei buruz, PSOEek jarrera ez egoki bat azaldu duela dio Egibarrek. «Justiziako Trasferentziak pikutara bidali dira eta Eskola Publikoarena ere zirriborro butsean geratu da».

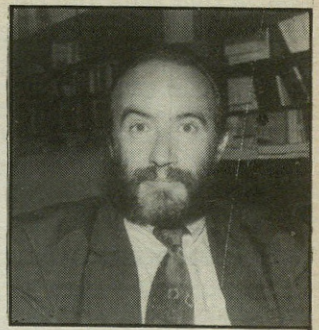
Honez gain Joseba Egibarrek azaldu digunez, trasferentzia mailan onartu gabe geratu diren puntu nagusiak Lanbide Heziketarena, Hezkuntzarena eta Justizia dira. «Gainera, datorren legealdian koska bat egiteko abalegina egingo dugu, seguridade soziala, INEMA... lortzeko. Baina jarrera oso ezberdinak daude eta oso zaila izango da akordiorik lortzea». Hala eta guztiz ere EBBko bozeramaleak argitzen duen bezala, PNVren norabidea Hezkuntza eta Kulturaren itun orokorra lortzearen bidetik abiatuko da.

Egibarrek dioenez, «itun hau lortu egingo da, horretarako abertzale eta espainolisten arteko muga gaindituz eta nortasun ezberdinak homogenitate baten barruan onartuz». Poliziaren legeari buruz PSOErekin iritsi den akordioa dela eta, «Que se Vayan» lema zaharra onartu behar izan dutela uste du, eta gerora lan marjinalak besterik ez omen ditu egingo espainiar poliziak. Zentzu honetan PNVko bozeramalearentzat, lege hau lau edo bost alderdik onartuko dute eta tira-bira asko sortuko dituenaren susmoa dauka Egibarrek. Interpre-

tazio ezberdin ugari egin daitezkeela onartzen du, baina bai zazpi mila ertzaina baino gehiago jarri ezin ahal izatea eta espainiar poliziari dagozkion lan marjinalak Ertzantzak beragain hartu ezin ahalko dituela, zalantzan jartzen ditu. «Nik uste hori aldatuko dela eta denborak erakutsiko digu zer gertatzen den».

Azkenik instituzioen arteko barne egitura hobetzera ere bideratuko du alderdi honek bere politika. Hala, Diputazio eta Gasteizen arteko erlazioak hobetzen egingo du saio. Bestalde eta biolentziaren gaiak eduki dezakeen eraginaz, negoziatioa «emango dela ziur nago» baieztatu, baina «gizarte okzidental batean armek inora ez garamatzatela jakin behar dela» esan digu. «Armen azpi-azpian eskubidea dagoela jakin arren, hauek azkenean eskubide beraren aurka garamatzate. Agian 1992-93a bain data garrantzitsua izanik, Gobernu espainiarra arazo hau konpontzera behartua sentituko da, ETAk planteatzen duen bezala. Baina hori ez da bidea».

Gasteizko Gobernuak Justizia Kontseilaritzako Trasferentzi zuzendari den Jon Belascok adierazi digunez, «estatutuaren irakurketan ez dago inolako bateratasunik. Horregatik gertatzen da, transferitu daitezkeen materialak zein diren jakitean, alderdi politiko bakoitzak borondate ezberdin bat agertzen duena». Bizkaiko PSOEko Idazkari Nagusi den Marcos Merinoren ustez, amaitu berria den legegaldia oso aktiboa izan da bai lege eta trasferentzietan. Merinoren ustez, «oso trasferentzi gutxi geratzen dira jasotzeke, baina botere abal-

Alberto Figuerola

● Legebiltzarrak duen Gobernuaren kontrol funtzioa ez da bete, huts egin du erabat alde honetatik. Funtzio hau aldatzea datorren legealdirako lehen betebeharra litzateke. Bestalde, zenbait lege eta trasferentziak Gobernuak onartu baditu ere, horrek ez duela esan nahi legeak diren. Adibidez poliziaren akordioa, datorren legealdian Legebiltzarrean eztabaidatu beharko da. Eta auskalo hauteskundeetan zer gertatzen den, eta agian kontseilaritzak eta akordioa berria alda daitezke. ●

men haundia dituztenak era berean».

PNVrekin lortu diren akordioez (kupoa, polizia, Insalud e.a.) eritzi baikorra agertu digu eta akordiorik lortu ez direnak «txikiak» direla argudiatu du. Justizia, Lan Publikoak eta beste zenbait atal lortu ez izan arren, PSOEren asmoa oinarritzeko markoa eraikitzea izan dela dio Marcos Merinok. «Gestioan sakondu dugu gure eginkizuna eta datorren legealdian osasuna, industria eta orohar azpiegituran ekingo dugu» esan du bizkaitar sozialisten burukideak. Hezkuntzan lortu ez den akordioaz baikorra da eta datorren urtean lortuko dela ziur agertu da.

Euskadiko Ezkerreko Xabier Gurrutxagaren uste-tan, aurrera egin bada ere, zenbait lege onartu ez direla gogoratu behar da. «Erre-

gimen lokalaren legea onartu gabe geratu da eta Diputazioen eta Gasteizen arteko bitartekaritza lanak arautuko dituen legeak, oposizioaren aurka-ko jarrera zabala sortu zuen». Era berean PNV eta PSOEn arteko akordioan zeuden hiru puntu ere betetzeko geratu dira: Ikastola eta eskola publikoaren legea, eskolako gorputz dozenteen legea eta unibertsitateko eraketa legea. Azken lege honen ez onartzearen arrazoa «axolagabakeria» izan dela aipatu digu Gurrutxagak.

Xabier Gurrutxagak bestalde, «EE orain lau urte baino irekiago dago edozein alderdirekin akordio batera iristeko. Ezin dugu inor kanpoan utzi, mugak gainditu behar ditugula so egin dugu eta denerako prest gaude», adierazi du. EEk datorren legealdian izango duen prioritatea,

hezkuntza, hizkuntza eta kultura mailako akordio bat lortzea izango da. «Eskola publiko eta demokratiko bat lortzea posible dela dakusagu eta Eskola Publikoaren Legea izango da lanean murgilduko garen sail nagusi bat». Gizartearen hizkuntza-aren alde apostu egin eta Euskal Herrian sortzen den kultura guztia interes amankomun baten pean jartzea izango da alderdi honen eginkizun garrantzitsua.

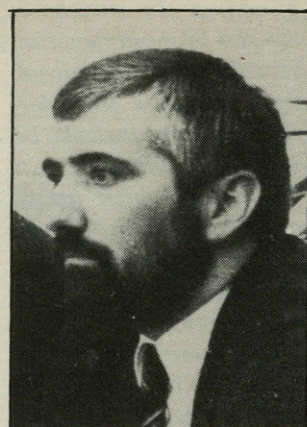
Herri Batasuneko kide den Jone Goirizelaiak bere aldetik, iragan berri den legealdiari buruz balantze ezkorra egiten du. «EKaren garapena gutxiengokoa izan da eta gainera PSOE eta PNVren arteko itunak erabat baldintzatu du lege lan guztia». HBko kideak pentsatzen duenez, lan guzti hau Madrildik agindutakoaren menpe ge-

ratu da eta oposizioak ezin izan du inolako lanik egin. «Gobernuko bi alderdiek nahi dutena egin dute, dena prestatua zuten. »Gasteizen benetako botererik ez omen dago eta ezertan aurreratu ez dela azaltzen du Jone Goirizelaiak. Bere ustez, EKA ez dago benetako autonomiarik, deszentralizaio zentral bat baizik.

Argitzeko geratu diren puntu garrantzitsuenak ikastolari buruzko akordioa, Justiziarena (gartze-len ardura batipat) eta errekonbertsio berria omen dira. Insaluden trasferentzia erabat lortua ez dagoela dio Goirizelaiak eta orohar gestio lanean emaniko aurreakada onartuz, lege aldetik eta berauek egin ahal izateko botere mailan, «ezer lortu ez dela» aipatu digu.

Guzti honen aldatzeko erabakitze ahalmena eskuratu eta euskaldunok nahi eta behar ditugun legeak egiteko ahalmen-boterea berreskuratzea beste bide-rik ez dagoela dio HBko kideak. Honetarako negozi-azio politikoaren beharra azpimarratzen du Jonek eta iazko legealdian negozi-azioaren denbora zela esan eta bete ez bada ere, aurren hasiko den legealdi berrian gauzak alda daitezkeela baieztatu du. «Nego-azioaren bidea irekitzen bada, HBk etengabeki in-stituzioetara joatea plan-teatuko luke. Baina dena den, gure proiektu globa-laren alde ekiten jarrai-tuko dugu».

«Autonomi Estatutu Na-zionalaren proposamena bide bonetan lan egin eta beste alderdiekin kontak-toan jartzeko tresna ego-kia izango da». HBren us-tez, EAren gertatu den be-zala PNVrekin ere izango dira kontaktuak gai hone-

Martin Maria Razquin
Lizarraga

● Garrantzitsua onartua da go eta beharrezko trasferen-tziak ere jasota daude. Alde ho-netatik ez da gehiago tirako ga-rapen eta integrazioarako beha-rezko legeak gureak bait dira. Orain trasferentzi garrantzitsu batzuk jasoko ditugu, hezkun-tza eta osasuna. Orain arte Na-farroa paradisua izan da, kopuru sinboliko bat besterik ez zion or-daintzen Madrili. Orain aldi, ez-tabaida eta tira-bira politiko na-gusiena, datorren aurrekontuak erabakitzen izango da. Hala ere, orain arte bezala jarraitzekotan, oposizioak zer esan gutxi izango du eta PSN-UPNren arteko ituna izango da nagusi. ●

Azken legealdiko zenbait trasferentzia

- Insalud.
- Industria, energia eta mehatzaritzako trasferentzien zabalapena.
- Osasungintzako pertsona eta jabetzen publikazioa.
- Inserio.
- Justiziako jabetza material eta ekonomikoak.

Jaso gabe geratu diren trasferentziak

- Garraio eta Lan Publikoko zenbait atal (aireportu, portu, lan hidrauliko...)
- Hirigintza eta Ingurugiroko zenbait atal.
- Osasungintzan «Instituto Social de la Marín» beregain duen asistentzia.
- Justiziako pertsona eta espetxeen trasferentzia.
- Hezkuntza mailako Goi Irakaskuntza ez unibertsitaria.
- Lan saileko eta seguritate sozialeko zenbait atal (enplegu politika, lanbide formazio profesionala...)
- Hazienda sailan kreditu ofizialak, banka eta kredituaren eraketa...

Gasteizko Legebiltzarrean onartuak dauden eta falta diren Trasferentziak.

taz, eta dena den benetako aldaketa bat suerta dadin «Madrilera joan beharko dugula» esan du Jone Goirizelaiak.

Ildo honetan, gai garrantzitsurik eztabaidatzera-koan eta koalizio politiko honen ustez bere presen-tzia beharrezkoa dela ikus-ten den unean, HB joan egingo da instituzioetara. Hi-labete honetan bertan Gol-ko Pertsiarren arazoa de-la eta, (bide batez biolen-tziaren arazo orokorra az-tertuz) HBko herrialdetako asanbladek Gasteizko Lege-biltzarrerara joatea erabaki dute.

Iruñeko Legebiltzarrari dagokionez, ez da legealdia

oraindik amaitu baina egoera ez da Gasteizkoak duenaren oso ezberdina. Legebiltzar honen balantze bat egiterakoan zenbait puntu daude kontutan hartu beharrekoak. Lehenik, herrialde honetako legebiltzaren arabera, botu gehien ateratzen duen alderdia da Gobernua jasoko duena. Baina PSOEk, gehiengo ziurtatzeko UPNrengana (Nafarroako alderdi eskuindar probintzialista) jo du laguntza eske. Bigarrenik, Nafarroak Madrilekin zuen erlazio ekonomikoa erabat onuragarria zen lehenarentzat, baina orain gauzak asko aldatu dira, herrialdeak Hezkuntza, Insalud eta Osasunaren trasferentziak jasotzean. Hirugarrenik, aurrekontuak izango dira datozen urteetan eztabaida politiko haundiena sortuko dutenak.

Gainera, orain arte Nafarroan ekin zaien azpiegitura eta inbertsio lanak makaltze prozesu batean geratuko dira, aipaturiko trasferentzia hoiaren eskuratzeko aurrekontuaren %30a gehituko dutela suposatzen bait da. Azkenik, idatzizkoa ez den ituna mantentzen duten bi alderdiak, UPNk bati pat, ez dute ez trasferentzia gehiago eskatzeko borondatearik, ez eta ere jasoak dauden trasferentziek bere baitan onartuak dituzten lege eta ahalmen guztiak betetzeko borondaterik.

Nafarroako PSOEko Politika Erregionalaren Idazkari eta Iruñeko Legebiltzarreko Lehen lehendakariorde den Javier Otanorentzat, legealdi honetako gauza garrantzitsu eta baikorra, «UPNrekin baino Legebiltzarrerara agertzen diren alderdi guztiekin eginiko itun antzekoa da. Betikoek ezik, beste alder-

di guztiek kolaboratu egin dute Nafarroako politikagintzan.» Nafarroak egun duen oreka eta lasaitasuna lortzen HBk ezik beste guztiek kolaboratu omen dute.

Javier Otanorentzat trasferentzi nagusienak lortuak daude eta ezin daiteke gehiago eskatu. «Orain espetxeen ardura, polizia foralaren bedaketak eta beste zenbait atal eskuratzeko kezkarik edo presarik ez dugu». Laster Legebiltzarrerara eramatea espero duten legeen artean Gazteen Lanbide Plana aurkitzen da, baina bestela aurrekontuen onespina lortu eta beronen gestio lana izango omen da Nafarroako PSOEkin buruan duen lan nagusia.

Nafarroako beste alderdiek egiten duten balorazioa ordea, kaxkarra da gehienbat. Eeko parlamentaria den Ramon Arozarenak dioskunez, «*nafar exekutiboa abula da eta UPNen bakarrik bilatzen duenez laguntza, eskuin aldera begira dagoen politika egiten du*». Hala ere alderdi honentzat ere ez dago jaso beharreko trasferentzia garrantzitsurik eta arazo larriena zerbitzu berrien gestioa da. «*Ez dugu preokupazio haundiegiz ikusten arazoa*». Arozarenak azaltzen digunez Nafarroako Segurtasun Batzordea da garatu gabe geratu den kontu garrantzitsuena, polizia foralaren hedaketarekin batera eta alde honetatik egingo omen du lan EEK.

Eusko Alkartasunako kide den Iñaki Cabasesen ustetan, «*Nafarroako bizitza politiko osoa bi alderdien arteko itunaren baldintzapean geratu da. Oposizioak interbentzio aukera urria izan du*». Herrialde

Nafarroako trasferentzi eta legeak

- Pasa den Irailaren batean, Nafarroak Hezkuntzako trasferentzia jaso zuen.
- 1990eko urtarrilaren batean, Insalud eta Inersoko trasferentziak eskuratuko dira.
- Nafarroako udal administrazioaren legea,

legedi osoa bildu da.
• Hazienda publikoko legea

Insalud eta Hezkuntzako trasferentziak jasotzeko, Nafarroaren aurrekontua %30a igotzea suposatuko du. 125 mila miliotik 180 mila milioitara pasa daiteke.

Jaso edo garatu gabeko trasferentziak

- IRPF edo errenta aitortenaren adekuazio legea
- Etxebizitza legedia
- Hiru urtetarako inbertsio plana eta

aurrekontuak
• Udal hazienden finantziaketa legea
• Polizi Forala eta Justiziaren garapena.

Nafarroako Legebiltzarrean jasota eta garatu gabe dauden trasferentziak.

honetan despertsionalizazio politikoa gertatzen ari da. «*Erizpide merkantilista eta ekonomizistak erabiltzen ditu Nafarroako Gobernuak gure autonomia eta Estatuko oinarritzko legediak autogobernuaren oinarritzko kontzeptua ezabatzen du. Estatuko diktatuak betetzen dira erabat*». Cabasek dioenez ez da autonomia kontzeptu politikoa onartzen PSOE eta UPNren kasuan.

Eak eragingo duen lan politikoa, Gobernuaren lan politikoa baldintzatzea izango da. «*Gehiengo dutenekin batu eta Gobernuaren abertzalea izango ez bada ere gu bertan egotea dugu helburu, beste trasferentziak lortu, polizi foralaren bedaketa bultzatu, justizia eta beste ainitz sailen sakontzea bideratu eta herriaren beste zatia erekin, EKArekin,*

zubiak eraikitzen bazi». EAren asmoa benetako lan autonomikoari ekitea omen da eta Iñaki Cabasek argitzen digunez, «*Gasteizen PSOE eta PNV egoitean lau urte galdu dira Nafarroa eta EKArekin ardean zubiak lotzen joateko*».

Nafarroako HB eta PNV ere, UPN eta PSOEkin egiten duten balorazioetatik urrun geratzen dira eta Herri Batasunak egoera orokorrari bira eman arte benetako politika autonomikorik egin ez dela baieztatzen digu. Azken finean, legeak berak onartzen dituen kompetentzia eta botere ahalmen mailak jasotzeko prest ez dagoen Gobernuarekin ezer gutxi lor daitekeela eta, instituzional mailan etorkizun beltza ageri du Nafarroak.

B. Artola

Manuel Salazar eta Enrique de León (COSOPAVA):

«Errefuxituen borroka eta orain mende batzu gurea bat dira»

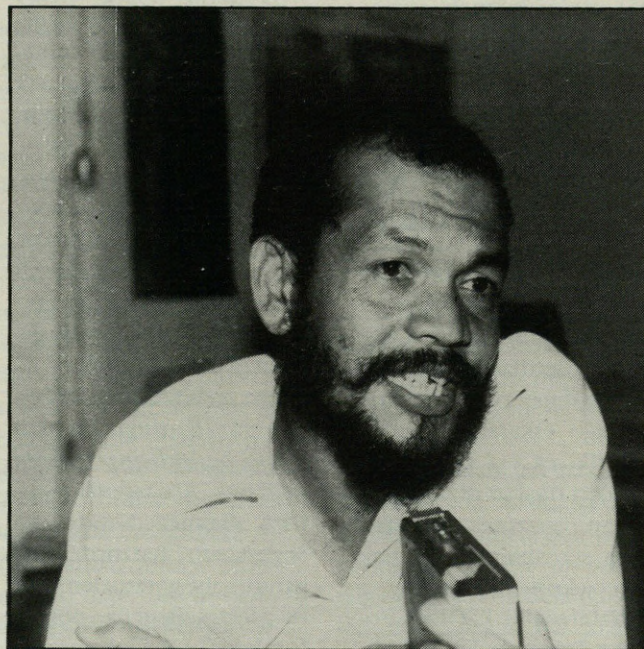
Euskal deportatuekin batera, Errepublika Dominikarreko talde politiko eta erakunde demokratiko eta herrikoj zenbaitek COSOPAVA (Euskal Herriarekiko Elkartasun Komitea) eratu zuten orain urte bete. Enrique de León OSTren (Langileen Erakunde Sozialista) lehendakaria eta Manuel Salazar COSOPAVaren zuzendaritza batzorkidea eta PCTren (Langileen Alderdi Komunista) buruzagiak mintzo zatzaizkigute.

ARGIA. Deportatuak bona (Errepublika Dominikarrean egin da elkar bizketa) ekartzeak biztanleen artean tentsio eta egonezina sortu zituela jakin izan dugu. Nola sortu zen eta zerk bultzatu zintuzten komitea antolatzerara?

M. SALAZAR. Esan beharreko lehen gauza Herri Dominikarrak betidanik erakutsi izan duela beste herrirekiko elkartasuna. Beraz, deportatuen egoera

aurkeztu zitzaigunean erakunde desberdinetatik euskal lagunei gure elkartasuna adierazteko hainbat ekintza antolatzearen beharra sentitu genuen. Mementu hartan Felipe González-en gobernua estradizioa eskatzen ari zen eta guk mugimenduen bidez eskakizun hau eragozteko genuen helburu nagusi.

Talde eta erakunde politiko zein herrikoi asko elkartu ginen eta arrakasta handiz COSOPAVA osatzea

Manuel Salazar

lortu genuen. Orain beste helburu bat zehaztu dugu, hots, Herri Dominikarrak hain ezezagun zuen subiranotasun eta autodeterminazioagatik ENAMk daraman borroka ezagutarazi eta zabaltzea.

E. DE LEÓN Egia da erre-

fuxiatuen ailegatzeak egoera nahasia sortu zuela hasiera batean. Estatu Espainoleko komunikabideek zabaldu zuten «terrorista» irudia nazioaren egunkarietan ere isladatu bait zen. Baina lagun erre-fuxiatuok Espainiatik independizatzearren

askatasunaren borrokalari abertzaleak zirela ulertzen hasi zenean, Herri Domini-karrak oroimen historikora jo eta erraz asko errefuxi-tuen borroka eta duela mende batzu guk eginda-koa borroka berbera direla ulertu zuen.

Mementu honetan elkar-tasun iharduerari ekin ge-nion. Asko dira herri hone-tara jarraituak izateagatik edo hemendik bertatik be-raien herrien askatasuna antolatzen iheska etorri di-renak. Deneak ongi eto-riak izan dira. Joan den mendearen bukaeran Es-painiako monarkiaren kon-tra borrokatzeagatik puer-torikoar abertzale asko jaso dugu. Hauetako batzu aipa-tzeagatik: Eugenio Maria de Ostos (hezitzaile eta Puerto Rico zein Latinoamerika-rren borrokalari abertzale ona), Betances (beste aber-tzale puertorikoar bat), Má-ximo Gómez eta José Martí. Baita abertzale kubatarrei ere elkartasuna eman ge-nien, Bani-koa bait dugu Máximo Gómez herri kuba-tarraren aitatzat jo dezake-guna. Izan ere, José Martík Monte Cristi-n Máximo Gó-mezekin topo egin zuen eta elkartzeko Espainiako menpetik KUBako askata-sunerako azkeneko etapari bideak ireki zizkion.

Herri Dominikarrak ba-da, Euskadiko errefuxia-tuak Betances, Ostos, José Martí eta Máximo Gómez zeuden baldintza berdinet-yan daudela ongi ulertu du.

ARGIA. *COSOPAVA sor-tu zenetik urte bete pasatu da dagoeneko, zer nolako balorazioa egingo zenu-kete?*

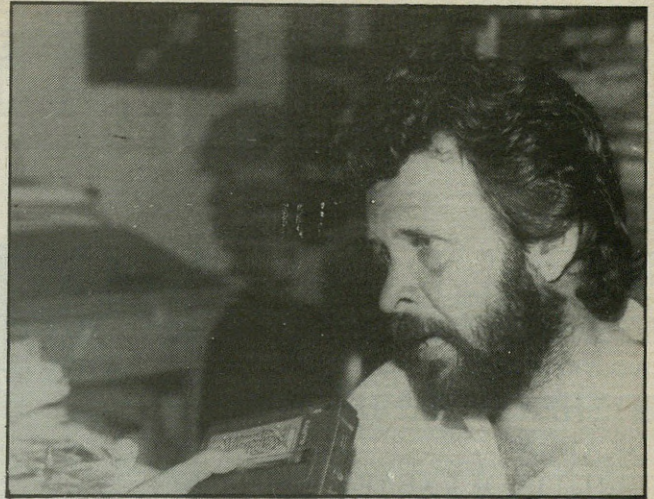
M. SALAZAR. Komitea-ren lana oso positiboa izan da. Alde batetik guk ge-nuen hasierako helburua komiteak egindako ekin-

tzei esker burutzea lortu ge-nuelako, prentsaren bidez lan egin ezezik herri sekto-re nagusiak eta gure nazioa-ren pertsonalitate demo-kratikoak mugiarazi ere egin genituen. Errepublikako lehendakariak sinatuta-ko idazki argi bezain zuzena lortu genuen, zeinean argi gelditzen den lurralde dominikarrean dauden la-gun euskaldunak beraiek erabaki arte bertan gelditu ahal izango direla eta Estatu Espainolak lehendakariari estradizioa planteiatuz ge-ro ez diola erantzunik emango.

Izan ere, babes politikoa latinoamerikarrok inork baino adore handiagoz de-fendatu behar dugun esku-bide sakratua bait da. Bes-taldetik, erakunde errepre-sentatiboen barnean zuen prozesuak bultzatzen di-tuen arrazoiak ezagutzera eman ditugu. Hiriburutik at barnekaldeko herrietara Euskal Herriko arazoak adierazten saiatu gara.

Hitzaldiak burutu ditugu gehien batean, hitzaldi he-zitzaileak, hau da, Euskal Herriaren historia, hizkun-tzaren arazoa, eskubide po-litikoaren arazoa, Estatu Es-painolaren aurrean egiten dituzuen proposamen poli-tikoak e.a.

E. DE LEON. Jadanik Eus-kal Herria ezagutu egin da. Jendeak badaki Penintsula Iberikoaren iparraldean Es-tatu Espainoleko gainerako herriekiko diferente den herri bat esistitzen dela, ez-berdintzen ikasi dugu. Bere historiaz jabetu gara eta Euskal Herriko autode-terminazioagatik gu bezala bo-rrokatzen ari den erakunde asko dagoela jakin dugu. Gu ere, nahiz eta Estatua izan, Herri Dominikarra-ren autodeterminazioaga-tik borrokatzen ari gara eta

Enrique de León

zuen borroka duela urte be-te, guk egin genuen borro-ka berbera dela ongi ulertu dugu.

ARGIA. *Ikurriña aldiz-karia Euskadiren erreali-tateaz informatzeko bide bat bezala sortzen da. Zer nolako barrera izan du informazio bonek Herri Dominikarrean?*

E. DE LEON. Ikurriña le-henbizi komunikabideei banatzen diegu. Estatu Es-painoletik datorkigun de-sinformazioaren kontrako informazio gerla manten-tzen ari bait gara.

EFE bezalako nazioarte-ko ajentziek batez ere, errealtatea desitxuratzen dute. Kazetagintza arloan kontsultarako bide bihurtu gara, egunkari honi esker badira prentsa taldeak Iku-rriñan oinarritu, informatu eta orientatu egiten dire-nak.

Euskal errealtateari bu-ruz bangoardiatzat har ge-nezakeen sektore progre-sista eta demokratiko anto-latuei informatzen die bes-te partidu eta sindikaturen organoetara ailegatuz.

M. SALAZAR. Informa-zio eskakizuna dago. Iku-rriña hilen behin argitara-tzen dugu. Orain maiztasun handia eskatzen ari zaigu

eta mementu honetan hau baloratu beharra dugu ez bait da Euskal Herriak me-rezi duen bezain azkar argi-taratzen.

ARGIA. *Errepublika Do-minikarretik nola daku-sazue Euskal Herriaren egungo prozesua?*

E. DE LEON. Esan dizu-dan bezala, herriek beraien egoeraren analogiaz ikas-ten dute. Nik Euskal Herria-ren autodeterminazioaren borroka gure herri osoak apoiatzen duenik ezin ditut esan baina bai, ordea, anto-latuta dagoen herriaren zati handi batek.

Euskal Herriaren autode-terminazioa sinpatia han-diz ikusten dugu. Ez baka-rrik bere autodetermina-zioa, baizik eta Estatu pro-pioa izatera iristea, hots, benetan inndependientea izatea. Euskal Herria estatu internazionalista izan dadi-la eta bere askatasunaren alde ezezik herri guztien as-katasunaren alde ere borro-ka dadila, mundu osoan he-rri guztiek sentitzen duten nahi honekin bat egin eta bultzatu behar bait da.

Koro Azkona

Anabel Andueza

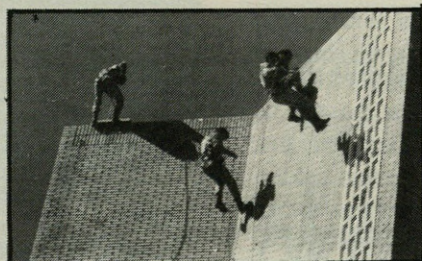
E Z P A L A K

■ LEHEN ESTRADIZO
ESKAERA
URRUTIKOETXEARENTZAT

URTARRILAREN 11n Baionan atxilotua izan zenetik Jose Antonio Urrutikoetxeak Fiskalia espainolaren lehen estradizio eskaera jaso du. Egun arte, Urrutikoetxearen aurka zeuden frogak indar gutxikoak baziren, antza denez, iaz Baltasar Garzón-ek eta Carmen Tagle fiskalak egindako ikerketen ondorioz nahikoa froga on jaso omen da. Hala ere, Urrutikoetxea preso Estatu Frantseseko epaileek juzkatuko dute lehendabizi, bertako jujeekin hainbat kontu konpondu behar ditu eta.

■ GORORDOK
KRITIKAK JASO

GORORDO alkate jeltzale bilbotarrak ETak Uribitarten burututako atentatuaren ostean jaso dituen PSOE eta «Gesto por la Paz» kritiken

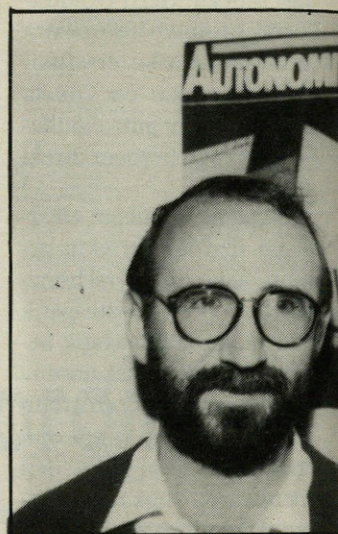
■ POLIZI BEREZIAK
BILBON ABENDURAKO

GOES (Grupos Operativos Especiales de Seguridad) taldeetako polizi espainolek abendurako prest izango dira Bilbon ekiteko. Egoera biziki larrietan, hau da, bahiketa eta bortxakeria politikoa present dagoen unetan esku hartzeko baimena jasoko dute, beti ere —iturri ofizilek aditzera eman dutenez—, GEO taldeak gerturatu arte. Talde hauek 1992. urtean Estatu Espainolean egingo diren ekitaldiak zaintzeko asmoz osatu dira.

aurrean hurrengo udal bilkuran gainerako zinegotziek alkatearen jokabideaz zer pentsatzen duten eta jokabide hau nolakoa izan behar duen galdatuko die. Alkateak bilbotar guztien alkate dela gogora erazi du, eta hein berean, sozialistei ekintza biolento batzu bakarrik salatzen dituztela leporatu ere bai.

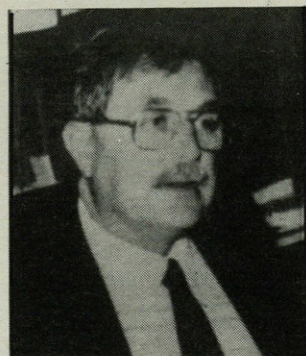

H I T Z E Z H I T Z

«PNVren eskutik, gutxiengo espanyolista batek Erreformaren prozesu politikoaren garapena lideratzea lortu du».

Tasio Erkizia.
Egin, 1990-9-6

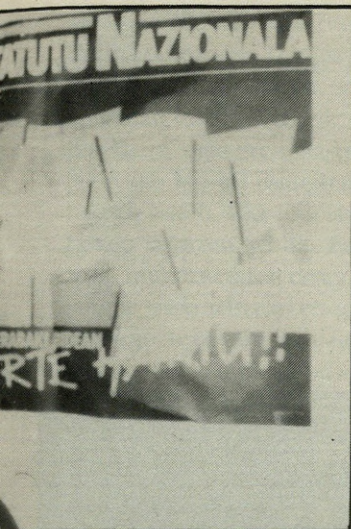

«Narkotrafikoaren arduradun nagusiek, Boterearekin erlazio onak dituzte, Botere beraren barruan ez badaude gainera».

Joaquin Gimenez,
Donostiako Entzutegi
Probintzialeko
lehendakari.
Deia, 1990-9-6

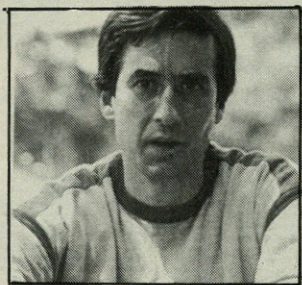
«Terrorismoaren arazoa ez da eksklusiboki neurri polizialekin konponduko, urte askotatik datorren arazoa bait da».

Joseba Gomez, ERNEKO
Idazkari Nagusi.
El Independiente,
1990-9-2

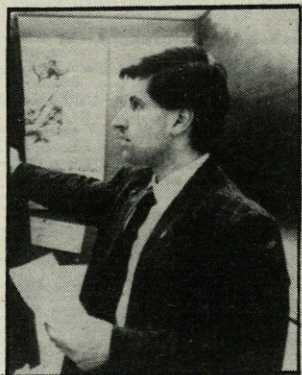
PATXI ITURRIOZ PSOE-RA?

Alderdi Sozialistak (PSOE) «Progra- ma 2000»aren laguntzaz aurrera dar- man gainerako alderdietako politikari nahiz militanteen irenste prozesuan beste afiliatua kausitu du Patxi Iturrioz EMKko buruzagi historikoarengan. Hasiera batean, bere filologia ikasketak zirela aitzaki EMK alderdia bertan behera uzten hasi zen, beranduago Usurbilgo liburutegian lanean zebilela ohizko lagunak errefuxatzen eta azkenik, «Bakearen aldeko mobilizazioe- tan» eta PSOEn egoitzan «Fundación Casas» dela bide ikusia izan da. Diru- dienez, PSOEko afiliatu txartela poltsikoan dauka dagoeneko.

«Euskadiko Ezkerraren espazio abertzalera inguratzea bain izan da garbia, ezen guretzat erreferente politiko izatea utzi duen.»

Ramon Jauregul.
Dela, 1990—9—3

«HBko alkatetza ekidi dezaketen udaletan, horri eusteko betebeharra dute alderdi demokratikoeak.»

Gregorio Ordoñez.
Diario Vasco, 1990—9—4

BBV-REN AKZIO GESTIOAK ORDAIN SARI GISA

MESEDEA ordaintzen dakiela erakutsi du PSOE alderdiak. Euskadiko Ezke- rra utzi eta PSOEra aldatu bezain laster aldaketa honen aldeko kanpaina pu- blikoa egin duen Iñaki Martinez-ek zorte handia izan du, zeren muntatu be- rri duen bere abokatu bulegoak Banco Bilbao Vizcaya-ren (BBV) 500 milioi pezeta balio duen akzioen gestioa beregain berehala eskuratu bait du.

Errekurtsoak agortuz

GOLKOKO krisiaren aterabide baketsu bati begira deus gutxi eman zezakeela, uste zen hasi baino lehenago, Bush eta Gorbatxoven arteko Helsinkiko gailurrak. Batez ere Mosku, Kwaiteko inbasioa eta gero eta munduko bigarren gerraz geroztik aurreneko aldiz, Washingtonen aliatua gertatu delakoz orain.

Noski bien artean bada ñabardurarik, Sovietar Batasunak Nazio Batuen Erakundearen arabera irtenbide *global* batetaz mintzatzen segitzen bait du, Tarek Aziz, irakiar atzerri ministro ospe handikoari «*oraindik esatea badago sovietarrak lagun ditugula*» komentatzeko bide ematen diona.

«Negozia eta aste»tzat definituko genuke, gaineratikoan, iragandakoa, honezkero mahairik mahai eta hiribururik hiriburu hilabete osoa ez bagenerama. Xake-joku ezinago konplikatu honen pieza mugimendurik garrantzizkoenak, pasa den astebeteari gagozkiolarik, James Baker estatubatuar Estatu idazkariak Ekialde Hurbileko zenbait naziotan barrena egindako bira, eta Tarek Azizek Teheranen burutu dituen elkar hizketak suertatu dira.

IRAKENTZAT hain mesedegarri gerta daitekeen Irango leihoska apur bat zabalduago da orain, Rafsanyani presidenteak Irak elikagai eta medizinez horni dezakeela sujeritu bait du. Irandarrek, zortzi urte luzez gerra egin zien «izurria» eta erasotzaileari zernahi laguntza luzatu zion «kolera»ren artean harrapatuta, logikoa den bezala beste inorenei ez bai-

Saddam Hussein Iraneko frontean. Etsai-ohia beste begiz dakusa orain.

na beren interesei begiratzen die.

Saddam Husseinek berriz ere, baina enfasi handiagoaz, «gerra saindu»rako dei egin eta gero, irailaren 7an petrolio upelaren prezioa 32 dolarretara igoko zela jakin genuen. Europa behinipehin, krisi mehatxuak konkretatzen diren heinean, geroari begira serio alarमतuta dago, eta —guk ez bezala— «boz eta botoa» daukaten bere ordezkariak, pastela guztiz amerikarren eskuetan lagatu gabe, krisia konpontzen paper eraginkorragoa jokatu nahi dutela adierazi dute (instantean, EEBBen 47 gerrauntzi, 170 abioi eta 100.000 militarren aldean, Europak eskualde be-

roan 25 gerrauntzi, 40 abioi eta 7.000 soldadu hedarazi ditu).

Eta europarrak, noizpait ere gogoratuta, «herrien eskubideak» eta «nazioarteko legedia» sutsuki defendatzearen ahalegintzen diren horretan, bazterretan gerra izanen denetz eritzi kontrajarriak atzematen ditugu. Batetik iparramerikarrek Golkotik eskutsik alde egiterik ez dutela badirudi ere, gerra mendebaldearentzat politikoki zinez kaltegarri litzatekeela inpresioa nagusitzen ari da.

«GERRA hotz»aren ondorengo mundua definituko duen krisi honekin batean, garrantzi handieneko

— Iparramerikarrek eskutsik alde egiterik ez dutela badirudi ere, mendebaldearentzat gerra politikoki zinez kaltegarri litzateke ●

tzat aipatzen den bigarren elementu definitzailean ere izan da nahas-mahasik hilearen hasieran. Sovietar Batasunean tabakoa ezezik, eta larriagoa dena, ogia ere eskasten ari dela jakin da; Mosku esate batera behar lukeen baino 400 tonelada ogi gutxiago jasotzen ari da. Popov alkatetik, murrizketaren errua sektorean langile gutxi aritzeari eta garraio arazoei egozteaz gain, soluzioa okintza lehenbailehen pribatizatzean datzala adierazi du.

Egunotan hasi da hain zuzen Errusiako Parlamentuan —«sovietar» terminoa geroz eta bazterrenago— merkatu ekonomiaranzko iragatari buruzko eztabaida. Agi denez, errusiarrek iragaketa burutzeko 500 egunetako epe orokor bat onar dezakete, zeinaren lehenbiziko neurrietako batzuk Estatuaren kamioi eta autobusak salgai jarri, nekazariak koljosetatik lur puxka batekin eta ondasun kolektiboen zati batekin libreki ateratzen utzi eta kanpoko Estatuei orain ematen zaizkien laguntzak %75ean gutxitzea izango liratekeen.

Hurrengo etapa batean —ehungarren egunetik goiti— prezioen liberalizatzea eta 1.500 enpresa handiren pribatizatzea —akzionista-elkarre anonimoak bilakatu— kontenplatu dira. Prozesuaren buruan, industriaren %70a, eraikintzaren %90a eta merkatalgintzaren %90a ez-Estatal lirateke.

Jadanik historia den bloke «sozialista» eta «kapitalistaren» arteko hausturaren ondoriozko okerrik tamalgarrienetako bat, Alemaniaren erdibitzea, aurki, urriaren 3an, Ekialdeko partearen irensteaz, behin-betiko «zuzenduko» bada, guggandik askoz ere urrunago, Korean, batasuna emekiago erreusituko dela ematen du, Yon Hyong-Muk eta Kang Yung-Hoon Ipar eta Hegoaldeko lehen ministroak Seulen egindako batzarretatik irribarre zabalez bainak akordio mengelez irten dira eta.

Pablo Sastre

Errusiarrek eskasiari merkatu ekonomia piztuz aurre egin nahi diote.

Gregor Gysi, Ekialdeko Alemaniako komunista erreformatuen buru:

«Inperialismo ekonomiko eta abertzaletasun berekoiaren beldur naiz»

Urriaren 3an Ekialdeko Alemania mapatik ezabatua izango da. Data historikorako hilabete t'erdi falta zelarik, Gregor Gysi, komunista erreformatuaren buruarekin sozialsimoaren etorkizunaz eta Alemaniaren bateratzeaz ondorengo elkar hizketa eksklusiboa lortu dugu. Wooster Teerofoe, abuztuak 19.

«**NIE** wieder Sozialismus» («sozialismoa inoiz ez berriro») zioen martxoko

hauteskundeetan garaile ateratako kristaudemokraten esloganak, gerra ondo-

ren hedatutako «nie wieder Faschismus»a gogoraziz. Ez dira ez garai onak komunistentzat. «Sozialismo erreala» bizi izan duen jende askok komunismoa eta estalinismoa parekatzen ditu eta orain arte jasandako egoera gainditzeko bide bakarra eredu kapitalistan dakusa. Ekialdeko erregimen komunisten porrot ekonomikoak eta askatasun ezak or-bain sakona utzi dute. Ekialdeko Alemanian ko-

munista erreformatuei leporatu diete iraganaldiko akatsen zama guzia.

Ekialdeko Konstituzioak, bere lehen artikuluan, Alderdi Komunista (SED) Estatuko indar gidaria zela zioen. 1989ko abenduaren 1ean zati hau ezabatua izan zen. Ordurako Kohl-ek Alemaniaren bateratzeko bere egitaraua aurkeztu zuen. Egoera honetan, 40 urtez boterea bere eskuetan izan zuen SE-

Den suntsipena gertu ikusten zenean, Gregor Gysi Alderdiko lehendakari hautatua izan zen. 1990eko otsailean SEDek izena aldatu zuen; ordu ezkerro Sozialismo Demokratikoaren Alderdia (PDS) deitzen da. PDSk martxoko hauteskundeetan botoen %16a eskuratu ondoren, Ekialdeko Alemaniako hirugarren indar politikoa da, kristau-demokrata eta sozialdemokraten atzetik. Bere agindupean duen Alderdiaren berritzeari buruz galdetzen diogu Gysiri.

ARGIA. *Izenaz gain, zer aldatu da Alderdi Komunistan?*

GREGOR GYSI. Egitarau eta norabide berriak ditugu, oinarrien demokrazia oldartzen duen Estatutu bat eta egitura guztiz berria: plataforma (komunista, sozialdemokrata, sozialismo demokratikoa, e.a.) eta lan talde desberdinetan antolatuta gara. Talde hauek iharduteko ez da alderdikide izan beharrik, PDS alderdi politiko soilak izan ez dadin, mugimendu zabalak baizik. Honek giro arras irekia dakar. Barne egituraz gain, kanpoko baldintzek ere aldaketa ugari ekarri dizkigute. PDSk ez du boteririk, oposizioan dago. Gainera dagoeneko alderdiak, berezko ekimenez, bere ondakisunen hiru laurdeni uko egin dio. SEDk 2,3 milioi partaide zituen, PDSk 350.000 besterik ez. Lehen SEDko karnera lagungarri izan zitekeen, baina gaur egun PDSkoa izateagatik ate asko isten zaizkizu. Ez pentsa hau errenkuraz esaten dudarik; baina hemen tinko jarraitzea erabaki dutenei egoera larria bilakatu zaie.

ARGIA. *Estalinismoak ondakinik utzi al du alderdian?*

G. GYSI. Gure artean estalinistaren bat egongo denik ez nuke ukatuko. Baina, zer egin dezakegu? Alderdiak bota ez behintzat. Ezin gara estalinismoaren aurka metodo estalinistekin borrokatu.

Beranduegi konturatu porrotaz

Nahiz eta gaur egun PDSko buru diren erreformistak Honecker-en garaian SEDen guztiz bazterturik egon, gehiengoak mesfidantzaz begiratzen ditu. «Eta non zeunden zu Rudolf Bahro epaitu zutenean?», galdetu zioten Gysiri joan den uztailen Mendebaldeko Alemanian. Bahrok, «sozialismo erreala»-arekiko bere jarrera kritikoa zela eta, Ekialdeko Alemaniatik ihes egin behar izan zuen. Galderak Gysi eta Honeckeren arteko kideetasuna salatzen zuten, baina Gysik susmo hauek xahutu ahal izan zituen: «Alboan eserita, bere abokatua bait nintzen». Ez zioen gezurrik; disidente ugari defendatu ditu eta «Neues Forum»-en legeztatzen lortzen gogoz saiatu zen. Talde honen inguruan eta Eliza ebangelistaren babesean bildutako intelektualak izan ziren hain zuzen ere joan den udazkenean Honeckeren aurkako mugimenduaren astintzaileak.

ARGIA. *Baina katakumbetan oposizio bat antolatzen arriskatu zen jende honek oraindik oposizioan jarraitzen du.*

G. GYSI. Bai, hala da. Intelektualak oposizioaren

gidari izan ziren. Horri ulergarria deritzot, baina intelektualak ez dira nahiko jendea mugiarazteko. Beraien kritikek jendearen zapuzte sentimendua behar dute eragina izan dezaten eta ihaz giro egokia topatu zuten, herria gehiegikeriaz nazkatuta zegoen eta. Baina geroko gertakizunek argi utzi dute gutxiengo intelektual horren helburuak ez zetozeela gehiengoaren nahiekin bat. Askatasunaren izenean hasitako mugimendua ezkutuko zenbait interesek guztiz desbideratu dutela pentsatzen dut nire baitan.

ARGIA. *1989ko udazkenean gertakizunak hitzegitean «iraultza» hitza erabiltzen da. Nola deituko zenuke zuk?*

«Nahiz eta esperientzia penagarri horien ondorioz jendeak luzaroan muzin egin sozialismoari, noizpait kapitalismoaren mugez ohartuko dira» ●

G. GYSI. Matxinada demokratikoa deituko nuke. Altxatze honek hasieran lorpen demokratikoak zekartzan; azkenean ordea Ekialdeko Alemaniaren suntsitzaile bilakatu da. Eta honek ihaz kalera bota zirenen eskaerekin ez du zer ikusirik. Mugimendu haren bilakaera ikusiaz, ia egokiago litzateke kontrairaultzaz hitzegitea.

ARGIA. *Noiz obartu zineten sistema barrutik berritzeko aukerarik ez zegoela?*

G. GYSI. Beranduegi, ekonomi mailan 60. eta hamarkadan galdu zen

aukera ederra. Politika mailan berriz oraindik garaiz geunden, 1985ean Gorbaxoven perestroika jarraitu izan bagenu.

ARGIA. *«Historia amaitu da» dio Francis Fukuyamak, liberalismoak bidez gero alternatibarik ez duela adierazteko.*

G. GYSI. Neuk ere ez dut uste estalinismoa edo postestalinismoa alternatiba denik, Gizadiari ez bait dio ekarpenik egin. Sozialismoa gizarte, ekonomi eta propietate harremanen etengabeko demokratizazio bezala dakusat. Sozialismoa da Gizadiak bere arazoak gainditzeko duen irtenbide bakarra —bai gizarte eta ekonomi mailan, bai ingurugiro arloan, bai bake eta desarme gaitan eta bai-

ta sexuen berdinketan ere.

ARGIA. *Eta zein da alderdi sozialista baten eginkizuna gizarte kapitalistan?*

G. GYSI. Gure helburua sistema kapitalistetan ematen diren giza harremanen irtenbide alternatiboak eskaintzea da. Kapitalismoaren aurrerapenak jaso behar ditugu, aldi berean bere mugez ohartaraziz ordea. Gure zibilizazioa honda ez dadin eta gizarteak aurrera jarraitzeko aukera izan dezan, behar diren aldaketa estrukturalak adierazi behar ditugu. Eta, areago, jendea erakarri alternatiba horiek praktikan jarri ditzan.

Ihazko udazkeneko gertaerei kontrairaultzaile derizkie Gregor Gysik.

ARGIA. *Baina jadanik esperientzia sozialistaz eskarmentatutako herri bat berriro erakarri al dezakezue?*

G. GYSI. Bai, nahiz eta esperientzia penagarri horren ondorioz jendeak luzaroan alternatiba sozialistari muzin egingo dion. Noizpait ohartuko dira kapitalismoaren mugez eta sozialismo errealak —bere erru eta astakeriez gain— gizarte eta kultura mailan lortutako aurrerapenak galtzean, piska bat gehiago estimatuko dituzte.

ARGIA. *Zer diozu Alemaniaren batasunari buruz?*

G. GYSI. Hasieran bateratzearen aurka aldarrikatu ginen, baina errealitatea onartzera behartuak gaudе. Hala ere, Alemaniaren batasuna ezin dugu formu-

lazio bezala onetsi. Orain gure ardura bateratzea zein erizpide jarraituz ematen den da, ea zein baloretan oinarrituko den eraikitzen ari den Alemania. Alemania demokratikoak beste herriekin solidaritate harremanak, nazioarteko bakea eta integrazio europarra bultzatuko balitu, ongietorria izango litzateke. Baina Europako jaun eta jabe izatea nahi lukeen Alemania bat arriskutsuegia izango litzateke. Honelako Alemania eraikitzen ari ote garen

beldur naiz. Ez nau batasunak berak kezkatzen, batasunak ekar dezakeen inperialismo ekonomikoaren eta abertzaletasun berekoiaren oldarrak baizik.

ARGIA. *Zer iruditzen zaizu bateratzea ematen ari den modua?*

G. GYSI. Lotsagarria. Hasiera-hasieratik Bonnekoko gobernuak gure etsipenaren bila ibili da. Sistema zaharra errautsi ondoren, bere estrategia Honecker bota zuen oposizioaren aurka

— «Oposizioak demokratizazioa eta autodeterminazioa nahi zituen, baina Ekialdeko Alemaniari bere kasa erreformatzeko aukerarik ez zaio eman eta gobernuak burua makurtu besterik ez du egin» ●

zuzendu zen. Oposizioak demokratizazioa eta autodeterminazioa nahi zituen, baina Ekialdeko Alemaniari bere kasa erreformatzeko aukerarik ez zaio eman. Eta De Maizièren panpin-gobernuak burua makurtu besterik ez du egin. Benetan esaten dizut gure herriak ez duela umilazio hau merezi. Egoera eskuetatik itzuri zaie eta jendearen pazientzia agortzen denean edozer gerta daiteke.

Ekialdeko kirikinoa

Horrexen beldur dirudi Berlingo gobernuak eta ez arrazoirik gabe. Hasierako euforia kea bezala xahutu da eta arazoak arras areagotu: dagoeneko 1,2 milioi langabetu daude —urtea amaitzerako bi milioi izango dira—, diru batasunaz gero bizitza heren batez igo da, industria lur jota dago eta, dendetan mendebaldeko produktuak saltzen diren bitartean, bertako ne-

kazariei uzta usteltzen zaie. Jendea pil-pilean dago eta tentsioa gobernura iritsi da. Sozialdemokratek koalizio gobernua uztean, kristaudemokratek gehiengoa galdu dute. De Maizièren gobernua erren gelditu da eta Parlamentuak ikuskizun penagarria eskaintzen du. Ekialdeko Alemania inork nahi ez duen kirikinoa da. Erantzukizunak Bonnera agudo bidali nahian, Parlamentuak bateratzea urriaren 3rako finkatu du. Anexioa Mendebaldeko Alemaniako Oinarrizko Legearen 23. artikulua bitartez egingo da; Bateratze Akordioa amaitu baino lehen deklaratzeko, Ekialdeko Alemania babesgabean utzi dute.

Urriaren 15ean Ekialdeko bost «länder»etan hauteskundeak ospatuko dira eta abenduaren 2an Alemania osoan. Abenduko hauteskundeetan bi Alemanieta alderdi politikoak bateratuak aurkeztuko dira:

kristaudemokratak Helmut Kohlen gidaritzapean eta sozialdemokratak Oskar Lafontaine buru dutela. Ekialdeko Berdeak eta «Bündnis 90» («Neues Forum» eta ezkerreko zenbait talde biltzen dituen koalizioa) mendebaldeko Berdeekin aurkeztuko dira. PDS berriz mendebaldeko independenteez osaturiko «Linke List»arekin doa.

Ihazko azaroan Muroa erori zenean, bateratzea hain agudo burutuko zenik inork ez zezakeen pentsa. Agintariak Ekialdeko Alemaniak urriaren 7an bere 41. urteurrena bete ez zedin gogotik saiatu dira. Parlamentuak anexioa onartu zuenean, Gysik ezin izan zuen bere nahigabea ezkutatatu: «Parlamentuak gure errepublikaren desagertzea erabaki du. Historiaren epaiketa dena den, Ekialdeko Alemania orain arte gure bizia izan da».

A na Azpeitia

«Tinko egotea erabaki dutenei egoera larria bilakatu zaie».

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia, F. Fukuyama, 1989

OHITURA ARABIARRAK

EBBbetako armadako emakumezko soldaduen arazoek ez dute amaierarik Saudi Arabian. Ezin gidatzearekin hasi ziren liskarrak, baina debekuak askoz gehiago direla ikusi dute jada: ezin zamarra kendu (48 gradu), eskoteko izerdia lehortu, arabiar bati hitzegin edo bakarrik pasiatu. Piztutan gizonetakoak ez daudenean bakarrik sar daitezke eta, hala ere, bainatzeko-tan, praka eta alkandora mangeluzeaz.

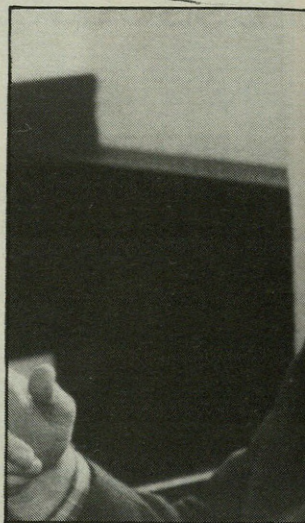
PINOCHET ETA ALEMANAK

AUGUSTO Pinochet-ek aspaldi ez bezalako astakeria bota zuen pasa den astean, beharbada Salvador Allende ohore osoz berriro ehortzen zutela ikusteagatik burua nahastuta. General zaharrak esan zuenez, Alemaniako armada «marihuanero, drogazale, iluluze, homosexual eta sindikalistaz beteta dago». Ederra jendilajea, eta gainera, militarrek.

POLIZIA GEHIEGI IHAUTERIAN

INGALATERRAKO ekintza alternatibo ezagunenetakoa, Notting Hill-eko ihauteria, maldan behera doa, presio poliziala dela eta. Aurtengoan, abuztu amaieran, 200.000 pertsona bildu ziren Londresen batez ere Karibeko etorkinena den jai honetan, iaz baino 100.000 gutxiago. Inoiz baino gehiago ageri zirenak poliziak izan ziren: 5.000 agente, eta RAFeko hegazkin bat jai eremua goitik kontrolatzeko, 800 milioi pezetako aurrekontuaz horniturik, «beltzek» bide onetik aldegin ez dezaten.

E L E - M E L E

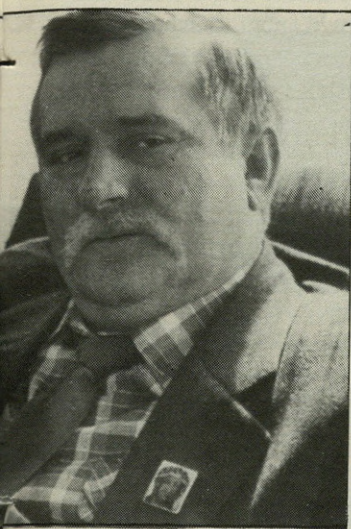
«Neuk eman diot gobernuari ekintza askatasuna. Ziurregi agertzearen errua egiten badu, neuri dagokit geldiaraztea gobernuari. Era berean, lehendakariaren karrera galtzen badut, ez da larria izango onerako bada. Jesukristo bera zerbait hobeagatik hil zen.»

Lech Walesa.

«Ez gara inoren txontxongiloak».

Hosni Mubarak, Egiptoko lehendakaria

O I H A R T Z U N A K

LETONIAN INDEPENDENTZIA GOGOA HEDATZEN ARIDA

BALTIAK errepubliketarik bertako biztanlego murriztena duena —Letonia, biztanleetarik erdia ez da letoniarra—, sezesio bidean dago dudarik gabe. Letoniar jatorrikoen artean, %85ak independentzia nahi du, eta errepublikan bizi diren errusiarren artean %20ak (duela lau hil %15ak). Gorbatoxoven irudia, aldiz, oso txarto ikusten duet letoniarrek, errusiarren artean %7ak ez duelarik baiesten lehendakari soviatarren politika. Independentzia eta kultura letoniarren aldeko ekitaldi eta manifestapenak etengabeak dira, eta ekimen politikoa gero eta biziagoa da. Hamaika mugimendu politiko nagusi daude, «berdeak» izaki agian onespenez zabalena dutenak.

ASIARRAK, DESERTUAK BAHITUTA KRISIAN

EUOPAR bahitutakoen zoriaz mindurik, Mendebaldeko gobernuak ez dira iso azken asteetan. Ordea, Irak eta Kuwait-etik gerra arriskuagatik ihesi doazen milaka etorkin asiarretaz ez da inor arduratzen. Irak eta Jordania arteko kanpoetan 60.000 lagun pilatzen dira jada, thailandiarrek, indiarrek, Sri Lanka-koak. Ur eta janari gabe kasik, 50 gradutara, etnia etsaietakoak nahasturik. Beren gobernuak ezin dituztela etxeratu diote, eta Jordaniakoa ere ez da gauza egoera kontrolatzeko, eta Mendebaldeari ere bost axola jende hau. Petrolio da kontua gerra honetan, ez beste ezer.

*«Indar Armatuak
direnerako dira, ez
pasiatzeko, pasio ordutik
kanpo ezik».*

Jose Maria Aznar,
Golkora espedizioa dela
eta.

*«Asian,
Marxismo-leninismoa ez
da koarteleko gobernuak
disimulatzeko ematen den
pintura estalki txapuzeroa
baino».*

Duong Thu Huong,
Idazle vietnamdarra.

«EEBBek irabaz dezakete, baina bere amaieraren hasiera daiteke»

ARGIA. *Ezinbestekoa zaigu abuztuaren hasieratik mundua dantzan jarri duen arazoari, Persian Golkoko arazoari esku-sartzea. Aipatu izan duzu Estatu Batuen partehartzea petrolioaren prezioa mantentzeko besterik ez dela. Nabikoa al da aipatutako arrazoia arazoa ulertzeko?*

FRANCISCO ALDECOA. Ez noski. Nik uste 1985etik 1989ra nazioarteko sistemak funtsezko eraldakuntzak jasan dituela. Nazioarteko orden berri batean sartu gara. 1987aren bukaeran arma estrategikoez sinatutako akordioaren data edo

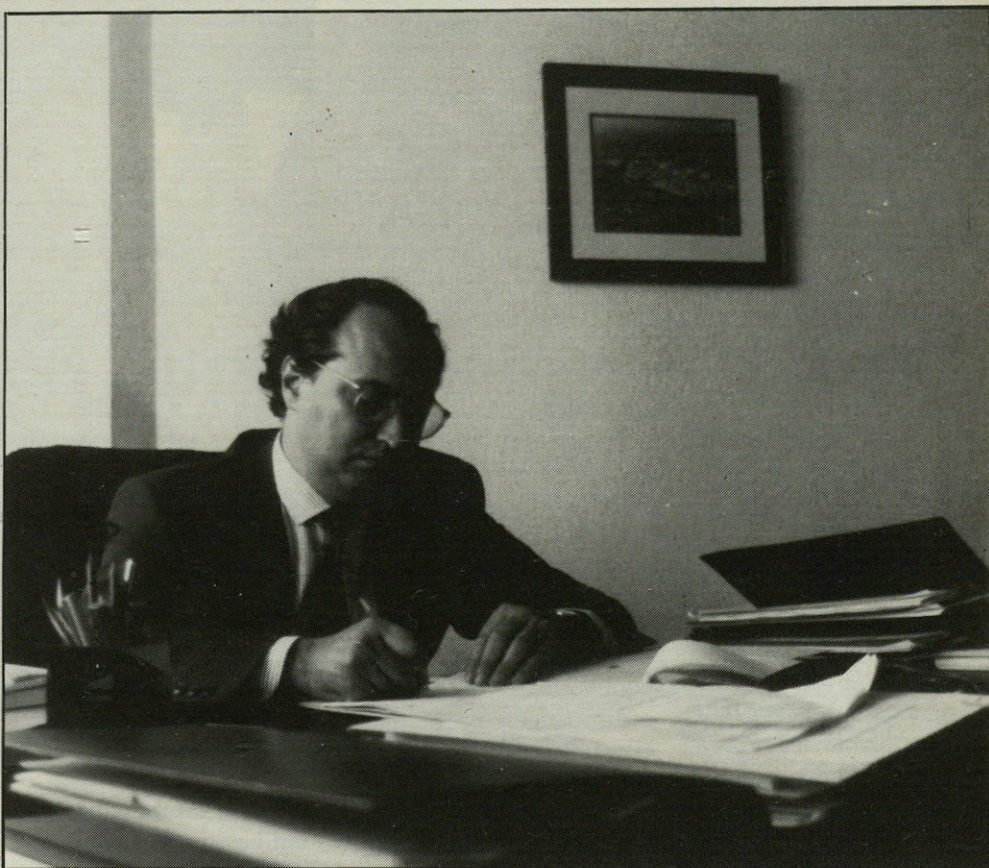
Madrildarra bada ere jaiotzez, bere sendia arras ezaguna da Algorta inguruan, eta bera ere bertan bizi izan zen hamazortzi urte arte. Ondoren Madrila abiatu ikastera eta bertan igaro ditu hogei urte, duela hiru urte Algortara itzuli zen arte. Euskal herritartzat zuen bere burua eta Euskal Herrian bizitzeko gogoia baita ere. Bere espezialitateari heldu eta egun nazioartekoak dakarkigun zenbait arazo eta fenomenotan murgildu gara.

1989ko azaroan Berlingo Harresiarena izan daitezke 1945etik 1985a arte iraun izan duen Gerra Hotzaren amaiera datak. Baina batez ere superpotentzien aroaren amaiera da eta orain beste potentzia handi batzuek ere badute zeresanik, Europa —eta ez Alemania bakarrik— eta Japonen modukoak adibidez. Lehen mundua bi zatitan banatzen zen, eta faktore estrategikoak zirela eta bi estatu erraldoiek zati bakoitzean gertatutako guztiaz erabakitzen zuten. Gaur egun ez, eta gainera beste faktore batzuk agintzen dute, ekonomikoak, ekologikoak... Hori bai, segun eta nazioarteko pentsamenduaren ze teoria erabili emaitza desberdinak izango ditugu. Geure ikuspuntutik, Teoria Internazionalaren ikuspuntutik alegia, gertatzen ari diren aldaketa guztiak prozesu beraren emaitza dira; irakiar krisiak badirudi ez duela lekurik prozesu horretan, baina badu, finean gatazka hori Ipar-Hegoaren arteko harremanetik sortutako gatazka dela deritzot eta.

ARGIA. *une honetan EEBBak Golkoan petrolioagatik daude batez ere, ez?*

F.ALDECOA. Bai, hori argi dago. Eta are zehatzago, helburua ez da Kuwait berreskuratzea edo Irakek Kuwait utz dezan —hemen esaten den bezala—, helburua petrolioaren hornikuntza zihurtatu eta bere prezioa mantentzea da. Lehen-gaiek sorterazitako gatazka da, Ipar-Hegoaren arteko gatazkaren oinarrietariko bat. Eta noski Kuwait berreskuratu nahi dutela, baina horrek baliozkoa izango zaie aipaturiko helburua bermatzen duen heinean.

Madriilen jaioa • Berrogeitabat urte • Neguriko sendi batekoa • Zientzia politikoetako Doktorea eta ekonomista • Nazioarteko Harremanen Katedratikoa UPV/EHU-n • UPV-EHUko Ordenakuntza Akademikoaren Erretoreordea • Ehun argitalpenetik gora idatzirik • «Tiempo de Paz» nazioarteko aldizkariko zuzendaria • Bidaiatzea du gustokoenetarikoa.

Nazioarteko Zuzenbidea bost axola zaie eta hau eta beren lehenengo helburua kontrajartzen badira, helburua da beti lehena haien tzat. Mendebalde eta Ekialdearen arteko arazoa konpondu da baina oraindik nazioarteko harremanak konpontzeke duen arazorik larriena hor da, Ipar-Hegoaren arteko desoreka larria alegia. Izugarri drama-

tikoak diren egoerak eraginda Venezuela, Peru eta abarretan populazioa kale-ateratzen ari da jatekoagatik. Mendebaldeak Hegoarekiko daraman politika mendebaldeak berak zabaltzen dituen baloreekin kontrajarria dago. Ipar-Hegoaren arteko harremanak aldatzen ez diren bitartean ez da posible demokrazia-rik Hegoan.

«Euskal herritarra sentitzen naiz eta Euskal Herriarekin kontaktua galdua neukan. Horregatik etorri naiz berriro».

ARGIA. *Eta nondik edo nola etorri behar dute aldaketa horren lehendabiziko urratsak?*

F.ALDECOA. Nazioarteko orden berri batetik. Apurka erlazio berri batzu sortuz Hego eta Iparraren artean. Eta Irakekoa nora-bide horretan eman beharreko pausu bat besterik ez da. Emandako erantzuna desproporzionatua iruditzen zait gaur egungo nazioarteko sistemaren egiteko moduak zalantzan jartzen dituelako. Zer esanik ez Irakek buruturiko inbasioa Nazioarteko Zuzenbidearen aurkakoa dela baina azken hamarkadan horrelakoren batzu burutu dituzte EEBBek eta ez da ezer gertatu, horra hor Panama—modu berberean gaitsezteko inbasioa—edo Nicaragua, non EEBBek La Hayako Nazioarteko Epaimehaiaren gaitsezpina jaso zuten, eta abar.

ARGIA. *Egungoa ikusirik ez dirudi, bada, Mende baldea edo Leben Mundua deitzen den hori oso prest dagoenik aldaketarako, ez?*

F.ALDECOA. Bai, nik uste dut baietz. Ez dago oso jarrera ona EEBBetako gaur egungo gobernuari dagokionean, baina horrek ez du esan nahi hurrengo gobernuak ere berdin egingo dutenik. Eta Irakeko kasuan ikusi ez bada ere, Europako jarrera oso desberdina dela uste dut. EEBBn harremanak laguntza jaso behar duen estatua-ren portaeraren arabera egiten dira, baldintza politikoek izugarritzko zama dute. Europak EEEn (Europako Elkarte Ekonomikoa) bidez bideratzen ditu harreman horiek eta hamabi estatuk akordio bat sinatzen dute hirurogitamar

estatu laguntzeko, askoren artean egindakoa da eta ez bakarrik besteen portaera politiko zehatzak gustokoak direnean.

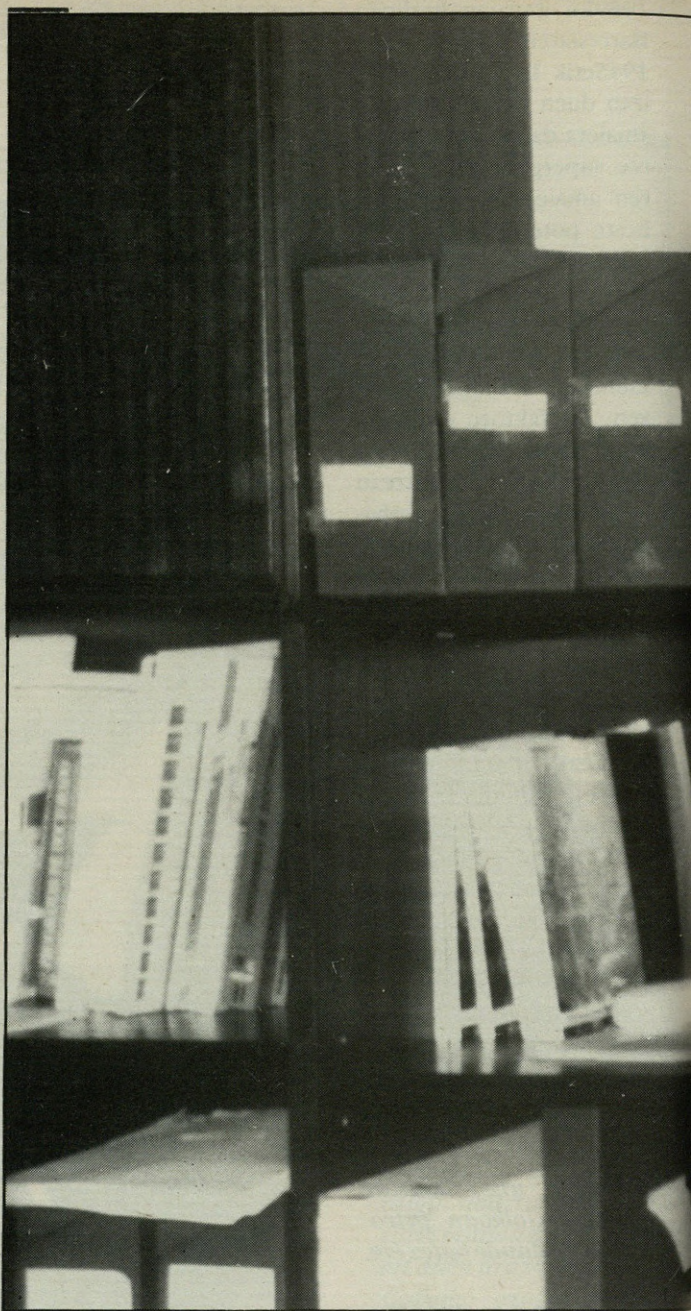
ARGIA. *Eta zeintzuk izan behar dute eraldakuntza horren basieraren sujetoak?*

F.ALDECOA. Herrialdeak eta gizarteak, noski; eta nire ustez hori ematen ari da. Europa eta EEBBn jarrera desberdina da, ba-koitzaren gizarteak desberdinak direlako, Europan erdimailako klaseak eta sektore publikoak ugariak dira, segurantzia soziala... EEBBetan klaseen arteko

— «Iparr eta Hegoaren arteko harremanak aldatzen ez diren bitartean ez da posible demokraziarik Hegoan» ●

desberdintasunak oso handiak dira, ez dago sektore publikorik... Sasoi baten pentsatu izan da EEBBak eta Europa berdina zirela eta hori ez da horrela, hemengo eredu politiko-ekonomiko-soziala guztiz desberdina da, ikustea besterik ez alor ekonomikoan ematen den borroka. Gainera Europako ekonomia funtzionatzen hasi denean, EEBBetako ez funtzionatzen hasi da.

Badira zenbait autore iparamerikar eta progresista hasi direnak esaten EEBBak atzerantza doazela, hots, oraingo mobilizazioarekin adibidez epe motzera zerbait irabaz dezaketela

baina epe luzera porrotaren hasiera dela. Urte bete egiten badute han, akabo EEBBak. Nik ere aspaldidanik pentsatzen dut hori. Desproporzio izugarria dago helburu militar eta posibilitate ekonomiko eta politikoen artean, eta horrela jarraituz gero XVI. mendean Espainiari, edo Sobiet Batasunari edo beste potentzia handi batzuei bezala gertatuko zaio. Epe motzera irabaz dezakete ekingtza militar zentzugabe-

ko batez, baina hori amaieraren hasiera litzateke. Euren ekonomiak ezin du mantendu horrelako egoerarik denbora luzez.

ARGIA. *Hortxe da baita ere palestindarren arazoa. Nabiz eta hau konpondu Palestindar Herriaren arazoa konpondu ezik zonalde hura beti izango da lebertzeko moduan.*

F.ALDECOA. Onera baldin badoa, besteen bidea

ere berbera izango da, eta aldrebes. Nik uste dut pentsatzen joan behar dugula Irak ez dela Kuwaitetik joango, eta lortu behar dena da irakiar espantsionis-

■ «Pentsatzen joan behar dugu Irak ez dela Kuwaitetik joango» ●

moa geldieraztea, hots ez dezala beste inor inbaditu. Nik uste dut gerra hasiz gero arabiarrek bat egingo dutela eta arabiar gobernuek edo onartu egin beharko dute euren herrien mobilizazioa edo porrotera joango dira. Baina espero dut gerrarik ez gertatzea ze arazoa larritu besterik ez litza-teke lortuko.

ARGIA. *Badirudi beraz blokeoaren bidea nagusituko dela.*

F. ALDECOA. Izatekotan bahikuntzarena. Blokeoarena ez dut poliki begiratu baina hemen egiten ari dena Nazio Batuen Erakundearen erabakiaren interpretazio bat da, besterik ez. Ez dut erabakia irakurri baina uste dut ez duela indarraren erabilera aipatzen baizik eta «neurri proportzionalen erabilera», oso gauza desberdina.

ARGIA. *Prentsa asmatzen ari da orduan blo-*

Irakiar krisiari emandako erantzuna desproportzionatua iruditzen zaio Aldecoari.

Bere ustez Perestroikari
esker Sobiet Batasuna
hanka onez sartuko da
XXI. mendean eta Estatu
Batuek oraindik euren
perestroika egin behar
dutela.

keoarena eta abar?

F. ALDECOA. Asmatzen ez, baina bai esajeratzen. Eta zergatik? Estatu Batuek indarra erabili nahi dutelako eta Segurtasun Batzordeak ez. Hemen ez dira atera baina adibidez nazioarteko prentsan Perez de Cuellar bera agertu izan da indarraren erabileraren aurka. Hemen gehienaz ere hizki nimiñotan agertu dira horrelakoak. Benetan uste badugu arazoaren muina Ipar-Hegoa gatazka dela ti-roekin ez dugu ezer konpontzen, joan gaitezen benetan arazoaren muinera.

ARGIA. *Irakekoa utzirik goazen berrirori ere superpotentzietaraino. Gerra Hotzaren amaierarekin badirudi EEBBak geratu direla indartsu eta benetako superpotentzia baka-rra.* **F. ALDECOA.** Ez, ez. Ez dut uste gorantz

doanik, aldrebes. Hara joanez gero igarri egiten da hark ez duela funtzionatzen, inoiz baino txiro gehiago daude... Sobiet Batasunean boterearen birmoldatze bat izan da eta horrek arazoak ekarri dizkie, edozein botere birmoldatzeak ekartzen duena, baina perestroikari esker hanka onez sartuko dira XXI. mendean eta EEBBek oraindik euren perestroika egin behar dute, eraldakuntza sakonaren beharra dute. Gainera Sobiet Batasunean aldaketak etorri badira ez da izan barne arazoengatik baizik eta nazioarteko orden berriagatik, Orden horren arabera nazioarteko aktoreek jarrera desberdina erakutsi behar dute, eta Sobiet Batasuna hasi da horretan dagoeneko eta arazoa da EEBBak oraindik ez direla hasi.

ARGIA. *Nazionalismoek Sobiet Batasuna porrote-
ra eramango ei dute.*

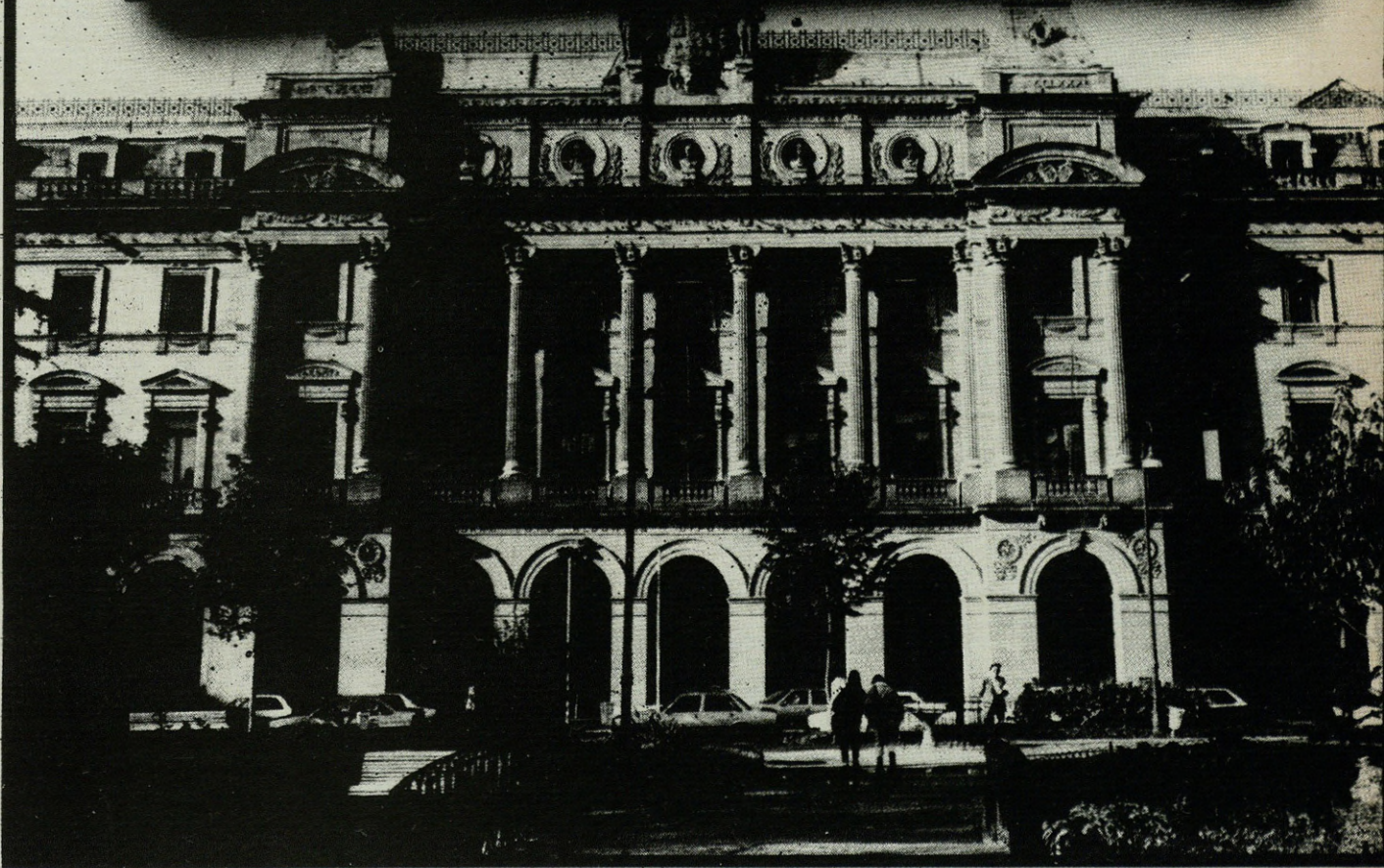
F. ALDECOA. Edo aldrebes, arazo historiko eta latz hori aurrera eramaten eta nazionalismoek duten barne indarra barneratzen asmatzen badu sekulako indarra hartu dezake. Onartuz gero, eta nazionalismoek nahi izanez gero integratzen badira, oso indartsu atera daiteke.

ARGIA. *Eta nazionalismo horiek integrazio hori nahi ez badute?*

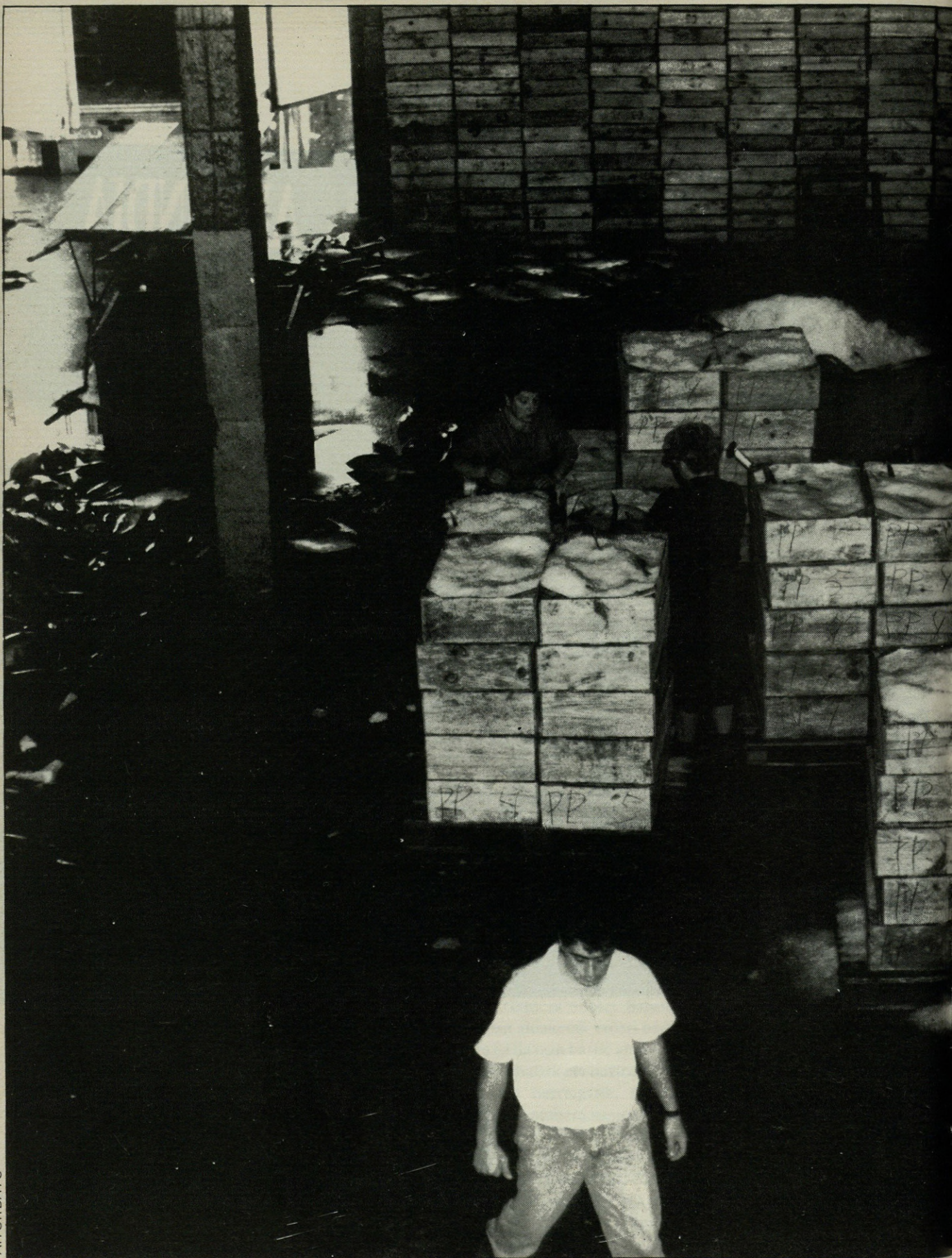
F. ALDECOA. Ba konpondu beharko dute modu baketsu eta ondo eramandako negoziazio batzuen bidez, armak erabili barik, orain arte nagusiki egin duen bezala.

Xabier L etona

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO

Gipuzkoako Foru Aldundia

SARE GERRAREN AZKENEKO KONBATEAK?

Herriko jaiak direla eta itsaso horietan barrena zebiltzen Hondarribiako itsasuntzi guztiak portura sartu dira egun batzutarako. Kofradia parean, mutil koadrila batzuk txosna eraikitzen ahalegintzen diren horretan, zenbait arrantzalerekin egin dugu topo.

HORIETAKOA da Esteban Lekuona, hegaluzetan azkeneko aldian hamabost lagunek barkuan asetebete eginda zortzi mila kilo arrain atzeman dituenen. «Kiloz ongi gabiltza aurretan —esaten digu—, baina prezioak oso bajuak dira, orain dela zortzi urteko

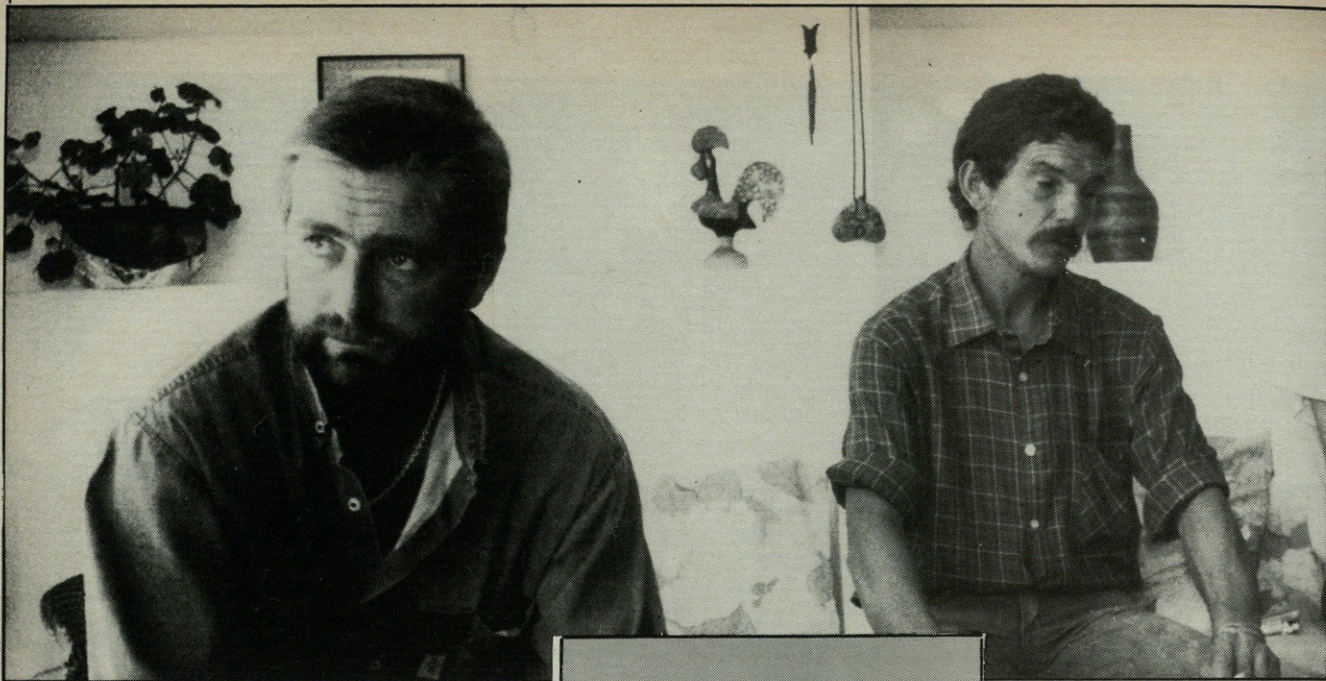
prezioak ordaintzen ari zaizkigu».

Prezioez kexu dira baina, gehienbat ibili behar duten era traketsagatik arrenkurratzen dira bajurako arrantzaleak: beti lez. Frantziako eta beste zenbait Estatutako arrantzaileek erabiltzen dituzten sareek arduratzen dituzte. «Frantsesak jaun eta jabe ibiltzen dira itsasoan, dena sarez plagatu dute, seriak [bale tikiak] ere atzematzen dituzte

eta», esaten digu Antselmo, barku tikiarekin kostatik mila askotara gabe ibiltzen den herritarra.

Momentu batean bospasei arrantzale inguratu dira, eurek kontatzen digute Ondarruko Monte Aleni abuztuaren 8an egin ziotena ez dela noski uda honetako inzidente bakarra izan Kantabriko partean. «Azoreetatik gora ari ginen —kontatzen digu Juanek— eta nonbait itsasuntzi lekeitiar batek frantses bati sarea hautsi zion-edo, behinipehin eraso jo zuten, txapazko beren barkuekin eta abioi bat ere etorri zen haiek laguntzera, guretako bat hondoratzeko zorian izan ziren, botila huts batzurekin koktelak genituela itxurak egin baina azkenean abioan aldegin behar izan genuen handik».

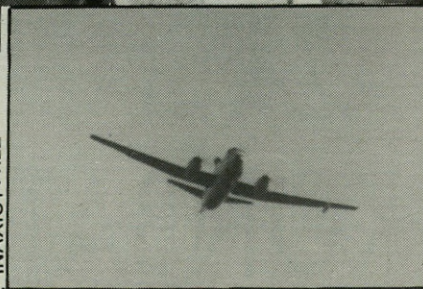
Arraia franko baina, oso merke saldua.

Esteban Lekuona, hegaluze eta atunetan ibili ohi dena udaz, eta Antselmo Sagarzazu, barku ttikiarekin algak biltzen hasiko dena laster.

«Beldur ginen bezala, uda bonetan frantsesen sare bolante eta pelagikoekin berriz ere problemak izan ditugu». Esteban Olaizola, Hondarribiako «Abade Nagusia» eta Bajurako Federazioko Gipuzkoako ordezkaria da horrela mintzo zaiguna.

INAXIO PEREZ

Frantziako Armadako abioiak eraso zielarik arrantzale batek ateratako argazkia.

ko urperatu behar du». Arteen inkompatibilitatea aipatzen digu Olaizolak, esan nahi baita, beste horiek dabiltzan lekuan «gurek ibiltzerik ez». «Gurek egunez aritzen dira, gauez besteak helduki dira eta inguruan sareak botzen dituzte: goizean aldegin behar dute gurek».

«Arraia bere ohizko bideak aldatzen ari da —diosku Lekuonak—: Atlantiko, Finisterre, Azores, buelta buelta, Kantabriko, gero Irlanda alde-

ra. Orain, geroz eta urrutiago joan behar dugu bila, barkuak luzatu egin behar ditugu, biberoak handiagotu...»

Esteban Olaizolak hainbat aldiz esan eta itxuraz aditu behar luketenek aditzen ez dutena errepikatzen digu: «Itsasoa ezin pentsa dezakegu gurea bakarra denik, gure generazioarena; zein tresnak erabili jakin behar dugu, bestela itsasoa hipotekatzeko ari gara eta».

Arraiak izutzen

P azifiko eta Indioan arte horiek debekatuta daudela, japoniar eta korearrak Atlantikori lotu zaizkio, itsaso zabalean hirurogei eta gehiago kilometrotako sareak hedatzen dituztela. Frantsesek ere —nahiz ez horren luzeak— erabiltzen dituzten sare horien ondorioz garrantzizkoenak dira, «batetik arraia izutu egiten dela, sareetatik ibes eginda markatuta, bizkarra harrotuta gelditzen dela, eta bestetik, arriskua, belizeak harraipatzen bait du sarea eta gero gizon batek askatze-

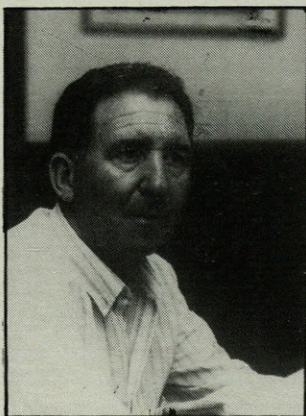
Ekologiaren bidetik

E sperantza izpi bat badirudi azaldu dela orain-orain-txe Kantauri itsasoko zeruan. Europako Elkarteko arduradunak konturatzen ari bide dira, edozein hondotan erabili daitezkeen sare pelagikoak luzerako kaltegarri direla. «Noski —esaten digu Hondarribiko gazte batek—, horiek sonda (sakoneran) edo sonararekin (zabaleran) arraia detektatu, igo eta arraitxikia eta handia nabasian ateratzen dute, lupia jaso eta antxoa pala batekin atzera uretara botzen dute».

Arrantzaleek konfiantza badute, azkenik erabakia beren alde atera daitekeela ●

«Lebengo urtean —azpi-marratzen du Olaizolak— Bruselasean esaten ziguten berriro: «Pelagikoa errentagarria da». Bost urtetan akaso bai —hamarretan ordea? Zeren, errentagarritasuna gogoan, lehen Galizian dinamita ere erabiltzen zuten arrantzarako; eta, mingarritz, niretzako, dinamitaren izen txarra gorabehera, sareekin efeko bera lortzen da». Beharrik Europako mugimendu ekologikoak alde dituzten: noski izurde, itsas-txakur, itsasoko txoriak: martina, pottorroa ere harrapatzen ari bait dira sare horiekin.

Beraz hile honen azkenean hasiko dira berriz ere Elkartekoak hizketan, sare horiek erabiltzen utzi ala

AITORBAYO

Esteban Olaizola, behin ere baino itxaropentsuago.

— Koreakoek eta 60 kilometrotako sareak hedatzen dituzte ●

ez. Euskal Herritik, Carlos Garaikoetxea izango da batzordean. Bajurako arrantzaleek behintzat, beren aldeko erabakia atera daitekeela konfidantza handia dute, behingoz.

Beste fronte batean, eta atunari dagokionean, Kantabriko arrantzaleen beste erreibindikapen nagusi bat, «marca registrada»rena da. Orain, dena «bonito del norte» omen da, berdin he-

men atzemandakoa, Afrikan edo Venezuelan. Galiziatik Bidasoaraino urtean 27 milioi kilo atzematen badira, erdia hor nonbait fresko saltzen da, eta beste erdia, beraz 13 bat milioi, fabrikarako izaten da. «Ordea hamairu milioi baino gehiago saltzen ari da gure izenean. Horregatik aldatu behar da izena, gainera etxekoandreek zer erosten duten jakin dezaten». Horretan, kontserberoek badituzte beren erre-serbak, oraingo moduan merkeago erosi ahal dute eta.

Pablo Sastre

Lapurdiko arrantzaleen ustez itsas-lapurrak dira

ZEIN DA ONDARRUKO LEGEA?

Lehen eta bostgarren mailako komunitarioak daudela kexatzen dira alturako armadoreak eta arrantzaleek armadoreei epe laburrean dirua nola edo hala lortu nahia egozten dieten bitartean, Iparraldeko itsas gizonak piratatzat dituzte ondarrutarrak.

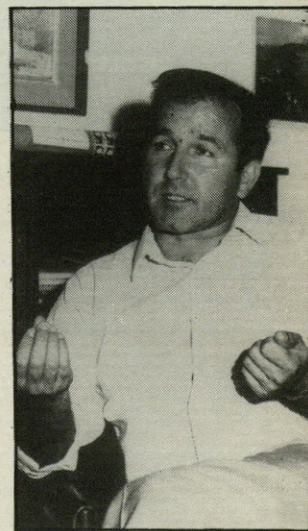
1976-AN 200 milak ezarri ziren arte ez zegoen ez lizentziarik ez ezer. Alturako 470 itsasuntzi ziren Kantauri itsaso osoan zehar aritzen zirenak eta Europako Elkarrekin Ekonomikoak (EEE) 450 lizentzia inguru banatu zituen. Era berean,

Europatik behartuta zeto-rreren berregituraketa ikusi-rik armadoreek hainbat neurri hartu zuten: txalupa [itsasuntzi] asko txatarrera-ko saldu, beste batzu inge-les banderapean babestu eta azkenik Venezuela eta horrelako herrietara ere

saldu zituzten. Hau honela, EEEK banatutako lizentzia eta benetan dagoen txalupa kopuruaren artean 150en bat lizentzien aldea dago. 150 lizentzia hauen gaiak armadore anitz nahiz arrantza lefrango aztoratzen ditu eta honen inguru-ruan sortu den aferari dirua beltzarena deritzaio Onda-rru aldean.

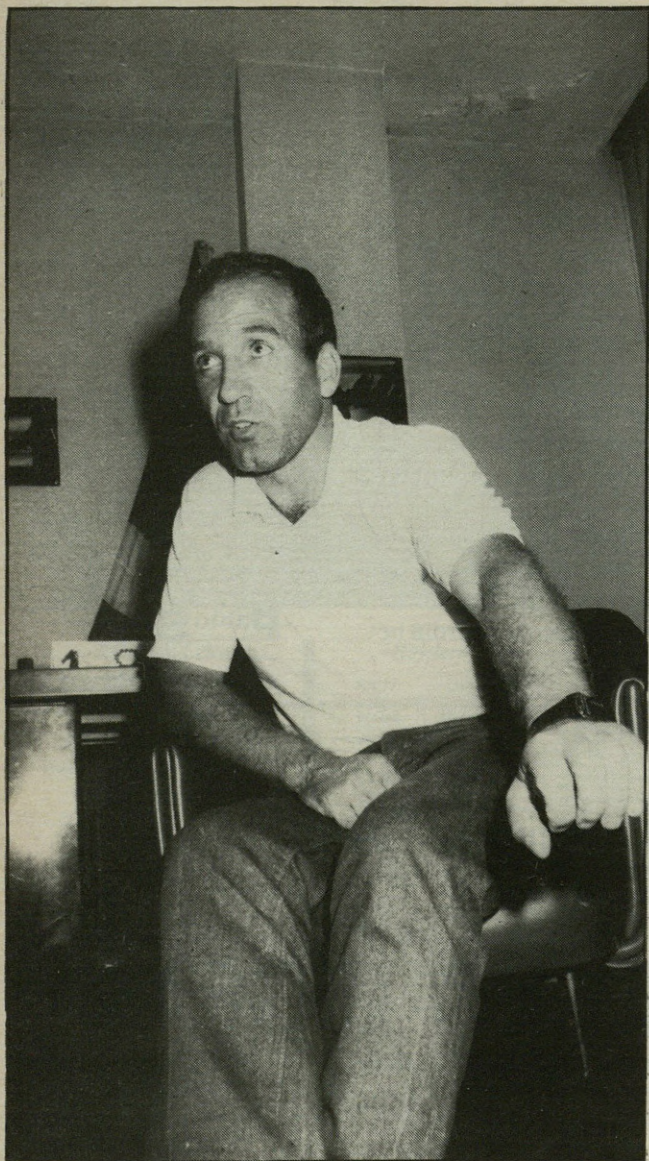
Ondarrutarrak piratak ote?

Xomin eta Jesus Mari Lasarte armadore ondarruta-rren eritiz EEEen sartzeak

AITORBAYO

Jesus Mari Lasarte: «Azken boladan gu hondoratzeko asmotan datoz».

Txomin Lasarteren ustez, Madrileko administrazioak saldu egin zituen eta Gasteizkoak ez batere konpetentziarik.

ez die inolako mesederik egin, «garbi bait dugu EEEen leben eta bostgarren mailako arrantzaleak daudela eta itsasoan eguneroko arrantzale euskaldunak nola tratatzen gaituzten eta bestelakoekin zer egiten duten ikustea besterik ez dago». Bi anai hauek diotenez, txalupa ingeles batek legeren bat urratzerakoan kostazainuntzi frantsesek txosten informatzailea burutu eta dagokion agintariari igortzen diote neurriak har ditzan. «Gure kasuan, ordea, —diosku Jesus Marik, haserre— ez dago inongo txostenik, patruilerak eto-

rrri eta harrapatu, isun izugarriak ezarri edota azken bolada honetan gu hondoratzeko asmotan datoz».

Ondarruko arrantzaleek, aldiz, bestelako irakurketa egiten dute. «Pasaiaiko armadoreek EEEan sartzea rekin letorkeen arriskua aurrikusi zuten eta entrepresari hauek inoiz arrantzale izan ez direnez, ondarrutarrei saldu zizkieten ontziak, baina gebienetan lizentziarik gabe». Ondorioz, armadore ondarrutarrak lizentziak erosi edo alokatu beharrean daude, edota bestela, lizentzia barik arrantzatzeko arriskua korritu behar. «Arris-

osatu dituzte, ontzi biziki bandi eta merkeez diru anitz epe laburrean egiteko eta sare lanjerosoak dituzte, behera botatzen bait dituzte guztia atze-maneez».

Ziburuko arrantzale honek piratatza dituen ondarrutarrak ez bait du ulertzen arrantzara joan eta zergatik estaltzen dituzten matrikulak, «horren aurrean Armadak erantzun egin behar du eta sarritan patruilerak txikiak direnez, askotan atzera egin behar izan obi dute ondarrutarrek gogor aurre egiten bait diete. Hala ere, euskaraz mintzatuz gero, euskaldunon artean ez dugu arazorik, La Rochelle eta Britainiatik etorri direnekin bai ordea».

— EEEK banatutako lizentzia eta benetan dagoen txalupa kopuruaren artean 150en bat lizentzien aldea dago ●

kua baino —zehazten digu kaian topatu dugun arrantzale bikoteak—, armadorek inolako legerik bete gabe, hau da, gastu txikienarekin, berehala aberastu nahi izan dute, azken batean biktima bakarra arrantzalea bihurtzen dela, zeren frantsesek harrapatzen bazaituzte agur egindako lan guztiari eta tiroka basiz gero, txalupan goazenak gu gara, ez armadoreak». Eritzi berekoa da, Ziburuko «Akotz» ontziko Tapia patroia: «Ondarrukoek flota bereziak

Lizentzien merkatua

Aipat u behar da, txalupa zehatzik ez duten eta alokatu nahi diren 150 lizentziak eguneko 75 mila pezeta ordainaren truke eskuratzen direla, «urtean mila milioi pezetako diru beltz kopurua hortxe jiraka dabilela» salatzen dute Lasarte anaiek. Diru asko da goela jokuan eta interes ekonomikoez gain, politikoak ere badaudela eransiten dute. Administrazio desberdinek ez omen diete jaramonik egiten eta 150 lizentzia horiek dituzten armadoreak legeak babesten omen ditu, «legeak txalupa barik lizentziak edukitzea onartzen du, beraz, konponbidea ez da hortik zuzendu behar, armadoreon artean dago gakoa, baina gure artean kaka nabaste handia dago eta konponezina handiago da».

Gasteizko Administra-

zioak konpetentziarik ez duela azaldu du birritan eta «Madrilekoak beste akordioak eskuratzeagatik saldu gintuen» ziurtatzen du Txominek.

Mintzatu garen arrantzale biek, administrazioek eskurik ez dutela sartzen onartzen dute baina, «armadoreek ere ez dute sartzetik nahi —adierazten digute— sartzeak kontrolatzea esan nahi bait du eta Ondarrun ez da nahi inolako kontrolik». Gal-

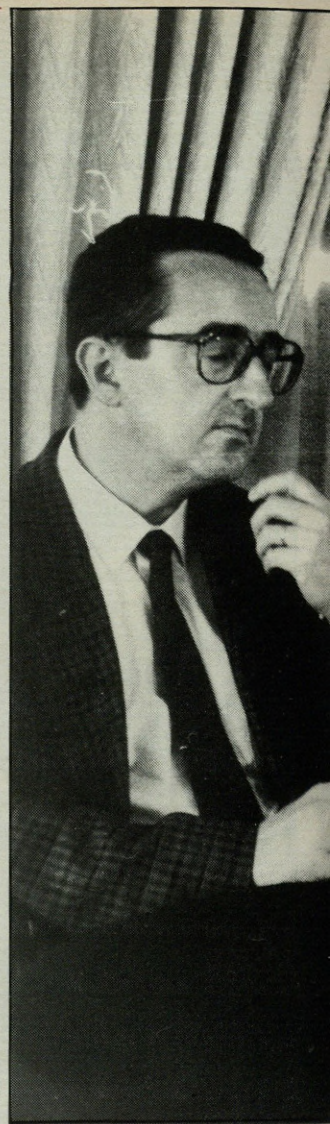
tzaile bakarrak itsasoratzen direnak direla esaten digute. «Armadoreek dagoeneko makina bat diru egin dute, eta arrantzaleak lehen bezain pobre segitzen du eta baldintza ezin okerragotan: arrasteran dabilela portzentaian lan egiten du eta palangrean dabilena gastu guztiak kendu eta gero, gasoila, aperejuak, seguritate soziala e.a., hilean 80-90 mila pezeta irabazten du. Armadoreek Frantziako

portuetan dituzten espioen soldata ere kentzen digute, armadoreek portu horietan patruilera frantsesak zein norabide, abiadura eta bestelako datuak ematen dizkieten informatzaileak bait dituzte, legedia errazago urratzeko. Eta protesta egiten duena, leborrera».

Xabier Lekuona

Arrasteran dabilenak portzentaian irabazten du eta palangrean dabilenak 80-90 mila pezeta kobratzen du hilean.

EUSKARAZKO EGUNKARIA BELOKIREN ARAUERA

Uztailaren amaieran aurkeztu zuen Eusko Jaurlaritzak Joserramon Belokik zuzendutako «Euskarazko Egunkaria» txostena. Irailaren hasieran terminologia arazoak aztertzen eta txostena gauzatzen bi pertsona lanean jarriko zirela agindu zuen orduan Joseba Arregik. «Deia»ko zuzendari-ordeak gidatutako azterketa-proiektuaren berri aurkituko du hemen irakurleak.

«**ORAIN**, goazen denok oporretara, merezi ditugu eta» esanez moztu zituen Joseba Arregik kazetarien azken galderak. Uztailaren 27ko eguerdia zen Donostiako Maria Cristina hotelean. Erantzun zehatzik gabe geratu zen «Noiz hitzegingo du Jaurlaritzak Egunkaria Sortzen taldekoekin?» luzatu zion kazetaria. «Efe»ko kazetaria be-

rriz bere onera bueltatu ezinik zegoen. Ez zuen ulertzen zergatik erantzun zion Jaurlaritzaren eledunak hain zabarki «aurreratuago dagoen Egunkaria Sortzen proiektuarekin zer egingo du Jaurlaritzak?» galdera egin eta gero.

Joserramon Beloki «Deia»ko zuzendari-ordeak bere txostena aurkeztu arren, komunikabideek Jo-

seba Arregiren hitzak jaso zituzten: «*Hau da Jaurlaritzaren egunkari proiektua*», «*Noski, Ajuria-Eneako hitzarmenaren barruan kokatuko da egunkaria*»...

Alde batera geratu ziren Joserramon Belokik bere taldea eta lana «profesional» moduan kalifikatzeko egindako saio guztiak. Politikaria gailendu egin zitzaion kazetariari eta honen lana da hemen agertu nahi duguna.

Erizpideak eta eredua

Sarrera eta bi zati ditu Belokiren txostenak. Lehendabiziko zatian euskarazko egunkariak beharko lituzkeen erizpideak ditu aztergai eta egunkari baten eredu posiblea bigarreanean.

Berak zuzendutako tal-

deak izandako gorabehera-ko jaso ditu sarreran. DVko Felix Ibargutxik taldea utzi zuen «*bonen inguruan eta baitan sortu diren tentsioengatik*» nahiz eta gero txostena izenpetu. ARGIA-ko Pello Zubiriak ere taldea utzi eta ez zuen txostena sinatu, ohartu bait zen hasiera batean azterketa lan bezala aurkeztu zena Jaurlaritzaren proiektu bilakatu zutela eta paktoaren egunkari bihurtuko zela azkenean.

Lehenik eta behin egunkari bakarraren hipotesia ezinbestekotzat joz abiatzen da txostena. «*Kultur Sailburuak, taldearen eta bere lanaren aurkezpenean garbi utzi zue-*

nez, egunkari bakarraren hipotesia zen berea. Eta hipotesi hori izan da taldeak ere bere lanerako erabili duena» dio txostenak.

«Egunkaria zertarako?» galderari, ««obizko»-tzat jotzen den euskal irakurle kopuru murrizta gainditzeko abalekin guztiak egiteko izan beharko luke Egunkariak» erantzuna eskaini diote, «Zenbatentzat?» galdera erantzun zehatzik gabe uztea nahiago izan dutelarik lehendik egini ziren erosle kopuruari buruzko zenbait azterketen ondorioak bilduz lanean. Taldearen ustez zaila da irakurle kopurua zehaztea

«barik eta merkatuan bertan benetazko probaren bat egiten ez den» baina argi agertzen du «gehien saltzen den aldizkaria (CIE-Sen arabera, ARGIA bere

beharko lukeela Egunkariak hasieratik bertatik. Eta, batez ere, abalik eta irakurle-erosle gehien «biltzera» abiatu behar duela».

Iñaki Zarragoitia, Joseba Arregi, Joxerramon Beloki eta Josu Legarreta, uztailaren 27ko proiektu aurkezpenean.

— Grafismo ugaria, albiste motxak eta lehen eta azken orrialdeetan koloreak izango lituzke ●

5.000-6.000 aleekin) baino gehiago salduz hastea helburu zehatzat hartu

Irakurle-erosle potentzialaren perfilik aztertu gabe Oinarrizko Irizpideak ezartzeari ekiten dio txostenak ondoren. Hauen artean zera da lehena: «Euskaraz egunkari bat irakurtzeko prest dagoen nornabiri zuzendua izan behar du». Euskal Herri osorako, ideologikoki denona (despolitizaturia, inoren ez, irekietan irekiena, pluralista), kultur mailaz eta adinez ere denona (seg-

mentatua), irakurterreza, familiako egunkaria, idazleak eta euskalkiak ere bilduko dituen.

Hurrengo erizpideak 'bigarren egunkari-moduan' agertarazten du egunkaria: «bere erosle-irakurle gehienek beren orain arteko ohizko egunkariarekin batera erosi eta irakurriko dutela». Horregatik proposatzen dute «desberdin», «berezi» eta «osagai» izan behar duela erdarazko egunkarietako.

Informazio lokalaren garrantzia azpimarratzen du hirugarren erizpideak, laugarrenak proiektuaren mailatasuna agertzen duela-rik.

Boskarrenak enpresa irrimo eta sendo baten beharra nabarmentzen du egunka-

riak dauzkan zailtasun guztiei ekiteko, «Egunkari bakarraren eta diru publikoaren laguntza bidez funtzionatzeko duen enpresaren hipotesian mugitzen garen bitartean are eta gehiago».

Kaleratu aurretik behar den denbora guztia eman behar duela esan eta XXI. mendeko joerak bete behar dituela agertzen du txostenak.

Bost eguneko egunkaria

Txostenaren bigarren atalari ekin aurretik euskarari buruzko zenbait gogoeta ere ageri dira lanean. Euskararekin asmatzeak duen erabakiotasuna azpimarratu eta adibide gisako ara-

zo zerrenda bat agertzen dute hiru. Konponbiderako talde berri bat sortzea proposatzen du txostenak «euskarak komunikabideetan dituen problemen eta aterabide posible eta beharrezkoen zerrenda egitea» xede izango duela-rik. Egunkarian hizkuntz erabakitzailea nor izango den argitu beharra izango dela eta euskara ulerterraza bilatu beharra dagoela agertu ondoren «*Jakin beharra dago, eta onartu beharra, euskararen egoerak «garestitu» egingo duela, lehenaz gain, Euskarazko Egunkaria*».

Garestitasun hori medio «aurrezpen» batzuk ikusten ditu Belokiren azterketak egunkaria EITB barruan eginez gero eta euskararen

multimedia osatuz gero.

Txostenaren bigarren zatia egunkariaren eredu bat eskaintzen du beti ere «azken xehetasunetik urrutituz. Horiek, izan ere, Egunkaria kaleratzeko erabakia hartu ondoren konkretatzekoak dira gure ustez eta ez talde bonen eginkizun».

Ezaugarri nagusiak aipatzerakoan hauek hartzen ditu kontutan: ez du nahi eta nahi ez tabloidea izan beharrik; grafismo ugaria behar du; albiste motxak; ikusterreza; koloretan (gutxienik lehena eta azkena); hiru koadernilo, bakoitza 12-16 orrialderekin; astean bost egunez (igande eta astelehenetan ez); abuztuan ez argitaratzeaz ukorik ez eta publizitateak ere euskaraz izan beharko du.

Lehendabiziko koaderniloak (12-16 orri) jasoko lituzke eguneko berriak. Lehendabiziko bost orrialdetan (6-7) Euskal Herriko politika, ekonomia, kultura. Estatua eta Nazioartea ere orri hauetan jasoko litzateke. 6-7 (8-9) orrialdetan eritzia. 8-9 (10-11) kiroltarako. 10-11 (12-15) telebistarako eta 12 (16) azkenetako. (Parentesiak 16 orriko koaderniloaren hipotesian).

Bigarren koaderniloak bi zati lituzke: lehenengoak eguneko gai garrantzitsua tratatuko luke luze eta bigarrenak berriz gizatalde zehatz batzuei zuzendutako gaiak.

Hirugarren koaderniloak herri/bailara mailako berriak jasoko lituzke. Koadernilo hau herri euskaldunen hasi beharko litzateke egiten, bertakoekin egin eta autofinantziatuz. Ez luke zertan egunero ateratu beharrik eta herri edo bailara horretan bakarrik banatu-

Bi proiektu, bi erritmo

89-X-1: Zarraoak ARGIAri: «Nik usate dut halako tresna batek (egunkariak) erakunde publiko baten eskutik ez duela funtzionatuko herri honetan. Bizi emateko eta aurrera egiteko, pribatua».

90-IV-2: Eusko Jaurlaritzako Kultur sailak, euskal egunkaria kaleratzeko beharko liratekeen baldintzak zehaztuko zituen taldea aurkeztu zuen. Joxe Ramon Beloki Deiako zuzendariordea izan da lan horren arduraduna.

90-VI-29: Euskaldunon Egunkariarentzat subentziorik ez zela izango iragarri zuen Joseba Arregik Gasteizko Legebiltzarrean.

90-VII-5: Belokiren taldea Zestoan bildu zen, bere lanaren idazketa egiteko.

90-VII-27: Gasteizko Kultur Sailaren arduradunek Belokiren taldeak egindako lana aurkeztu zuten, eta Arregik, egunkari publikoa Paktoaren barruan egingo zela adierazi zuen.

89-X-1: Lehenengo bilera zabala, Donostiako Joxemiel Barandiaran Lizasoan: euskal egunkariaren aldeko lanari ekitea erabaki zen.

89-XII-10: Bigarren bilera, Durangoko Udaletxean: talde eragilea osatzea erabaki eta euskarazko egunkariaren oinarritzko 11 ezaugarriak finkatu ziren.

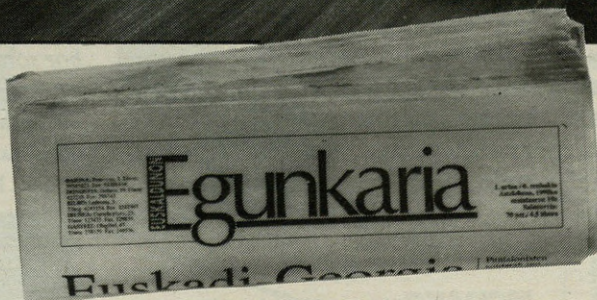
90-I-21: Hirugarren bilera, Donostiako Euskal Txokoan: Egunkaria Sortzen talde eragilea eratu zen, euskal kazetarigintza eta kulturaren munduko 75 lagunekin.

90-IV-7: Egunkaria Sortzenek Euskarazko Egunkarirako Proiektua burutu eta onartu zuen. Instituzioetako harremanak bideratzen hastea eta kanpaina nazional bati ekitea erabaki zen. Kanpaina Maiatzak 12 hasi eta Uztailak 15 amaitu zen kanpaina.

90-VII-26: Egunkaria Sortzen-ek kanpainaren emaitzak azaldu zituen prentsaurrekoan, eta instituzioak elkar hizketara deitu zituen berriro.

ko litzateke. «Hau da, bi-rugarren koadernilorik egiten ez duten bailaratan Egunkaria aurreko bi koaderniloz legoke soilik». Hau da, 24 orri izango lituzke gutxienez eta 32 gehienez.

Egunkaria Sortzeneko kideak, Euskaltzaindiko ordezkariekin, ekainaren 15eko bileran.

Haurrek banatutakoa

Inprimategiari dagokionez hiru hipotesi kontutan hartu behar direla dio txostenak: Egunkariak berak erostea inprimatzeko makinak, beste enpresa batek erostea egunkaria egitearen truke ala lehendik martxan dagoen batek inprimatzea. Hori bai, «Egunkariaren egoitza zentrala Donostian izan beharko ote duen ikusten denez, printzipioz inprimategiak ere badirudi hiri bonetan beharko lukeela».

Banaketari dagokionez, kioskoa eta ohizko harpidetza motak kontutan hartzeaz gain, banaketa modu berri bat proposatzen du:

Egunkaria Sortzenekoek «ale zero» bat kaleratu zuten uztailaren 15ean.

eskola egunetan ikastola-eskolako haurrei banatzea eta hauek egunkaria etxera eramatea. Gainontzekoan, banaketa propioa egin edota enpresa bati bere zerbitzuak alokatzearena azterketa tekniko-ekonomiko baten arauera erabaki beharra agertzen du.

Enpresaren egituraketari dagokion heinean barne-antolaketa beste edozein egunkariaren tankerakoa litzateke. Egoitza Donostian proposatzen dute, Bilbon, Iruñea, Baiona eta Gasteizen delegazioak jarriaz eta Madrilan eta Bruselasan korrespontsalak.

Egituraketa juridikoari dagokionez «EITBren ba-

rruan sor daitekeela eta hor sortzea baino irtenbide hoberik ez dela, iduritzen zaigu» enpresa pribatua balitz hobe litzatekeela argi utzi ondoren (ez dute ikusten ordea enpresa pribaturen batek aurrera aterako duenik Egunkaria).

Hauexek dira orohar Belokiren lanaren emaitzak, azken gogoeten artean, birtarteko eta denbora guztiak hartu behar direla adierazi ondoren «Egunkaria egitearen aldeko erabakia lehenbaitlehen hartzearen aldeko gara» gogoratzen diotelarik Jaurlaritzari.

ñaki Uria

Telebista publikoen eta gainerakoen sinergiak

GORORDO eskola sortzen ari da EAJ baitan. Disidentzia eskola, horretarako egon daitekeen toki zailenetakoan. **Jose Alberto Pradera** jeloskor zen nonbait Bilboko Alkaterearen eztabaida grinaz, eta ETB-2ren pribatizazioa proposatu zuen, ETBn bertan zentsuratua izan zen adierazpenean. Zenbait kronista alderdi barruko iskanbilaz mintzatu da, baina ez dirudi hala denik. Alde batetik, interes haundia agertu delako Bizkaiko Diputatu Nagusiak bere eritziak gerora ere prentsan luzeago agertzeko. Bestetik, alderdikideen erantzunak puntualak eta kazetariak eraziak izan direlako. Erronka pertsonalaren trazak ditu auziak, Gran Vía-koa Arenalekoa adina badela frogatu nahia edo. Alondegia izan zen aurrenekoa, ETB-2 da oraingoa.

Astakeria da ETB-2 pribatu bihurtzeko proposamena **Jose Maria Gorordoren** ustez. **Joseba Arregiren** eritziz, burugabekeria. Gaitzespenetan guztiak ados. Dena den, jelkideen artean bertsio ofizial baten falta nabaritu da. Kultur Kontseilariak ETB-2ren geroa erdaldunei zuzenduta ikusten zuen bitartean, **Koldo Anasagastik** ezusteko igerpena egin zuen, ETB-2ren helburua euskara hutsezkoa bihurtzea dela alegia. **Arregik** bigarren katea ETB-1ren laguntzaile finantziario bezala ikusten bazuen ere, **Praderak** kontrako da-

tua ematen zuen: ETB-2k urtero 2.000 milioiko defizita dauka.

Bapatekoegia dirudi tirabira honek, nahasiegia alderdi barruko benetako kontraesanak izateko. Egokia litzateke, hori bai, hauteskunde atarian alderdiaren jarrera ezagutaraztea, geroko sustoak ebitatzearen.

MODAKO hitza da *sinergia*, gure artean behintzat. Horretan meritua **Jose Ramon Belokiri** aitortu behar zaio. Honelako proposamena luza-

tzen du bere «Euskarazko egunkaria» txostenean, komunikabideen arteko sinergiak baliatzearen: «*EITB barruan sor daiteke [egunkaria] eta hor sortzea baino irtenbide hoberik ez da*». Horretarako EITB barruko euskara hutsezko komunibideen artean *euskararen multimedia* eratu behar litzateke, eta «*guzti honek EITBren lege-aldaketa esijituko balu ere, gure ustez egin beharko litzateke aldaketa hori*». Ez du samurra Eusko Jaurlaritzak erabakia. Sobra ere, gehiago dira erdarazkoekiko sinergietan sinesten dutenak, agintarien artean bederen.

TERMINOLOGIA

LP. Long Playren laburdura, ingelesez iraupen luzeko diska; diskak bi alde ditu, eta alde bakoitzean asko jota hogeina minutu inguruko grabazioak jaso daitezke.

Golkoko Krisiak Mendebalean sortutako paranoia negozioa bilakatzen hasi zaigu honez gero. Diskagileek, eta diskaetxeek ondorioz, aukera baliatu dute beste hainbatek bezala, eta disken prezioen igoera iragarri. Biniloa, mikroildo musikadunak fabrikatzeko erabiltzen den materiala, petroliotik sortzen da, eta errua **Sadam Hussein**i botata, guztiak lasai. Bost axola, petrolioak behera jo duen azken urteotan diskak gero eta garestiagoak izatearen arrazioak. *Compact disk*-era pasatzeko abagune polita, *recording* tekladun aparailu miresgarriak iragarri dituzten honetan. Edo bestela, ebonitaz egin ditzatela LPak, garai batean bezala.

Purple Haze

Hilabetero irakurtzen dudan musikari buruzko aldizkari batean, Jimi Hendrixen aurpegi izerditsua argazkia azalean jarri digute, irailaren 18an bere heriotzaren 20. urteurrena beteko dela eta. Honek, Jimi zela pentsatzen zuen tipo bat gogora ekarri zidan.

Gau batean ezagutu nuen. Eskuetan itsatsita erratza zeraman eta begiratzen zidan bitartean hatzak mugitzen zituen, kitarra joko balu bezala. Laister hasi zen bere bizitza kontatzen: amak arbaso txerokeak zituela eta aita lorazaina izan zela. Besterik ez. Hori aipatu ondoren begiak ireki egin zitzaizkion, niniak gero eta haundiagoak «Axis: bold as love» Lp-aren grabazioa oroituz. Egutero hartzen omen zuen LSD, neskekin egundoko jaiak egiten zituen, eta Eric Clapton enbiriak jota zegoen, ez hobeto jotzeagatik, baizik eta neskei erakargarriagoa zitzaielako. Bere arazoak black panthersekin, Harlemeko aktuazioa, non ez zuen entzulego beltza bereganatzen jakin, beste zenbait ekitaldi arrakastatsu, miresten zituen musikariak eta bere kantu ia guztiak jo zituen. Horrela igaro genuen gau luze hura.

Gau harez gero ez dut pertsonaia horren berririk izan, baina topo eginez gero, berak eskatzen zuen anaiarreben onespina dagoeneko errealitatea dela esango nioke. Princegandik hasita rock beltza deituriko koalizioaraino (Vernon Reiden Living Colour, Beatnigs, Fishbone...). Eta talde hauek, rock'n'roll-aren tradizioa berreskuratzeko beltzek duten eskubidea erreibindikatzeko dute. Raperrek bere kitarrakadak sanpleatzen dituztela ere kontatuko nioke, baina tamalez hurrengo egunerako libre utzi ninduten, eta bera Salamancako Hospital Psikiatrikoan luzerako geratu zen, «LSD sobredosiak jota» kuadro klinikoarekin.

«Purple Haze» kantatzen segitzen duelakoan nago.

FERMIN MUGURUZA

Lerroon funtzioak argitasuna behar harko balu, dimisioa aurkeztu behar nuke gaurkoan. Osagai guzti hauek modu logikoan lotzea zaila zait, ezi-nezkoa, batik bat guztiak alderdi be-

rekoen hitzak direla kontuan hartuta.

Josu Landa

Erein-en eskutik dator «Taberna zulokoak» liburua

Taberna zuloko idazle koktela

Alarigar Jualermu akronimoaren azpian Iñaki Aldekoa, Pako Aristi, Juan Gartzia, Felipe Juaristi, Anjel Lertxundi eta Inazio Mujikak sei ipuin aurkeztu dizkigute oraingoan, taberna aitzakitzat hartuta bakoitzak «bere erara eta gustokoen duen dionuan erantzun diola emandako puntuari».

Pako Aristik ez zuen etorzerik izan gure zitara, Donostiako Antiguo auzoko Teresatxo tabernara, bere azken nobelaren zuzenketak zirela-ta. Inazio Mujikak telefonoaren beste aldetik esan bezala —«ez zarete galduko. Ez al duzu Etxemaite ezagutzen? Ondo-ondoan duzue»— arratsaldeko bostetan han ginen. Mahai gainean okasiorako zerbezak. Berriketarako aukera: atera berri duten ipuin liburua, gure gizartean bigarren etxea den taberna gaitzat hartuta osatu dutena. Sei istorio diferentet, bai giroz, bai errekur-

tsoz, bai kontatzeko moldeez.

ARGIA. *Nola sortu da «Taberna Zulokoak» izenpeko ipuin bilduma?*

ANJEL LERTXUNDI. Erreferente gisa beste hizkuntzetan egin izan diren liburuak leudeke, gai batean sartu, bildu eta hartaz jardun diren esperientziak. Halaxe bada zenbait idazle deitu genituen bi gai emanez. Tabernaren inguruan gu seiok bildu ginen. Bigarren liburuaren inguruan —«Gelditutako ordulariaren historia»— bildu direnek berriz ez dute lanik egin, eta gurea eman da ar-

gitara.

INAZIO MUJIKA. Hiru helburu genituen argi liburua egiteko orduan: Irakurleari begira irakurgai arina egitea, udarakoa nahi baduzu, eta idazleen aldetik elkar lanean aritzeko plaza izatea.

ARGIA. *Taberna zuloren lilura hori liburua idazteko aitzakia izan da, edo beste xarmarik badu zuentzat?*

ANJEL LERTXUNDI. Nik uste gaia baino gehiago aitzakia izan dela.

FELIPE JUARISTI. Ez dut uste tabernaren filosofiarik dagoenik liburuaren atzean. Hori bai, ipuinak banan-bana letuz antzeman daiteke batzuei besteei baino gehiago gustatzen zaie-la.

INAZIO MUJIKA. Bai, eta oso taberna diferenteak dira...

FELIPE JUARISTI. Batzuk putetxeak maite dituzte, eta besteak taberna normalak.

INAZIO MUJIKA. Konplizitate gradu ezberdinak daude ere taberna batean eta bestean.

FELIPE JUARISTI. Abstemiorik ez dago behintzat liburu honetan, nik dakidanez.

JUAN GARZIA. Eszenario bat da finean, ihes egiteko erraza dena.

■ Inoren kasuan ez da taberna protagonista. Eszenarioa da finean, ihes egiteko erraza dena

● J. GARZIA

FELIPE JUARISTI. Kultura ere bada.

JUAN GARZIA. Irekiena dela esan nahi dut, beste edozein, erlojuarena edo, piska bat gaia finkatzea zen...

INAZIO MUJICA. Taberna ez zen gai bat marku bat baizik, antzestokia.

ANJEL LERTXUNDI. Gauza kurioa da inoren kasuan ez dela taberna protagonista. Protagonistak tabernan biltzen direnak dira, edo topalekua taberna dutenak, baina nik ez dut uste taberna protagonista bihurtu denik. Gutako edozeinek har zezakeen taberna protagonista bezala baina ez da hala gertatu.

FELIPE JUARISTI. Taberna hori idatzita dago, Zolak idatzi zuen. Gainera titulua da «Taberna zulo-

■ Taberna giro tradizionalean jasotzen dutenetan gauza kurioso bat dago: Tabernatik gaur, eta gaur da puta

● A. LERTXUNDI

koak», gu gara zuloakoak, gure historiak dira zuloakoak.

ARGIA. Taberna aitzaki gisa aipatu duzue. Pako Aristik hala ere, taberna barruko berriketetan funtsatzen du ipuina. Besteek

ez.

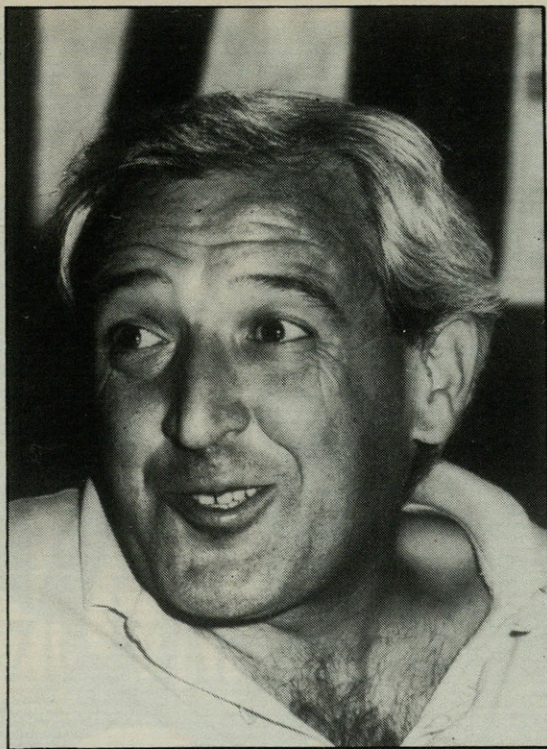
FELIPE JUARISTI. Pako gehiago egoten bait da tabernan gu baino. Hor ez dago besterik.

JUAN GARZIA. Batzutan aitzakiago da eta bestetan beharbada laguntza bat, halako marko sinbolikoa. Nere kasu konkretuan, piska bat intraistoriaren gertaleku nabarmenena, gauza pribatua eta publikoa biltzen den plaza. Taberna beraren birkreaziorik ez dago, taberna barruko berrikita kontuak baino.

ARGIA. Zuk aipatu dituzun tabernako kontu eta ipuinek ze garrantzi izan dezakete literatur erabilerarako?

ANJEL LERTXUNDI. Edozein bazterretan dago literatur gaia. Horregatik

Euskal literaturan betidanik erabili izan den taberna gaiaren inguruan gauza arin eta entretenigarria burutu dute idazleok.

Teresatxon bildu genuen koktela. Ezkerretik hasita: Inazio Mujika, Anjel Lertxundi, Felipe Juaristi, Iñaki Aldekoak eta Juan Garzia

esaten diat aitzakia izan dela, taxia izan zitekeen beza-la...

FELIPE JUARISTI. Tabernan istorioak kontatzen dira eta jakin behar da istorio horiek biltzen, eta Pakok hori oso ondo egiten du. Gure ohitura delako, etxearen ordezkia taberna egiten dugulako, ez dugu eliza egiten...

JUAN GARZIA. Pakoren kasuan tabernan entzundakoak izan daitezkeen historiak dira, tabernako berri-keta dago, baina ez zen hori asmoa, hori posibilitate bat gehiago zen gaia jorrazteko orduan. Zuzenean entzuten diren historien inguruan badago zerbait, nerezako konkretuki interes handiegirik ez duena, ez bada materiale gisa.

FELIPE JUARISTI. Nobela gehienetan taberna agertzen da. «Garoa»n taberna bat dago, Saizarbitoriaren nobelan tabernak daude...

ANJEL LERTXUNDI.

«Peru Abarka»n dago lehenengo adibide narratiboa. Egin den literatura errealista guztian taberna izan da ardatza. Ramon Saizarbitoriaren «Ehun metro» liburuan kasu, enkontru guztiak tabernan egiten dira.

FELIPE JUARISTI. Euskal literaturan hogeigarren mendera arte taberna beti despektiboki tratatua izan da, hori esan beharra dago.

ARGIA. Batzuek herriko tabernak erabili dituzue, Pakok sagardotegia, Iñakiren kasuan kafetegia...

ANJEL LERTXUNDI. Herriko tabernak hartu di-

■ **Tituluak berak dio: «Taberna zulokoak». Gu gara zulokoak, gure historiak dira zulokoak**

● F. JUARISTI

tugu guk laurok esaterako. Iñakik kafetegia hartu du, giro sofistigatuagoa, baina ipuinak berak behartzen zaitu horretara, eta Pakok sagardotegia, istorioak berak ere markatuta.

IÑAKI ALDEKOA. Hartzen baditugu tertulia giroak,—abangoardietan eta—, taberna kontuak beti kafetegietan eraman izan dira. Nerea ere giro afrantsesatu batean kokatu dut, eta horregatik kafetegia.

FELIPE JUARISTI. Nerean lekukoa, kamare-roa. Hain zuzen ere tabernetako kamareroak gauza askotaz enteratzen dira.

INAZIO MUJIKA. Nerean antzerki batetako eszenarioa. Narratzaileak akzioa ikusteko topatu duen lekua, jendea sartu eta atera egiten da...

JUAN GARZIA. Nerean bi gauza heterogeno daude, batetik halako pertsona kostunbrista bat, eta bestetik nik bizi izan dudana be-

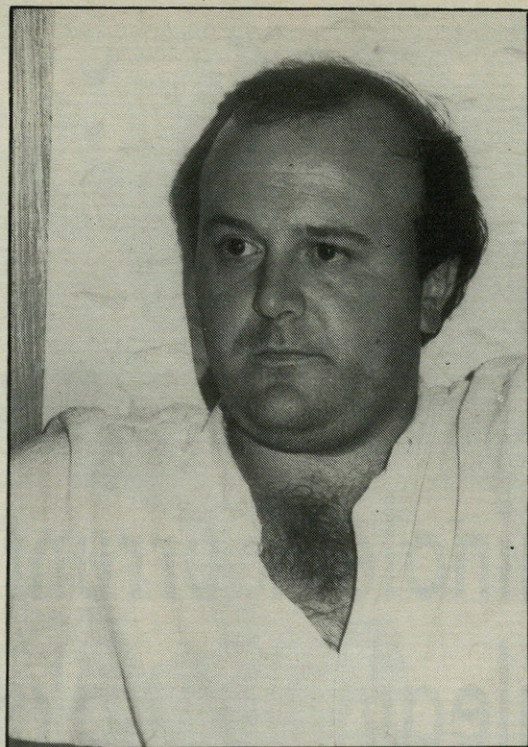
launaldiaren islada dena. Topalekua taberna baino taberna giroa da, poteo giroa, eta taberna horren eboluzioa azken urteetan.

■ **Irakurgai arina egitea, udarakoa nahi baduzu, eta idazleen aldetik elkar lanean aritzeko plaza izatea genuen helburu**

● I. MUJIKA

Nere ipuinean hilakaera hori oso garbi isladatzen da, mundu horren suntzitzea isladatu nahi nuen neurrian.

IÑAKI ALDEKOA. Alde honetan taberna apostuari hobekien erantzuten diona. Pako Aristi izango da, zuze-

nean modu tradizionalen taberna izan den horri erantzuten diolako.

ANJEL LERTXUNDI. Baina horrek ez du esan nahi zuk ez diozunik tabernari erantzuten. Zurea gehiago kokatzen dela Donostian Urrestilan baino.

JUAN GARZIA. Nereztzat beste puntu inportantea kuadrilaren lekua ere badela aipatzea litzateke. Kuadrilismoaren eboluzioa taberna beraren eboluzioan. Pub-ak ez dira kuadriletarako...

ANJEL LERTXUNDI. Taberna giro tradizionalen jasotzen dutenetan gauza kurioa bat dago: Tabernetik gaura, eta gaua da puta, bai Pakorenean, bai Juanerenean, eta neurri batean nerean, badago taberna eta putaren arteko lotura bat, ez tabernan dagoelako puta, mutil zahar giro bat, eta hurrengo pausoa da putena.

Oso kurioa da ere errekurtsio literarioak denetan

oso diferenteak izan direla; batek monologoa hartu du, besteak denboraren ez dakit zer tratamendu, hirugarren pertsonaren erabilera...

ARGIA. *Nabiko akronimo kurioa aukeratu duzue.*

FELIPE JUARISTI. Hasera batean «Aligar Julermu» erabili nahi genuen, baina Pakorekin ez dago ligatzerik eta alferrik!

— Zuzenean, modu tradizionalen, taberna izan den horri liburuan hobekien erantzuten diona Pako izan daiteke

● I. ALDEKOA

INAZIO MUJICA. Izen guztiak bata bestearen atzean jartzea ere ez zen kontua eta honela egitea erabaki genuen. Jendea «eulitzea» lortu badugu bada zerbait!

ARGIA. *Ze garrantzi ematen diozue taldean lan egiteari, talde literarioari?*

FELIPE JUARISTI. Horrek zer esan nahi du, taldea garena? Nik nere burua ez dut ikusten taldean. Bil-tzen gara lagunak garelako. Taldea tribua da...

ANJEL LERTXUNDI. Bai. Idazkera eta errekurtsio nahiko desberdinak ditugu gainera. Gurea gehiago da informazio trukaketa bat.

JUAN GARZIA. Nik uste dut sei hauetatik ere lagunak ez garena, bere zentzu osoan hartuta. Nahi baduzu tertulia zentzu honetan bai.

Grabagailuaren argi gorria itzali da dagoeneko. Solasaldiak aurrera darrai

ordea. Pako Aristik baliatu duen pertsonaiaren «*tximistak kiskaltzen dion bo-geitamabi zentimetrotako txoria*» gora eta behera. Tabernatako beste ohitura zahar bat omen nonbait zakila barra gainean jarri eta txanponez neurtzearena. Izan ere, astakeriak egiteko ekurik aproposena ere bada, edo bazen garai batean gauzak asko aldatu dira eta, gure ditzosozko taberna zuloa. Bigarren erronda mahaian zela aldegin genuen ez aurretik ondoko Etxemaite putetxeari buruzko komentario pare bat egin gabe: «*Kuriosoa da, jendeak sartu aurretik pixerreka egiten du pareta- ren kontra*». Juan Gartzia- ren sententzia: «*Tximistak kiskaliko balie!*». Eta Felipe Juaristirena: «*Nik daki- dala behintzat inork ez di- gu esan liburu serioa egin behar genuenik*».

J.J. Petrikorena

Eneko Olasagasti eta Carlos Zabala,
«Bi eta Bat» programaren zuzendariak:

«Komedia espainoletik urruntzen jarri ditugu ahalegin guztiak»

E TB eta Igeldo Films-en artean ekoiztu dute «Bi eta Bat». Aurki ikusi ahal izango dugun umorezko zazpi kapitulotako serieaz mintzo zaizkigu Eneko Olasagasti eta Carlos Zabala, programaren zuzendaritzaz arduratu diren bi aktoreak.

ARGIA. Zer da «Bi eta Bat»?

E. OLASAGASTI. Telebista munduan oso arrunta den formatoa erabiliz sortu dugun komedia da. Eredua, «Seat top» izenez ezagun dena, bi edo hiru dekoratutako kokatutako istorio laburra da. Gurea, zentzu horretan, gertakizunak leku bakar batean biltzen dituen «seat top» edo «egoera komedia» litzateke.

CARLOS ZABALA. Zazpi kapitulotako banatu dugu, umorea dute nagusi. Etxe batetako sukaldea eta egongela bat bera izanik, bertan elkartzen dira beti gure pertsonaiak.

ARGIA. Zer dela eta mugatu duzue eszenario bakarrera zuen lana? Arazo ekonomikoak?

E. OLASAGASTI. Diru arazorik ez dugu guk, ETB-k ditu halakoak. Dena den, betidanik izan dugu onetsi litekeena egiteko asmoa. Lau dekoratu behar dituen komedia aurkeztu ahala baztertuko ligukete. Xinplera jo dugu, beraz.

ARGIA. Zenbateko presupestoa izan duzue?

CARLOS ZABALA. Hogeitamar milioi, gutxi gora behera. Akaso asko irudituko zaizu, baino zazpi emanditarako ikaragarri gutxi da.

ARGIA. Zenbat aktorek parte hartzen du?

E. OLASAGASTI. Protagonistak hiru dira: Elena Irureta, Ane Gabarain eta Jose Ramon Soroiz. Beste hiru sekundario ere baditugu, eta sei horiez gain, programa bakoitzeko kolaboratzaileak... Hogeitasei denara. Antzerki mundukoak denak.

ARGIA. Zer nolako esfortzua eskatu dizue mota bonetako seriea burutzeak?

CARLOS ZABALA. Umorea generorik zailena da niretzat.

E. OLASAGASTI. Umorea plazaratzeaz lehendik bagenekien apur bat. Antzerkian izan dugu barrea nola eragin ikasteko aukerarik. Telebista, medioa bera, orde, nahiko arrotz zitzaigun bai neri eta bai Carlosi. Generoak dituen berezitasunak beste hizkuntza honetan errespetatzean da

go gakoa. Montajearen hasien garenean ikusiko dugu grabatutakoa nola geratu den. Tira! moldatu garela uste dut.

CARLOS ZABALA. Komedia inglesaren tankerako zerbait egin nahi izan dugu. Txiste errazik, behintzat, ez dugu botatzeko asmo izpirik izan. Komedia espainoletik urruntzen jarri ditugu ahalegin guztiak.

ARGIA. Orain arte ez da balako esperientziarik egon hemen. Zeri erreparatu diozue, zein programa izan da zuen sormena piztu duena?

CARLOS ZABALA. Ikusi, serie asko ikusi ditugu.

E. OLASAGASTI. Idazteko garaian ez gara ezertan oinarritu. Berez nahiko «teleadiktoak» gara. Telebisitek eskeintzen duten edozeri jartzen gatzazkio begira. Grabatze lanetan ari gi-

Eneko Olasagasti eta Carlos Zabala eszena prestazen. Elena Irureta, Ane Gabarain eta Jose Ramon Soroiz aktoreak, seriearen protagonistak, mahaiaren inguruan errodatzeko zain.

nela, berriz, propio jarri ginen nabardurak harrapatu nahian. Umorearen erritmoa hautsiko ez duen denboraren tratamendua izan da, batez ere, gure kezkarik nagusienetarikoa.

CARLOS ZABALA. Estiloa aurkitzea egin zaigu zailena.

ARGIA. *Umore euskaldunaren bila, akaso?*

E. OLASAGASTI. Ez konkretuki.

CARLOS ZABALA. Umore unibertsala kalera-zen saiatu gara.

E. OLASAGASTI. Ez dira «Ama begira zazu»n erabiltzen diren hitz-jokoak ardatza, ez da umore bera. Hemengo egoerak taula- ratu ditugu, bertako hainbat elementu erabili dugu horretarako. Pertsonaia batzuk inguru hauetakoak izan litezke, eta umorea hauek duten ikuspegitik

sortzen da. Gero ikusten duenak nahi duena ikusten du, ez?

ARGIA. *Hemengo erreallitatean oinarritzen da orduan...*

E. OLASAGASTI. Bizikeraren elementuen bidez sortzen da umorea. Baina ez pentsa soziologiarik egin nahi izan dugunik. Barrea eragiten duten neurrian zaizkigu onuragarri, eta horretarako balio lezakeena ongi etorria da gure artean.

ARGIA. *Zer izan da zuen- tzat telebistarako zuzen- dari gisa aritzea?*

Aktoreekin lan egiten jakin behar dela frogatu dugu ●

E. OLASAGASTI. Telebistan ofizio berria da zuzendariarena. Beharrezkoa dela, aktoreak ezagutu behar direla, beraiekin lan egiten jakin behar dela frogatu dugula uste dut.

ARGIA. *Eszenografia aldetik izan al duzue zailtasunik, edo?*

CARLOS ZABALA. Nahiko dekoratu txukuna egin digute. detaile batzuk ez zaizkigu gehiegi gustatu, baina ba....

E. OLASAGASTI. Guretzat zuzendari artistiko baten beharra nabaria zen, jazkiak, atrezzoak,... minimoak kontrolatzeko. Ez genuen lortu.

ARGIA. *Zuek arduratu zarete, beraz, nabardura horietaz?*

E. OLASAGASTI. Bai, gure eritzia zen azken fi-

nean definitiboa. Dena den, oinarritzko ekipoa osatu duenak ulertu du zertan ari ginen eta asko lagundu du. Entsaioetan hilabete lehenago hasi ginenez, denbora hori aprobetxatu genuen, telebistako jendearekin batera, estilo hori argitatzeko.

CARLOS ZABALA. Giro lasaian lan egin dugu abuztuan. Ez da grabaketa handiegirik egon «Bi eta Bat»ez gain. Gurekin zegoen jendea oso ilusionatuta zegoen, ez bait zuen sekula horrelakorik egin orain arte. Kamarak, bestetan ez bezala, ez dute asperetzeko betarik izan. Berrogei gradutako tenperatura izan da eragozpen bakarra. Bestela, benetan atsegina lana.

Garbiñe Ubeda

UNESCOk 1990.a Alfabetatzearen Nazioarteko urtea izendatu duela eta:

Euskara diruz eta modernitatez jantzirik LETRAKIT izeneko erakusketa ibiltarian

Euskaltzaindiaren babesean antolatu den **LETRAKIT** izeneko montaia monstruoa Euskal Herriko zazpi probintzietatik ibiliko da bertako literatura eta idazleak ezagutarazteko asmotan. Nafar gobernuak, Foru Aldundiek eta Gasteizko gobernuak emandako diru laguntzaz burutuko da egitasmoa.

UNESCOk 1990a Alfabetatzearen Nazioarteko urtea izendatu duela eta, administrazio inguruko hainbat pertsona bildu da, Euskaltzaindiaren babesean, **LETRAKIT** deritzan egitasmoa bultzatzeko, uztailearen 10ean Bilboko prentsurrekoan esan zenez. Euskara idatziari bultzada ematea da Andoni Unzaluk koordinatzen duen montaia honen asmoa.

Bi arlo dira bereziki LE-

TRAKITek landu nahi dituenak: Euskal Herrian izan den alfabetatzeari buruzko ikerketa alde batetik, eta literaturaren zabalkundea bestetik.

Euskal Herriko alfabetatzearen historia osatzeke bekak

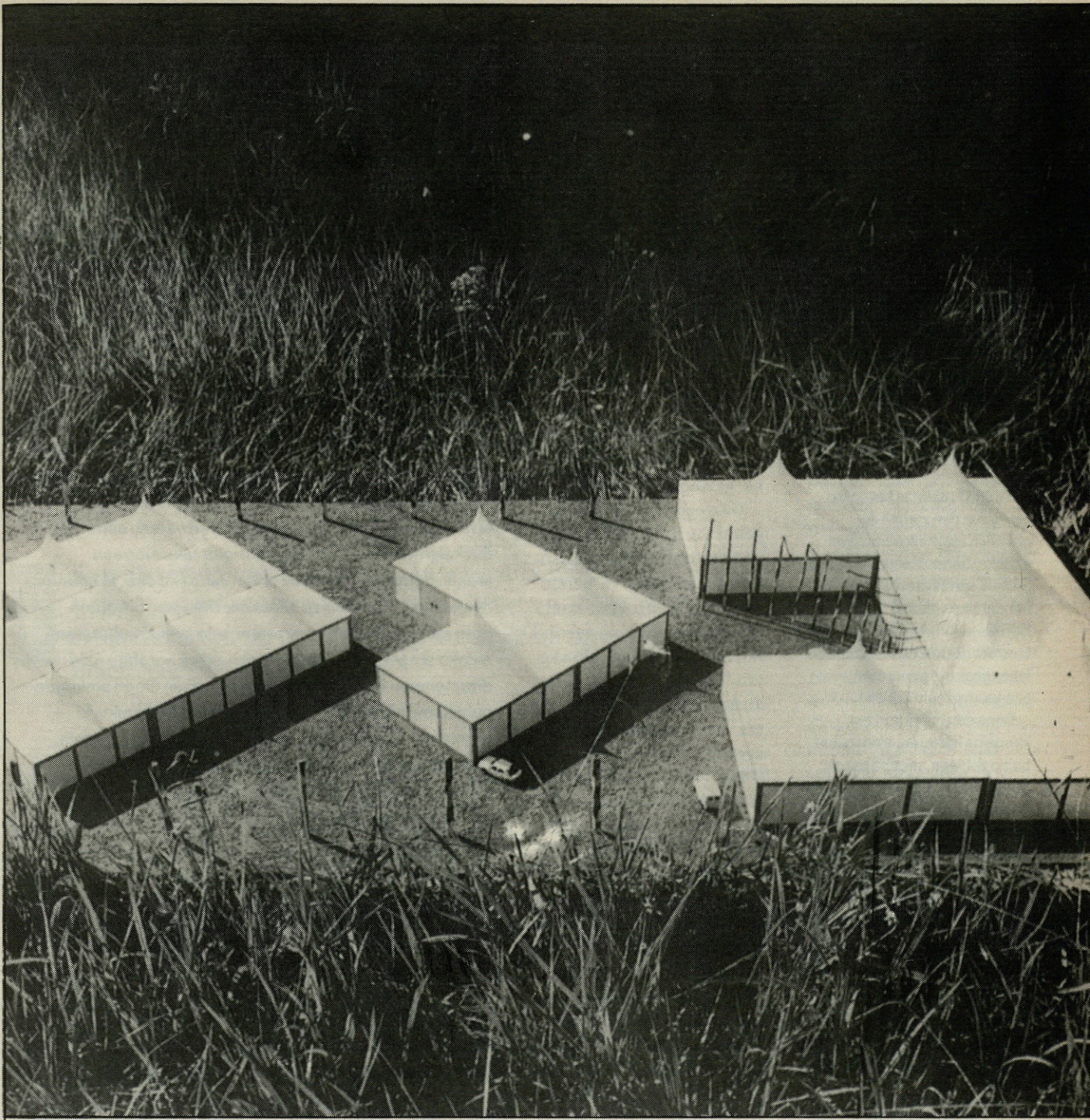
Ikerketari dagokionez, hiru rogeigarren hamarkadatik honunzko urratsen,

1960 eta 1990 arteko fasearen azterketari ekin nahi dio **LETRAKIT**ek, datuak bilduz, Euskal Herriko alfabetatzearen historia burutu nahian. Azterketa sakon hau abiapuntu desberdinetatik planteatzen dute: pedagogia, hizkuntzalaritza, antropologia edota beste giza zientzietako beste adarretatik ere. Azken xedea, ikerketa Unibertsitate Sailera eramatea. Horretarako lau ikerketa-beka, unibertsitalgoari zuzenduak, eta hiru saiakera-beka, irakaskuntza arloan ari diren profesionali zuzenduak, eskeintzen dituzte. 1991ko uztailearen lehen astean, antolatuko diren ihardunalditan azalduko dira bekadunen lanak.

Aipaturiko ikerketa lanez gain, euskara idatzia-
ren ospea goratzea dute helburu antolatzaileek. Bi

ardatzen inguruan, nagusiki. Euskal literaturak dituen idazleak ezagutarazi eta herritarren artean zabaldu nahi dituzte batetik. Bestetik, berriz, literaturan ditugun pertsonaiak hedatu.

Erakusketa ibiltari monstruo bat izango da euskal gizartean euskara idatzia hedatzeko modua. Egitura desmontagarri hau herriz herri erabiliko dute. Euskal Herriko zazpi probintzietatik, Baiona, Maule, Donibane Garazi, Iruñea, Altsasu, Lizarra Elizondo, Gasteiz, Laudio, Labastida, Bilbo, Gernika, Mungia, Getxo, Ondarru, Durango, Zornotza, Galdakao, Barakaldo, Igorre, Donostia, Eibar, Beasain, Tolosa, Zarautz, Irun, Loiola eta Urretxutik pasakoa da, besteak beste. Irailaren 15ean abiatuko da Baionatik.

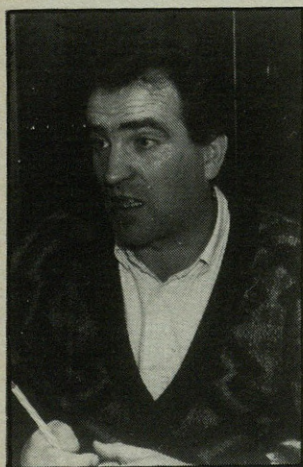

— Bi arlo dira bereziki LETRAKITEk landu nahi dituenak: Euskal Herrian izan den alfabetatzeari buruzko ikerketa alde batetik, eta literaturaren zabalkundea bestetik ●

Euskara modernitate irudiz jantzia

Erakusketa hau ikuslearekiko harreman aktiboan eraiki nahi dute, montaia honek eskeiniko dituen joko, lehiaketa eta abarretan

LETRAKIT erakusketa ibiltariaren maketa. Ezkerretan haurren moduloa (292 m²), erdian gazteen moduloa (192 m²) eta eskubitan modulo orokorra (300 m²)

ADOLFO AREJITA

LETRAKIT, ekintza bat baino eginkizun den zerbait da oraindik. Fruiturik nekez ikus daiteke, beraz. Kanpaina bat da, original samarra eta asmo handietakoa itxuraz. Euskal Herriko hainbat uri eta herritako ume eta gazteei euskal idazleak, lehengoak eta gaurkoak, ezagutarazi nahi lizkieke.

Dena den, alfabetatzea, kanpaina horretan, ekintza bat baino gehiago, motibo bat ez ote den nago. Egia da, orain arte alfabetatzeko egin diren lan eta ekintzek berrikuntza behar handia dutela; beste era bateko ekintzak behar direla euskal hiztunak letra idatzira hurreratzeko. Tamalez, orain arte egin diren ikastaro, kanpaina eta ekintzen balorazio sakon bat oraindino ez da egin, zerk zenbateraino balioa duen jakin ahal izateko. Dena dela, irudimenaren errotari bira asko eman beharra dago, euskal hiztunak euskaldun izateaz harro senti daitezen eta idatz-zereginetan euskaraz balia daitezen.

Hala ere, gauza harrigarria gertatu da euskal alfabetatzearen inguruan azken urteotan. Luzaroan pobre bizi izaten ohitua zegoen eremu hau, oparo bihurtu dela, LETRAKIT bezalako kanpainak aurrean ikusiz gero ●

bisitarien parte hartzea bultzatuz.

O.H.O.ko eta Irakaskuntza Ertaineko ikasleengan jarri dituzte ahalegin bereziak. Irakaslegoarekin elkar lanean, ikastetxeetan prestatuko den material berezia erabiltzea nahi dute. Literaturari buruzko irakastunitate desberdinak prestatuko dira erakusketa baino astebete lehenago erabiltzeko asmotan.

Zuzeneko irratsaioak ere eskeiniko dira erakusketatik bertatik.

Hiru modulotan banatuko dute erakusketa: umeena, gazteena eta orokorra.

Gazteen moduloak Mogen Peru Abarka eta Maisu Juan izango ditu pertsonaia nagusi gisa. Bi pertsonaia klasiko hauekin komiki bat argitaratu eta eskolatan banatuko da. Erakusketan txontxongiloen bidez komikia bera antzeztuko da eta horrezaz gain nobelan agertzen diren hainbat leku (Peru abarkaren herria, Ola, eliza, ostatua...) eraikiko dira, umeek komikia gauzatuta ikus dezaten.

Gazteen moduloan, gaur egungo lau autore hartu dira literaturaren eredu modura: Bernardo Atxaga, Andu Lertxundi, Arantxa Urretabizkaia eta Joseba Sarrionaindia.

Hainbat artista ospetsuk egingo dituzte idazle hauen irudiak (Oteizak, Txillidak, Basterretxeak, Ibarrolak...). Arte obra hauen bidez idazlearen lanaz gain idazlea bera ere ezagutarazi nahi izan da. Autoreari buruzko informazioa robotek emango dute. Autore hauek gain, herri bakoitzeko idazleak potentziatu nahian herri bakoitzean bertako diren idazleei buruzko informazioa emango da.

Zein da, edo zeintzu dira antolatzaileak? Euskaldun zaharren alfabetatze alorrean aritu izan diren zenbait pertsona omen da. Ez diogu, jakina, inolako herritarri horrelako kanpainari antolatzeko eskubiderik ukatuko; ezta horretarako behar dituzten euskarria eta laguntzak eskatzeko ere. Baina kanpaina osoa erakunde publikoen dirutik badoa, herritar guztiok daukagula uste dugu eskubidea jakiteko, diru horiek zeinen eskuetan dabilzan eta zeintzuk diren horien erantzule. Antolatzaileak beraiek baino gehiago interesatzen zaizkigu erantzuleak, 200 milioitik gora pezetak gastatuko dituztenak. Eta zeinen kontrolpean gastatuko diren diruok. Zera da gure barneko zalantza: kanpaina «instituzionala» den —erakunde publikoena— ala pribatua —lagun talde soilena—

Lagun taldean daudenei buruz susmo txarrak ipintzeko biderik ez dugu, ezagutzen ez ditugulako lagunok. Hala ere, harrigarria gertatzen zaigu horrelako ekintzaldi erraldoia «lagun taldearen pantailaren ostean estaltzea. Euskalgintzako eta euskal kulturgintzako alorrean erakunde herritarrek nahiz pribatuak asko dira. Ezaguna da nolako erantzun eskasa edota ezezkoa jaso ohi duten horietako hainbatek, euskararen edo euskal kulturaren aldeko antzeko kanpaina edo ekitaldiak antolatu nahi dituztenean. Hemen bai, susmoa hartzen diogu erakunde publikoen jokabide horri, indar herritarrek iraunkorki antolatzeari eta erakundetzeari benetan beldur diotela. Duten jokabide hori guztiz kaltegarria dela uste dugu euskal gizartearen benetako eraikuntza demokratikoarentzat ●

EUSKAL KULTURAREN BATZARREA

EKB

Erakusketek herri bakoitzean lau egun iraungo dute.

Berrehun milioitako presuestoa

Berrehun milioi jasoko ditu LETRAKITek Eusko Jaurlaritzako Kultur Departametu, Foru Aldundi eta Nafar Gobebernutik. Behar denaren chuneko larogea.

Falta zaiena Enpresa eta Erakundetatik jasotzeko asmoa dute. Hizkuntz Politikarako Idazkaritza Nagusia guzti honetatik kanpo gertatu da, Ina Etxeberria LETRAKITeko zuzendarietako batez aditzera eman digunez.

Garbiñe Ubeda

Amaitu berri Britainan Douarnenez-eko Zinemaldia

Palestina: Irudiaren indarra

Fikziotik klandestinitatean hartutako sekuentzietara, dokumentaletik Hollywoodeko arabiarrek ekoiztutako filmetara, Palestinan egindako zinegintza izan da ikusgai azken astean Britainako Douarnenez-eko Zinemaldian.

MUNDU guziko herri minorizatueta egindako zineak beti izan du bere lekua Douarnenezeko Zinemaldian. Hamazazpi direnean amaitu berri denarekin *Daoulagad Breiz* (Britainako Begi Zabalak) elkartek muntatu dituen topaketak azken urteetan Palestinan eta Palestinaz egindako filmeak ikusi ahal izan dira aurtengoan.

Lurralde desberdinetatik etorritako lanek panorama zabala eskeini dute. Aipagarri, besteak beste, New York edota Israel-etik igorritako lanak.

Jean Chamoun eta Mai Masri libaniarren *Eskontropeantonukoa* izan da hain gogo onez espero zen *Aquabat Jaber* filmea, Eyal Sivanena. Lehenak 87 ko Beyruth-eko gerra paisaia azaltzen duen bitartean,

gorputz txikituak, fosforoak erretako haurrak, emakumeak azoka bidean janari bila, Judeako desertuan eraikitako aterpekanpoaz aritzen zaigu bigarrengoan. Deserriratzearen kronika azken finean, palestindarrekin bat datorren errealizatzailerak israeldar baten begiez ikusia.

Gaia aukeratzerakoan bada parekotasunik: Michel Khleifiren *Memoria Emankorra* (1980) eta Amos Gitai hebraiarren *Kanpaina-egunkaria* okupatzailearen mekanismoaren inguruan daude tajutuak. Legitimazioaren salaketa azken finean.

Kafr Oar'a Israelen, Nurit Aviv-ek aski ezezagun den gaiari eusten dio, Israelgo palestindarrenei, alegia. 750.000etik gora gaur egun, mulsumagak, kiristi-

noak, drusoak, aniztasun ideologikoa da ezaugarri nagusia. Dokumental eran egindako filme honetan belaunaldi ezberdinetako palestindarrak dira berenako protagonistak. *Ezzedine Kalak* en Serge Le Peron eta Guy Chapouillek 78an Pariseko bere bulegoan hildako OLPko buruzagiaren hilketari jokatzeko badute berrogei minututako lanean, propaganda kutsu handiago hartzen du Yves Loiseau-ren *Yasser Arafatek*. 52 minututan buruzagi palestindarraren irudia sekuentziaz sekuentzia azalduko da, besarkada eta esku emate beroen mozkorraldi batean.

Helburu didaktikoagoa du dudarik gabe *Oroitzapen palestindarrakek*, aurten bertan amaitutako filmeak. Amine Bounni siriarrek Es-

tatu sionistaren sorrera azaltzen du laburmetraia honetan.

Dena den, izan da beste-lako filmeak ikusteko parada aurtengo edizioan. Godard-en *Hemen eta han* izan da hara hurbildutako zuzendari palestinarren artean harrerarik onena jaso duena. «Zinemagintza eta mass-mediei buruzko erreflesio zoragarria da Godarden filmea— dio Michel Khlefik, *etorkizunerako, geroaldirako zinema iragartzen duena*».

Khlefi beraren luzemetraia ez hain berria izan da ikusgai egunotan, *Harrien kanta*. Eta honi laguntzen bezala Nicole Garrec-en *Harriak fusilen aitzia* (1980). Britainako Plogoff herriko populua bertan jarri nahi izan zen zentrale nuklearraren kontra borrokatzen da.

Zinemaldiak Britainako giro zinezalea piztea lortu duela dirudi. Ikusentzune-ko lanen ekoizleak biltzen dituen elkarteak sortua da, ARPA. Zazpi taldez osatua (rennetarrak, nantearrak eta quimpertarrak) lurraldeko produzioaren ehuneko hirurogeia du bere baitan. Xedea ekoizpena arlo guzietan bultzatzea da, zabala, mendebaldeko irudi ehiztari oro bildu nahi du. Finisterre eskualde eredu bilakatu da, heziketa, alde komertziala eta animazioa zaindu nahi dira bereziki. Zuzendari berriak sortzea ere premiako lana omen da.

J.M. Heritz

TEILAK

■ ASTEARTEAN HASI ZEN GETXOKO 6. FOLK JAIALDIA

PELLO Serbielle eta Kepa Junkeraren emankizunekin zabaldu zen iragandako asteartean Getxoko 6. Nazioarteko Folk Jaialdia. Larunbata bitartean aipatu musikariez gainera, Maixa eta Itziar trikitilariak eta Ganbara eta Oskorri taldeak ere izango dira euskaldunen ordezkari, eta Joao Bosco kitarjole brasildarra, Amalia Rodrigues fado kantari portugaldarra, Andy White kantari eta The Dubliners irlandarrak, Eduardo Aute espainiarra eta The City of Manchester Pipe Band gaitero eskoziarrak atzerritarren aldetik.

■ JAKE MATE TALDEAK «ITZALA» OBRA ESTREINATU DU

KALE antzerki obra berri bat estreinatu zen Irailak 8 Erreenterian. Jake Mate taldearen «Itzala» izeneko lanak gartzela sistemari buruzko satira erakutsi zuen, hitzik gabe baina kantuz.

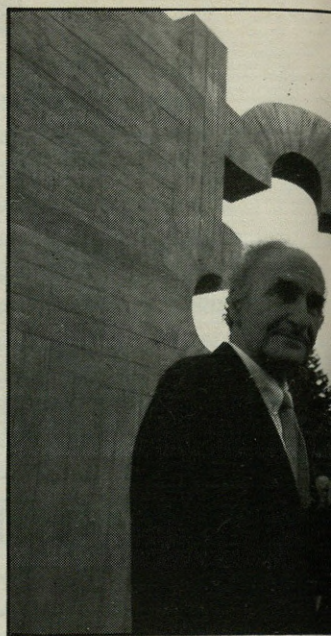
■ AEK-K BAKARRIK EUTSIDIO MATRIKULAKETEN BEHERAKADARI

UDAKO euskara ikastaroetarako barnetegietan beherakada handia izan dute euskaltegi orok, AEKk salbu. Uztaila eta irailean zehar gainera, glotodidaktika ikastaroak antolatu zituen irakasle berrientzat, 174 laguneko partaidetzaz. Orain matrikulazio kanpaina berriari ekin dio koordinakunde honek «Izan euskaldun!» lemapean.

■ ETB ZUBERORA HEDATZEKO BAIMENA UKATU DU CSA-K

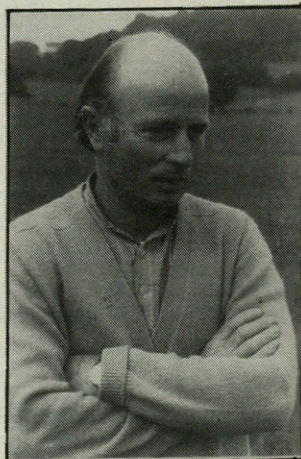
FRANTZIAKO Ikusentzutekoen Kontseilu Gorenak (CSAk) ezezkoa erantzun dio Mixel Berzaitz Muskildiko alkateri, ETB ikusi ahal izateko antena baten paratzeko baimen eskaria luzatu duelarik. Gaur egun Iparraldean Lapurdiko zenbait tokitan baino ez da ETB ikusten, Jaizkibelgo antzernari esker.

ERRANAKERRAN

Nekagarri bat bezala ikusten dut neure burua, zeinak beti gauza berdinak egiten dituen, nabiz eta molde ezberdinez, itsas olatuen antzera.

Eduardo Chillida
(El Mundo, 90-IX-6)

Pastoralak bi helburu ditu, jendea dibertitzea batetik eta mezu bat ematea bestetik. Nik idatzi dudana pastoral honen mezua Zazpiak Bat garela adierazten da, Abadia Urrustoik zabaldu nahi izan zuen mezua.

Jean-Louis Davant
(Egin, 90-IX-7)

TXUTXUMUTXUKA

«HEMEN» ETA «EGUNA» IRAILEAN AMATATUKO DIRA

EUSKAL egunkariaren bidean esperientzia piloto moduan orain lau urte Eusko Jaurlaritzak bultzatu zituen Hemen eta Eguna egunkari tamainako astekariak hilabete honetan kaleratuko dituzte beren azkenengo zenbakiak. Hala erabaki dute Orain eta Iparragirre entrepresa editorialetako gerenteeek aste honetan egindako bilkuran.

NEGU GORRIAK FRANTZIA ETA ERRESUMA BATUAN

NEGU Gorriak diskoari arreta berezia eskainiko diote Bartzelonako komunikabideek udazken honetan. Baina zurrumurruak hareago doaz: Frantziako «Oulala» diskaetxeak —lehen «Bondage» zenak— han argitaratu nahi du udaberrirako; eta Erresuma Batuko BBC telebista Euskal Herriaren gainean prestatzen ari den programan Kaki eta Muguruza anaien diskoari toki berezia egingo diote.

TU-K TALDEAK MINIELEPEA GRABATUKO DU

BI maketa kalean dituen TU-k taldeak bere lehendabiziko plastikoa grabatuko du hilabete honen hondarrean. Sei kantuz osatuko den minielepean jende askok kolaboratuko du, talde honetako partaide zenbaitek Delirium, Negu Gorriak eta besterekin egin izan duen bezalatsu. Adi!, Durangoko Azokan izango den diskorako taldeak izena alda bait dezake.

NOR - NORI - NOR K

Bat-batean jasotzeko modukoa izan behar du bertso jarriak. Bai bait dago hori gutxiesteko arriskurik, nabiz eta bat-batekotasun hori izan bain zuzen bertsoen funtsa. Baita abozko kulturaren funtsa ere. Hori gabe ez dago ez bertsorik, ez abozko kulturarik.

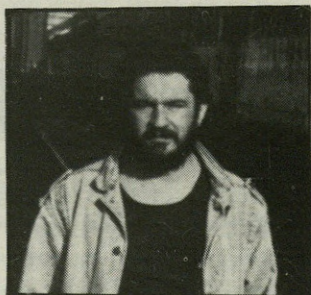
Pello Esnal
(Eguna, 90-IX-6)

The Pogues bezalako talde bat falta da Euskal Herrian, hemen oso pasteleroak dira folk taldeak.

Delirium Tremens
(Hemen, 90-IX-7)

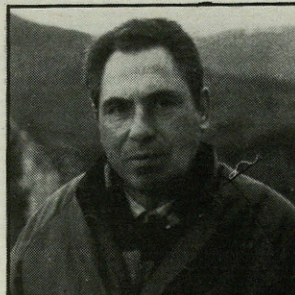
Abozko euskara lantzeak, eta modu kontestualizatuan egiteak, gero eta garrantzia handiagoa du, idatziaren ondoan; euskararen gizarte erabilera baita da eskolatzearen bidez bermatu behar dena.

Adolfo Arejita
(Hemen, 90-IX-7)

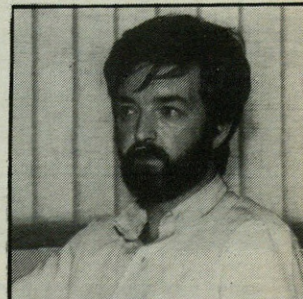
EDORTA JIMENEZ

narratibagintzan murgildu da. «Speed gauak» nobelarekin Azkue saria irabazi zuen. Ez da hori ordea aurtien plazaratuko duena, dozena bat ipuineko liburu; bait dauka prest Susa argitaldariak urrirako. «Atoiuntzia» izenburupean itsas istorioak bildu ditu Jimenezek. ●

BITORIANO GANDIAGAK

kaleratutako bigarren poesia liburua («Hiru gizon bakarka») berrargitaratuko du aurtien Elkár etxeak. Gero argitaldariak 1972 urtean plazaratutako liburuari zentsurak trabak jarri nahi izan arren, aise ekidin zituen Gandiagak. «Hiru gizon bakarka»ren edizio berriak ez du aldaketarik izango. ●

JOSE RAMON BELOKIRI

euskal egunkari instituzionaleko zuzendaritza eskaini baldin bazioten ere, ezezko erantzuna eman zuela argitaratu zuen Eguna astekariak. Hala eta guztiz, Belokik Deia egunkariko bere lanaren etenaldia eskatu ostean, bi urteko eszedentzia luzatu berri diote. ●

ZINKUNEGI

O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

BIDEO ETA FILMEEI

AHOTS, HOTS ETA MUSIKA

EZARTZEKO PREST

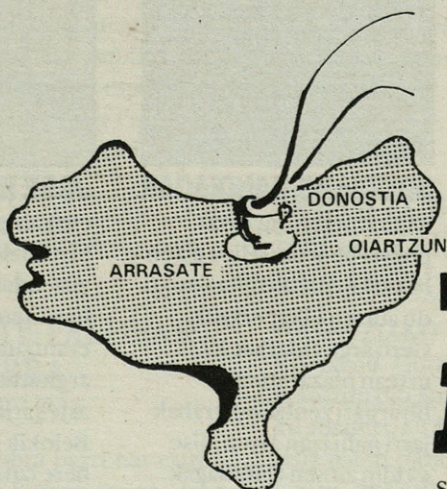
ZBI SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA-SAN ROKE AUZOA

DONOSTIA

Tlf.: 46 29 64 — 45 96 29

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

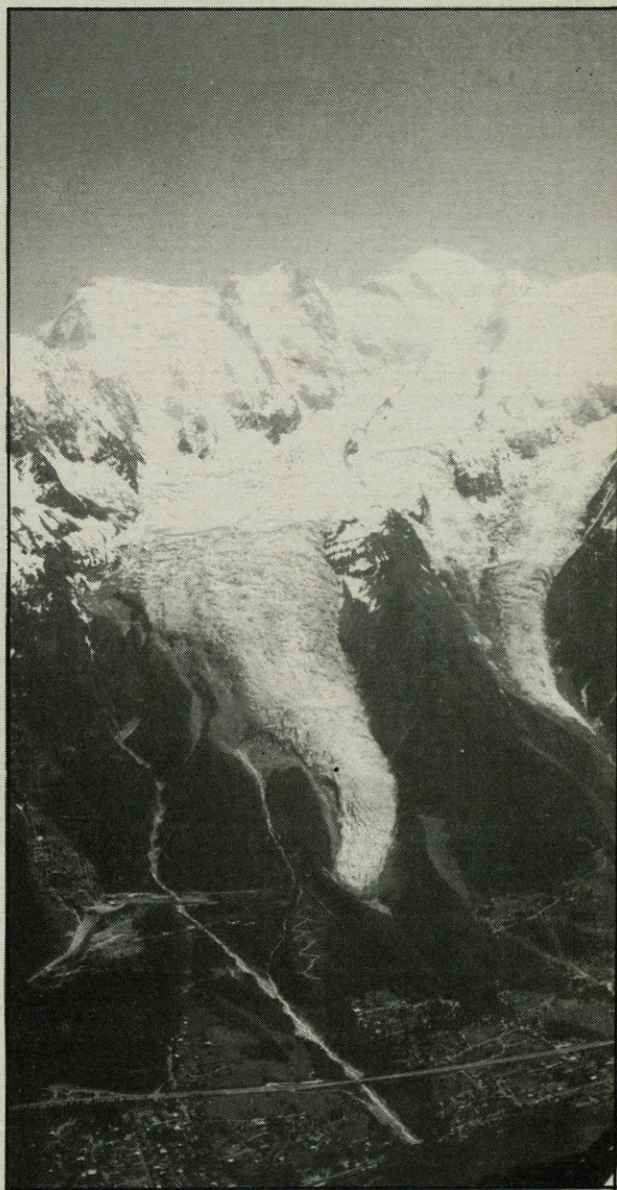
Mont Blanc, gailur-gailurrean

Euskal herritik irtenda, mila kilometroko distantziara dago Mont Blanc. Kotxean joatekotan, iragan beharreko egunen kopurua haunditu beharra gertatzen da, bidea ona izan arren kilometro askoren nekea zama bilakatzen bait da.

SAINT Gervaisetik barrena Chamonixera iristean, lehen egin beharreko gauza Mendizale Elkartera joan eta bi edo ahal baldin bada hiru egunetan egingo duen eguraldiaz informatzea da.

Gailurrera iristeko bidaia hasten den egunean, Les Houchetik teleferiko bat hartzen da, eta ondoren kremalerazko tren bat 2400 metrotara igotzen dena. Arazoa nagusia ekonomikoa da, bai teleferikoa eta baita trena oso garestiak bait dira (bi mila pezeta inguru). Hemendik Tete Rousseko errefugiora. Bidea une honeteraino oso erreza eta polita da, harkaitza artean. Lo egin daitekeen errefugioa arte, Gouter arte, izugarritzko horma ederra igo behar da. Hala ere lagungarriak daude horman eta oso erreza bilakatzen da igoera. Lau bat ordutan errez igotzen da Gouterrera.

Gouterren, arazo latz batekin topatuko gara; lo egiteko oherik ez. Baina gutxitan gertatzen da, errefugioan, mahai azpian bederen lo egiteko lekurik topa ezin izatea. Beste arazo bat berriz ere ekonomikoa da. Mendizale karneta dute-nek, lo egiteko bada ere, 35 bat franko ordaindu behar dute eta karnetik ez dute-nek 72. Ur botila batek 27 franko balio ditu! 3.800 metrotara dagoen errefugio honetatik, goizeko ordubiak aldera abiatzea komeni da, elurra orduan oso gogorra eta granpoi eta pioletez igotzeko erosoa bat da. Egunez bestela zaila bihurtzen da. 4100 metrotara Valloteko errefugioa dago, zeinetan lo egitea posible den eta ia beti ia hutsik egoten den. Puntu honetarainoko bidea erreza eta polita da eta azken 900 metroak ere ez dute inolako zailtasunik. Beste lau bat

Chamonix-ko bialaratik Mont Blanc-era zuzentzeko bidea ez da batere liluragarria. Herrian lehendabizi eguraldiaren egoera eta lo egiteko lekuaz informazioa jaso ostean, Les Houchesera abiatu behar da. Handik, turisten artean, teleferikoa hartu eta Bellevura iristen gara. Hemendik aurrera Le Nid D'Aigleren magalean uzten gaitu kremalerazko tren batek. Baina hala ere, Tete Rousseira iritsi arte (3167) ezin izango ditugu turistak aldentu.

ordutan egin daiteke Gouterretik gailurrerainoko bidaia. Mont Blanceko gailurra heldu eta egunsentia nola ateratzen den ikustea,

benetan bai dela liluragarria, turistak ahaztu arazteko adinakoa.

I. Odria

Behiak giza odolaren hornitzaile

Boston-eko Biopure izeneko konpainiak, aurreko produktu berri bat frogatu nahi du gizakiarengan. Behien hemoglobina zenbait animaliekin frogatua izan da eta abantaila nagusi batzuk baditu: hala nola, iraupen handia, HIES eta B motako hepatitis harrapatzeko arriskurik gabekoa eta odol-taldeari dagokionez arazorik gabekoa. Horretarako, behi-odola purutu egin da edozein erreakzio toxikori edo immunitarioari ekiditeko. Bestalde, gorputz barruan degradaziorik jasan ez dezan, odolak tratamendu berezi bat izan du. Odol hau era lehorrean gorde daitekeenez produzitu den herritik kanpoko beste herrietan ere erabil daiteke.

Fluorrak kantzerraren sortzaile

EEBBetan etxeetako ura fluoratua izaten denez, auzia sortu da fluoraren inguruan. Animaliekin egindako ikerketek fluorarazo larrien oinarri izan daitekeela adierazi dute ikerlariak. Arratoiaren artean ahoko zein hezurretako kantzerrak garatu izan dira fluor-kontzentrazio desberdinak erabiliz. 1945. urtez geroztik txantxarren kopurua txikiagotu egin da, baina hau ez da gertatu ura fluoratua zegoen tokietan bakarrik, dentrifikoak erabili diren leku guztietan baizik.

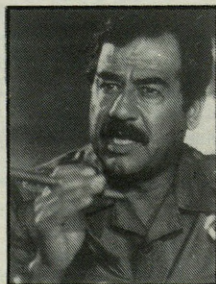
Golgoko Musulmanarentzat

Ez nago ohiturik moeta honetako pertsonaiei menurik egitea, hau ez izateagatik ez bait da ezta frantsesa ere. Saddam Hussein-i menua egiterakoan, jakin ez dakit Golkoko zein ekoizpen duten, are gutxiago garai honetan, baina mugimendua eta presio hau darmaiztaten pertsonentzat egokia izan daitekeela iruditzen zait.

Hasteko Zarauzko bi tomate sei piper berdez hornituak eskainiko nioke, hauek ongi frijituak egon beharko luketela.

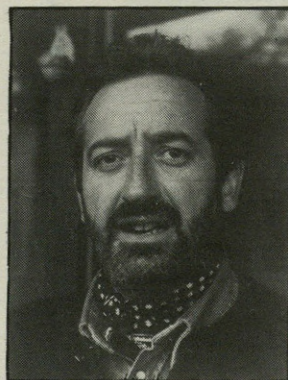
Ondoren arroza xehetutako barazkiekin eta salda lodiz prestatutako almejekin prestatuko nioke.

Gaineko gisa, erbiari lagunduko liokeen zezen buztana jarriko nioke, potro pare batekin ihes egin beharko duela iruditzen zait eta.

SADDAM HUSSEIN

Irak-eko presidentea

**KARLOS
ARGIÑANO**

Argiñano Jatetxea

Postretzat intxaur-salda komeniko litzaioke, mendeetan zehar euskaldunon elikagaia izan denak mesede handia egin liezaioke eta.

Bere emazteari gauza bera egingo nioke baina arrazio erdiak.

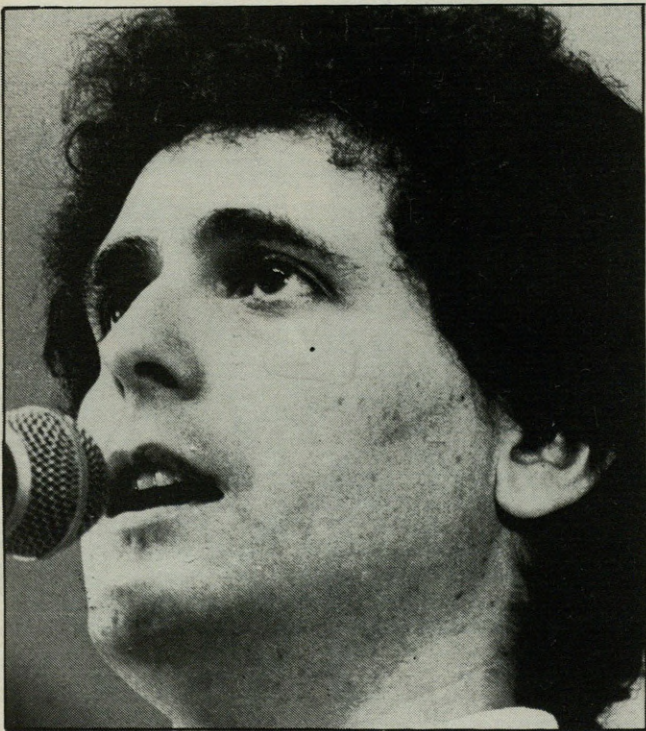
Kafea, benetako sendagarria

Abisinia, Sudan eta Afrikaren erdi aldean jatorria duen kafeaz mila kontu entzun ahal izan dugu. XIV edo XV. mendean Yemen-a eta hemendik India eta geroxeago Amerikara eramanezen landare honek lau metroko altura izan ohi du eta jatorrizko egoeran, hau da, xigortu barik dagoenean urduritasun handia sortzen duen droga da. Hala ere, xigortuz gero, eta edari gisa, kafea bihotza zuzpertzeko baliapide zuzena da, logura ere desagertarazteko balio duela.

Hegoamerikako zentroetan kafea oinarritzat hartuz erabiltzen diren erremedioen artekin batzu nabarmenduko ditugu: burukomina izan ohi denean, kafe beroa, limoi tanta batzuren nahastuz erremedio on bezain azkarra da; bihotza zuzpertzten duenez, paralisia une larrian bizia salba dezake; morfina, opio, eta zikuta pozoinaketen aurrean sendabide aparta eta alko-hola ez bezala, zuzpertzteaz gain ez du burmuina mintzen.

ARINAIZELA, ARINAIZELA

● Datorren **irailak 14**, ostiralez, «Donostia bertso-tan» kanpainaren hasiera izango da **Trinitate Enparantzan** gaueko 10,30etatik aurrera. Honako bertsolariekin: Lizaso, Jon Sarasua, Gorrotxategi, «Lazkao-Txiki», Lopategi eta Peñagarikano. Gai jartzaile bezala Josu Zelaia arituko da.

● **Larunbatak 15-ean**, **Itziargo Lasturren**, Joxe Lizaso eta Joxe Agirreri omenaldia dago iragarrita hainbat urtetan Beraien betebeharrak zorrotz bete-tzeagatik. Afal ondoren honako bertsolariek lagunduko diete: Lazkano, Egaña eta Muruak.

● **Alegin**, Kale Behera auzoan hain zuzen, **larunbategi** ere, gazteekin bertso saioa gaueko 10,30etatik aurrera. Honako bertsolariok hartuko dute parte: Aitor Sarasua, Izartzelaka, Jon Eizmendi, Jon Maia eta Jon Munduate.

● **Astigarragan**, **larunbategi** sagardo eguna dela-ta bertso afari bat dago antolaturik Telleria eta Lizaso bertsolariekin.

● **Igandeak 16ean**, eguerdiz, Lizaso, Egaña eta Murua arituko dira bertso-tan Legazpin.

● **Igandez ere**, **Intxaurrondon**, Kultur Etxean, gaueko 8etan, Lizaso eta Murua arituko dira.

● **Igandearekin** jarraituz, **Itsasondoko Urkia** auzoan bertsolariak Zendoia soinu-joleari omenaldia dela eta: Mendizabal, Zeberio, Barandiaran eta «Lazkao-Txiki».

● **Astelehenak 17an**, **Lezon**, eguerdi eta arratsalde-z Lazkano eta «Mañukorta» rekin saioa.

● **Ostiralak 14ean**, gaueko 10,30etatik aurrera, **Muxikan** izango da bertso saioa Egaña, Mendizabal, Euskitze eta beste bertsolari batekin.

G A I L I B R E A N

Jon Eizmendirentzat Lizardi Saria

ARGIA. *Zer suposatzen du Lizardi Saria irabazteak?*

JON EIZMENDI. Poza ematen du, batez ere aspaldidanik emaitza onik jaso gabe nabilelako. Eskolarteko txapelketan bi aldiz txapela jaso dut baina gerotik hutsune nabarmena izan dut. Hainbat aldiz parte hartu dut: Oreretan, Zaldibian, Zarautzen... baina oraingoan benetan pozgarria gertatu zait.

ARGIA. *Zu, Hernaniko bertso eskolan ibiltzen zara aspaldidanik. Ba al du bere eragina txapelketa batean parte hartzeko?*

JON EIZMENDI. Badu bere eragina zeren hamaika portaideetatik sei Hernani-

ko bertso eskolakoak ziren. Astean behin edo bitan aritzeak bere errezasuna ematen du plazan aritzeko. Bestaldetik, etxean gelditzen bazara zeure kasara moteldu eta zailtasun handiagoak izaten dira bertso-tan hasteko.

ARGIA. *Bertso Eskolako arduradun izan zara gazetxoekin. Nolako esperientzia duzu?*

JON EIZMENDI. Bi urtetan aritua naiz eta esperientzia nahiko ona dut zeren bere ondorioak jaso bait ditut. Bi mutil eta neska bat plazaratu dira nere taldetik eskolarteko txapelketan.

Bota Punttuba

Anjel Murua: «Zarauzko Dantzari Eguna partaideen festa izatea nahi dugu»

Euskal Herriko zazpi herrialdeetako dantzariak bilaren 16ean Zarautzen bilduko direla eta, Euskal Dantzarien Biltzarren lehendakari den Anjel Murua legazpiarrengana jo dugu Dantzari Egunaz eta beste zenbait gauzatzat hitzegiteko asmoz.

ARGIA. Zein da Dantzari Egunaren historia?

ANJEL MURUA. Egun hau Iparraldean hogeitabost urtetan zehar ospatu zen, baina Euskal Dantzarien Biltzarrak orain 20 urte betetzen ditu antolatzen. Zarautzen izan zen orduan eta horregatik itzuli gara bertara aurten. 3000-4000 dantzari eta 100-150 talde biltzen gara normalki.

ARGIA. Nola planteatzen duzue aurtengo festa?

ANJEL MURUA. Ba dantzarien festa bezala. Goizeko saioen ondoren denok egunpasa eder bat ospatzea da helburu. Vigotik eta beste nonbaitetik agian ere etortzekoa da jendea horrelako jai bat nola egiten dugun ikustera bertan ez dute horrelakorik eta.

ARGIA. EDBtik nola ikusten duzue euskal dantzaren egoera?

Zazpi herrialdeetako dantzariak elkartuko dira 16ean Zarautzen.

ANJEL MURUA. Gaur egun behar berriak daude

dantza taldeetan. Orain dela hogeitau urte bezala ezin da

Okzitaniako musika entzuteko aukera

Dantzariak bildu eta 11etan agerraldi orokorra izango da, ondoren Munuan, Malekoian eta Musika plazan zazpi herrialdeetako taldeak aritzeko. Giro ederrean denak batera bazkaldu eta arratsaldean erromeria izango da Musika plazan. Honekin batera euskal jantzi tradizionalen eta Okzitaniako musika tresnen erakusketak izango dira Sanz Enea kultur etxean aste osoan zehar. Toulouseko musika eskolako tresnak dira: txirulak, bonbardak, oboeak, kornamusak, tronpak, kordofonoak, eskusoi-nuak. Pirineo ingurukoak dira, XVII.-XIX. mendekoak. Musikari okzitaniarrak etortzekoak dira Dantzari Egunan entzunaldi batzuk emateko.

ibili, erreziklaia beharrezkoa da. Folklorekeria baztertu eta berrikuntza indartu nahi dugu.

ARGIA. Zer moduz dago ikerkuntza?

ANJEL MURUA. Hurrengo asanbladan lehen-dakaritza utzi nahi nuke ikerketa lanetan aritzeko. Oso jende gutxi ari da horretan eta errekopilazio lan handia dago, artxiboak begiratu, dantza zaharrak jaso eta ondoren hori aztertu. Segurako inauteria eta Eskoriatzako Zigor dantza aurkitu berriak dira adibidez.

Joxemi Saizar

MUSIKA

ZINEMA

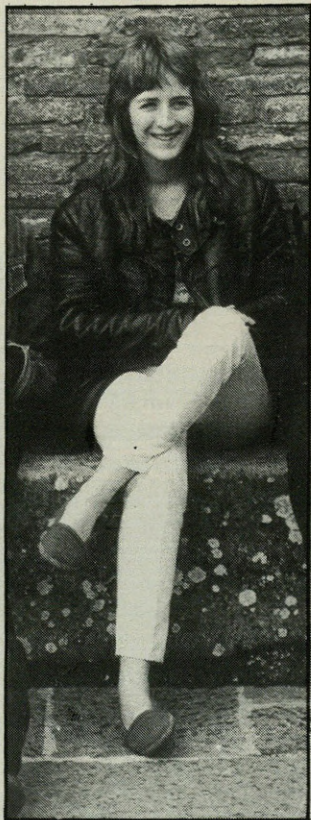
● Irailaren 21ean, ostirala, **Lizarran M-ak**, **Delirium Tremens** eta **Matraka** taldeak izango dira, gabeko 11etan bertako kanpinari.

● Hilaren 21ean baita ere, baina oraingoan Bizkaia aldean, **Abadiñon Su ta gar**, **Amonal** eta **Danba**. Gaueko 10'30etan Probalekuan. Ez da galtzeko moduko kontzertua, ez.

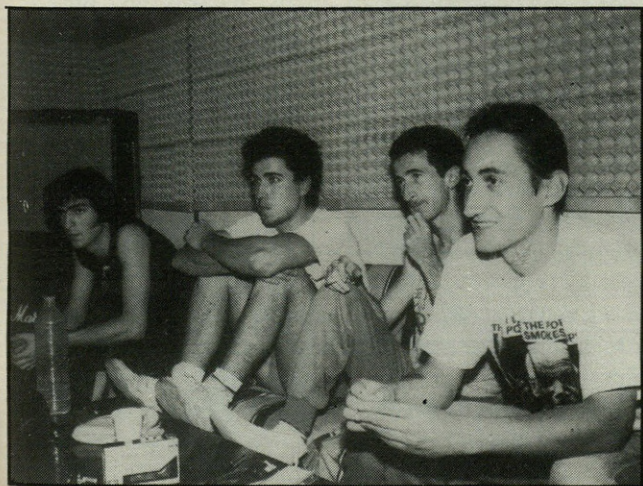

● Hurrengo egunean, irailak 22 larunbata, **Altsasuko Plazan** eta gaueko 11etan **M-ak** eta **Su ta gar**.

● Eta 22an baita ere **Leioan**, Auditoriumean eta gaueko 11etan **Tahures Zurdos**. Ez da ez bate-re makala **Aurora Beltrannen** taldearaen denboraldia.

● Araba aldera goaz orain. Egun berean, irailaren 21ean baita ere, **Gasteizko Abetxukoko plazan Sonora Candela** izango da gauerdian.

● «Monsieur Hire». Filme honek kritikaren saria jaso zuen iaz Frantzian eta Cannes-eko sail ofizialean projektatu zuten. Zuzendaria Patrice Leconte frantsesa da eta orain dela gutxi hil den Georges Simenon idazle ezagunaren obra batean oinarrituta dago. Bitxia.

● «Las montañas de la Luna». Bob Rafelson, «El cartero siempre llama dos veces» filmeko zuzendaria, kamara atzera itzuli da berriro oraintsu estreinatu duten obra hau burutzeko. Abenturak barra-barra, estilo aparta, aktore txukunak eta narrazio dotorea filme zoragarri honetan. Oso politta.

«LA FEMME DE ROSE HILL», harremanik gabeko mundua

Zuzendaria: Alain Tanner. Aktoreak: Marie Gaydu, Jean-Philippe Ecoffey, Denise Peron, Roger Jendly, André Steiger. Gidoia: Alain Tanner. Argazkia: Hughes Ryffel. Musika: Michel Wintsch.

Tanner-en kamara gizakumeon nortasuna, bakardadea eta etsipena erretratatzeko saiatu da betidanik, «Jonas», «Messidor» edo «En la ciudad blanca» filmeetan bezala. Bere zinemagintzak, ordea, aldaketa nabarmena jasan du azken urteotan, eta «Une flamme dans mon coeur» zoragarria burutu ondoren, emakumearen barne mundua eta harremanen zailtasuna erakutsi ditu bereziki, ohizko estilo geldo bezain trebean.

«La femme de Rose Hill»ek traza berdina agertzen du, Tropikotik Suitzara komenientziaz ezkontzera dihoan emakume beltz bati dagokion sustrai falta tarteko. Emakumeen intimismoa arrazismoarekin eta ondorioz sortzen diren arazo sozialekin nahasten da bertan, eta hala senarrak nola amoranteak ez dute ulertuko bere izaera, nortasun galerara iritsiz honela. Tannerek elipsiarekin jokatu du denboraren iraganari tajuz erreparatzeko, moteltasunari aurre egiteko, baina pantailan agertzen diren hiru pasarteak gorabehera ugarirekin utzi ditu. Amoran- tearen izebarekin eta senarrarekin izandako harremanak erruz deskribatu baditu ere, erdipurdi landu du tartean gertatzen den trama guztia, antzua nolabait. «Une flamme» polittagoa zen, dudarik gabe.

A. Gostin

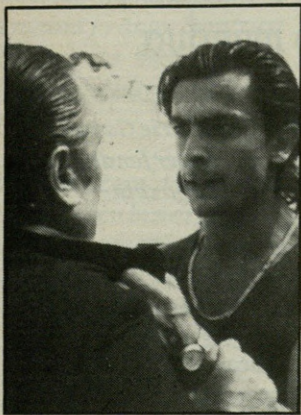
BOTOIA SAKATU AURRETIK

● IGANDEAN

15.10etan, Bāzkal Osteko Zinean «**Denbora Maisuak**».

Zuzendaria: Rene Laloux. Antzezleak: (marrazki bizi-dunak dira)

Aitaseme bikotea kotxe batean bidaiatzen ari da eta planeta batean azaltzen dira istripu baten ostean. Aita zamorro haundi batek jan eta semeak ihes egitea lortzen du.

● ASTEARTEAN

21.50etan, «**Star of India**».

Zuzendaria: Arthur Lubin. Antzezleak: Cornel Wilde, Jean Wallace eta Herbert Lom.

Luis XIV. garaiko noble frantses bat gudatik bueltan, alargun holandar batek bere gaztelua hartu duela eta hara abiatzen da. Alargunak Indiako Izarra deitzen den bitxi bat berreskuratzeke laguntzeko eskatzen dio. Baina alarguna espioi holandarra da.

● ASTEAZKENEAN

21.50etan, «**Defentsarik Onena**».

Zuzendaria: Willard Huych. Antzezleak: Eddie Murphy eta Kate Capshaw.

Bi urtek eta 10.000 milek aldentzen ditu bi gizon. Tresna elektronikoa txiki batek batzen ditu bi pertsona hauek.

● LARUNBATEAN

22.45etan «**Papermoon**».

Zuzendaria: Peter Bogdanowich. Antzezleak: Ryan O'Neal, Tatum O'Neal eta Madeline Khan.

Amerikako beherakada ekonomikoaren garaian, berderatzi urtetako umezurtz bat eta beste mutil kozkor bate topatzen dira Kansasen. Missourira abiatzen dira eta bidaian mutilak neskatoaren 200 dolarrak gastatzen ditu eta neskak, hauek berreskuratu arte ez du hura utziko.

IKUSI BAIETZ...

● Larunbatean

19.45etan, Kirolez Kirol saioan **futbola**: estatu espainoleko futbol liga hasi berri dela, partidu interesgarri bat, **Zaragoza-Real Madrid**.

● Igandean

12.00etan, **eskubaloia**: aste honetako ohorezko

mailako partidurik garrantzitsuenak Irunitik zuzenean, **Elgorriaga-Athletico de Madrid**.

● Ostegunean

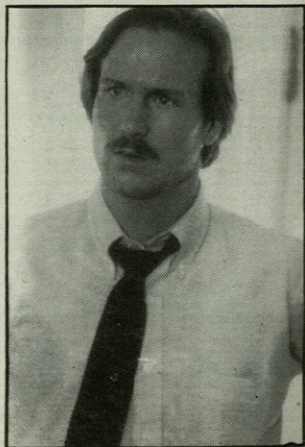
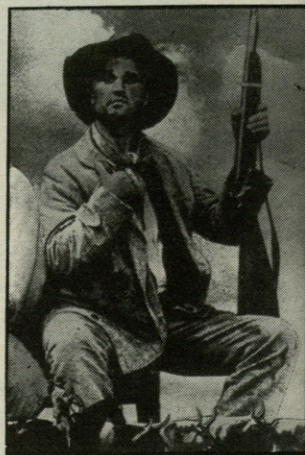
20.30etan Donostiako Nazioarteko Zinemaldaren aurkezpena. Egunero, gaueko hamarrek aldera orduerdiko laburpena.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ Elene Lizarralde magazine kultural moduko programa berri bat egingo du Euskal telebistan. Saio berri honetan, elkar hizketak, zuzeneko musika emanaldiak, dibertigarriak eta beste zenbait elementu tartekatuko dira hiru ordulaurdenetan zehar. **ETBko magazine berri honen izena «Terminus» izango da.** Zuzendaria Elene Lizarralde da, zuzendariordea Xabier Zaldia eta errealtzatzailea berriz, Xanti Etxeberria.

Eskenatokia tren geltoki bat izango dugu eta bere parean Terminus izeneko ostalua dago. Ostalutik honetan, Elene Lizarralde eta Joxe Mari Goikoetxea aurkeztu lanetan arituko zaizkigu eta Maixa Lizeaga eta Olga Untzilla erreportariak izango dira sarreerako telebistan.

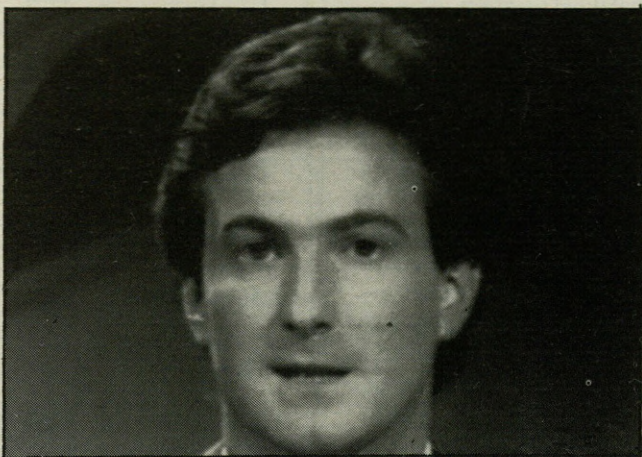
■ Beste programa berri bati ere emango zaio hasiera urriaren lehen astean. Kike Amunarriz, Elena Irureta eta Aizpea Goenaga dira aktore nagusiak eta umorezko saio honetan gauza «bereziak» egiteko gai den jende bitxia agertuko zaigu. Errealizatzailea Iñaki Eizmendi, zuzendari artistikoa Eneko Olasagasti eta produktorea ikuskin dira. Saioa ostiralero, ordu bete eskazo iraupenez laster ikusi ahal izango dugu.

Jon Elorza: «Agian herri kirolak ez dira behar bezala jorratu»

PRAIM TAIM

Euskadi Irratian kolaboratzaile lanetan hasi eta oraintsu arte ETB «Zilarrezko Kirolak» programaren aurkezle izan da. Kazetari lanetan hasi zenetik beti kirolean aritu bada ere ez dio ezeri aterik isten.

ARGIA. Kanpoko kirol desberdinei tarte handia eman zaio ETB, hemengo kirolekin gonbaratuz. Nola baloratzen duzu ETBk kirolari ematen dion tratamendua.

JON ELORZA. Uste dut hemengo kirolari tartea eman zaiola, agian ez behar bezalakoa. Baina uste dut bultzatu dela. Ni oso gustora nago «Zilarrezko Kirolak» programarekin eta bertan ematen zen tratamenduarekin. Normalean tartea izaten ez duten kirol eta jende asko ateratzen ziren. Eta askotan nabaritu izan dut jendeak hori eskertu

egiten duela. Nola tratatu behar den hori, ez dakit. Hor goiko erabakiek agintzen dute. Eman direnean goi mailako kirolak izan dira eta jendeak oso gustoko dituenak. Hemengo kirolei dagokienez, arraunketa denboraldia jarraitzen da, pelotari ere jarraiketa hestua egiten zaio. Agian herri kirolak ez dira behar bezala jorratzen baina beste mailatan Euskal Harriko kirolak uste dut nahiko ondo betetzen direla.

ARGIA. Beste telebistekin gonbaratuz gero, ETBren bitarteko teknikoak

eskasagoak dira, noraino baldintztzen du kazetariaren lana bonek?

JON ELORZA. Presupuestuak ematen dituen bitartekoak ditugu eta ezinda gehiago eskatu. Kirolean argi dago espainiako telebista edo beste telebista autonomikoekin gonbaratuz gero bitarteko gutxiago ditugula. Horrek nolabaiteko mugak jartzen dizkizu lana egiteko momentuan eta hori nabaritzen da. Baina jakina da presupustu arazoa dela. Guk ez dugu beste telebistek duten ikuslego potentziala eta ondorioz presupuestua ere ez.

ARGIA. Zein arazo topatzen dituzue kirol informazioa euskaraz emate-rakoan?

JON ELORZA. Arazo larriena da hizkuntza aldetik ez dagoela hitegi zehatz bat. Egia da aurrera pausu handiak eman direla baina euskal herriko kirol informazioaren hiztegia ez dago behar bezala jorratutik. Hitz tekniko asko dago eta euskarak maila honetan ez du eboluzionatu behar adina. Hitegi zehatzik ez dagoenez ikus entzulegoari gaizki ulertuak sor diezaizkioke.

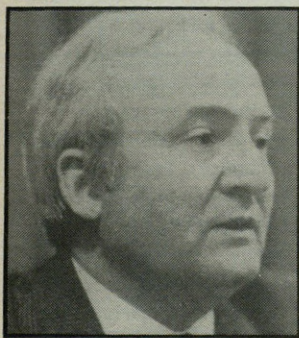
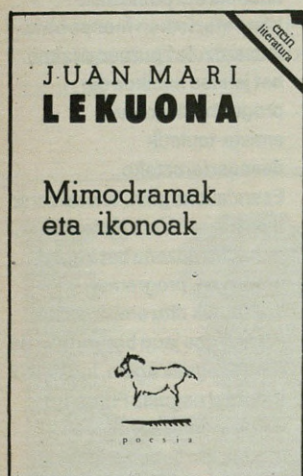
Artikuluxkaren izenburua irakurri eta, Tibeteko jakintsu baten bizitzaren aszetismoaz arituko ginela pentsatu duenak, kale egin du bete-betea. Telebistetxe desberdinetan, Txinaren agindupean bizi den Tibet bezelatsu, menpekotasun gogor bat pairatu beharra daukate: hartzailego multzo haundia eta publizitate kontratazioaren menpe biziz. Ikusentzule kpuruan dezima bat jeistea nahikoa da programarik onena emisio-taulatik desagertarazteko. Esandakoaz gain, telesaioaren hasiera, tarte eta maieraz bat, ez badira dozena bat iragarki ateratzen, programak kontatuak ditu emisioaldiak. Prime Time jaun boteretsua da (horrexegatik agian, ingelesez ordutegi nagusia Prime Time deitzearena!) Berak markatzen duen moldea errespetatu eta segitzen ez duenak ez du afalostean tele-aparailuaren aurrean esertzen diren onespina jasoko ezta ere publizitate agentzia erraldoinen dirutzarra eskuratuko. Prait Taimak jartzen duen zerga ezaguna bezain erabilia da: buruhausterik planteatzen ez dituzten lehiaketak, serial amerikarrak, elkar hizketa arinez beteriko magazineak, lentejuela eta dizdiraz apainduriko showak... zergaitik bestela emitituko dituzte, berderatzietatik aurrera, «Tal Para Cual», «Entre Amigos» eta abarrak. Eta adibideak ETBren programazioarenak baldin badira ere, Prait Taim, dagoeneko beste europar telebista-kate desberdinetaz jabetua da.

E. Irazoki

E. AARANA

Beste finikito bat

Mimodramak eta ikonoak. **JUAN MARI LEKUONA.** Argitaratzen du: Erein-ek, 100 orrialde.

Aspaldi honetan euskal literaturako bideak finikitzen ari direlakoan nago, asmatu dudana aditz itsusi horren erabilkeragatik barkamena eskatuta. «Obabakoak» eta «Azukrea belazeetan» liburuek itxita utzi dute «basoa» gaia euskal literaturan, zati luze baterako behintzat. Juan Mari Lekuonak ekarri digun «Mi-

modramak eta ikonoak» izenekoak ere euskal poesigintzako kapituluetariko bat burutzen du. Irigoienek poesia kultua da —haren erreferentzi mundua jakintzaren arlo bereziak, historia eta artea, sakon ezagutzea eskatzen bait du—, trinkoa —olerki bakoitza mosaiko konplexuago bateko osagarria delako eta, aldi berean, trinkotasunez borobildua delako—, eta mamitsua —antropologia eta erligioarekin zerikusi handia duen mezuaren eroalea delako. Juan Mari Lekuonak kosmoa bere osotasunean hartzeko gura eta irrika adierazi izaten du. Gizakiaren gorputz osagarrietan halako transtzenda igarri zuen «Ilargiaren eskolan» izeneko liburuan, orain arte azkenekoa izan den horretan, alegia. Oraingoan berritz, kosmotasunerako bokazioaren ildo beretsuan, metahistoria egin gura izan du.

Maiuskulez idatzita, Oronen sorreran kokatu du bere burua; abiatu ere aurreistoriako grutetan abiatuta —hitzari berak ematen dion konotazioa eta guzti— barne jarioak,

emozioak, paisaia fisikoari lotuta interpretatu ditu. Azkenean mitologiara ailegatu da, laberintikoa ere baden bidaian. Laberintoan barrena ibiltzeko erabili izan dituen oinak izan dira bestalde, hitzak zehatz hautatzea, ederto jostea eta azaldu gura dituen abstraziotarako berba multzoak osatzea. Hala bada, filosofo, antropologo eta halakoei ere zer ausartu emango die liburu honek.

Juan Mari Lekuonaren bidea epigonikoa da. Nekez onartuko du jarraitza-lerik. Berea da, horregat. Hara hemen, bada, zer dela eta hasi naizen finikitoak aipatuz. Bere bizialdiko azken hogeitamar urteak, gutxienez jota, poesigintzari eskaini dion gizonak nire begirunea aitortu behar diot, aitzitik. Batez ere liburu hain ederra egin duenean, nahiz eta poesibide honek euskal literatura bide bazter-tuetan barrena harago da-roala sinestuta egon ni neu.

Amaitzeko, liburu hau irakurle gehienei gaitz egingo bazaie ere, ezinbesteko erreferentzi puntua da poesigintzan diharduen edonorentzat. Alfa eta omega bait da Lekuona. Bere eskolako bakarra bera baledi, hainbat hobe, nekez gaindituko bait du inork maisua.

Edorta Jimenez

jakes ahamendaburu

**gauean
ontuts...**

maiatz.

Tituloa: **gauean
ontuts...**

Idazlea: **Jakes
ahamendaburu**
Argitaratzen du:
Maiatz-ek

**Poesia liburua. 95
orrialde.**

**Afrikako
ipuin
herrikoia (I)**

Tituloa: **Afrikako ipuin
herrikoia (I)**

Itzultzailea: **Juan Mari
Sarasola.**
Marrazkiak: **Jose
Ignacio Treku.**
Argitaratzen du:
Elkar-ek

D E N B O R A P A S A

H I T Z G E Z I D U N A K

TXORI MOTA	↓	ATERPE	↓	(HER) EZAK	↓	IRIDIOA	↓	ESATEN DUT	↓	DARDAR	↓
ZUREZKO OINETAKOAK		KARRIKAK		NAFARROAKO HERRIA		BARRABILA		ITSAS MOLUSKO		ARANONDO- AREN FRUITU	
→		↓		↓		↓		↓		↓	
PIPATZEKO LANDARE	→						BIZK. LORE	→			
GIZON IZENA							10				
↓					METALEZKO HONDAKIN	→	↓				
					GARRASI						
GIZON IZENA	→				↓		KONTSO- NANTEA	→		SODIOA	→
EUSKARA TITULUA							NEUKALA			IAIO	
→			NOKA, DIOT	→			↓		↓	NITROGENOA	→
			GARI- SORTA							ABAR	
GOTIKOA	→		↓		UMEA	→				↓	UKAPEN
EZ EME					EUROPA						
→			ZERORI	→	↓		JARRAI- BIDE	→			↓
			IDI, HITZ ELKAR.				BI				
SANFERMINE- TAKO MARTXA	→	↓			ANAI-ARREBEN SEME-ALABAK	→					
LATAZKO ORRIA					ROENTGEN						
→					↓			ZORO	→		

ENBIDO

KAXKU

M. Li

KASKO INTEGRALA

Ablitasen gertatu zen honako istorio ha:

— Kontxo Mariano, aspaldiko! Zer gertatzen duk?

— Motel, motel... Azken bolada metan alde batetik bestera nabil. Hara bertan esate baterako Holandara noa.

— Holandara hoala? Nekaben! Barmesede bat egin behar didak.

— Bai gizona, lagunak horretara gaudek eta. Zer nahi duk bada ondik ekartzea?

— Kasko integrala ekarri behar dak! Kolpeak nabaritu ere egiten dituen horietako bat.

— Eta zer egin behar duk ba hik kasko integralarekin? Motorrik ez dak eta!

— Ez, ez kasko hori ez diat motonez ibiltzeko nahi, festaz-festa dirua eratzeko baizik. Hik ekar izadak kaskoa eta ikusiko duk: aurtengo lan aberastu egingo nauk.

Mariano joan da Holandara, erosi ditxosozko kasko integrala eta eman dio kaskoa Juaniko bere lagurari. Juanitok bere aldetik erosi du istoroen «garrotea» eta festaz-festa ere ikuskizuna paseatzen hasi da. Tsi dira Tafallako festak eta:

— «Juanikoren kasko integrala: kolpeak bost duriko».

Hasi da jendea inguratzen, hartu garrotea eta danba! Juaniko zut! Ez mugitu ere.

Iritsi dira Valttierrako festak eta an ere berdin: jarri kaskoa, jaso bost durokoa eta... aguanta kolpea!

Baina halako batetan heldu da Leringo festa sasoi eta bere txiringia antolatu duenean, hara non saltzen zaion Leringo erraldoia: Bi metro eta erdi, 180 kilo.

— Hara Juaniko, tori hire duriok, baina nik kolpea nire «garro-

tea»rekin emango diat.

Joan da etxera eta animaleko «garrotea» ekarri du. Eman dio kolpea Juanikori eta:

Danba! Katakrahs, prfssgrfss...

Juanikoren kaskoa leporaino sartua, kaskezurra txiki-txiki eginda eta muinak sudurretatik behera irristan:

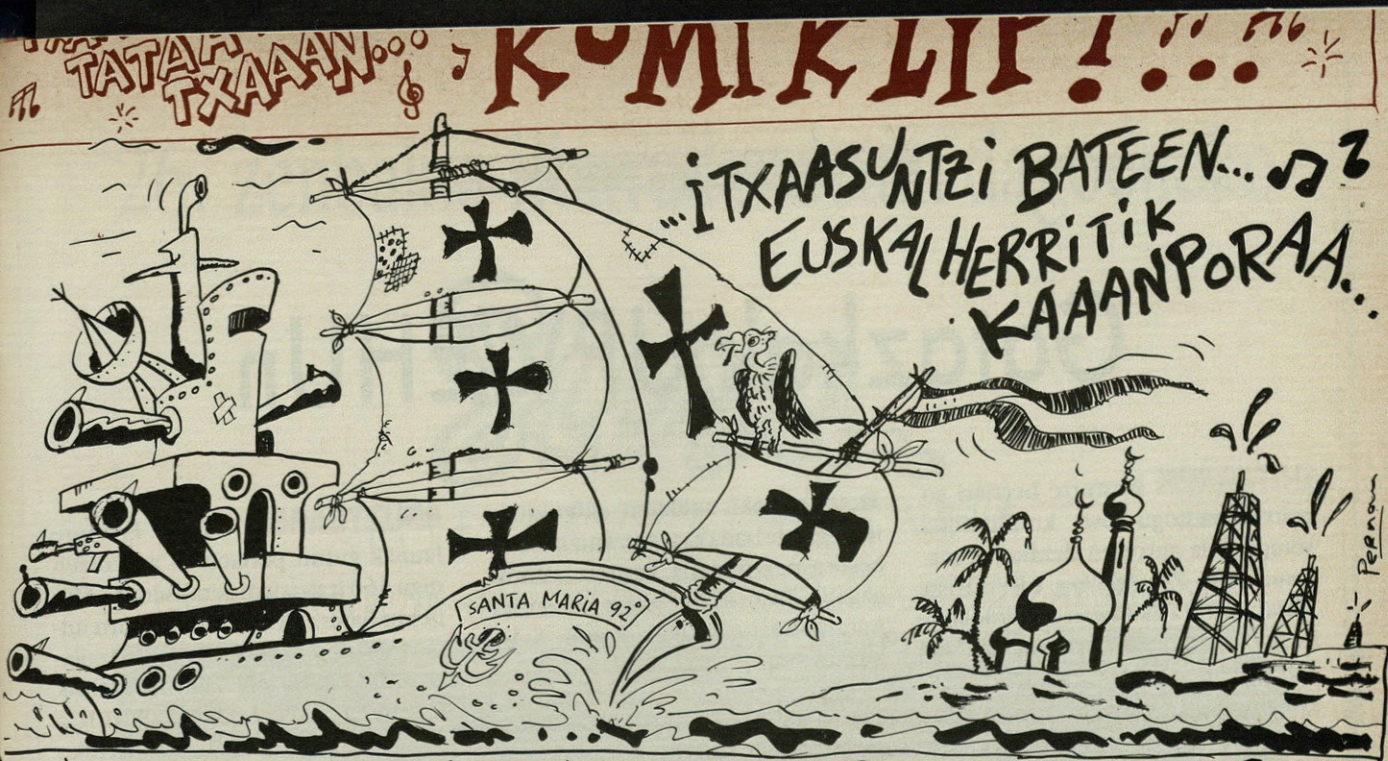
— Tira Juaniko, garbitu mukiak beste bost duriko jokatu behar dizkiat eta!

S O L U Z I O A K

•	I	•	B	•	Z	•	I	•	D	•	I
E	S	K	A	L	A	P	R	O	I	A	K
•	T	A	B	A	K	O	•	L	O	R	A
G	I	L	E	N	•	T	X	A	T	A	
•	N	E	S	T	O	R	•	G	•	N	A
E	G	A	•	Z	I	O	N	A	T	•	N
•	O	K	A	•	H	A	U	R	R	A	•
A	R	•	Z	E	U	•	E	R	E	D	U
•	R	I	A	U	•	I	L	O	B	A	K
L	A	T	O	R	R	I	A	•	E	R	O

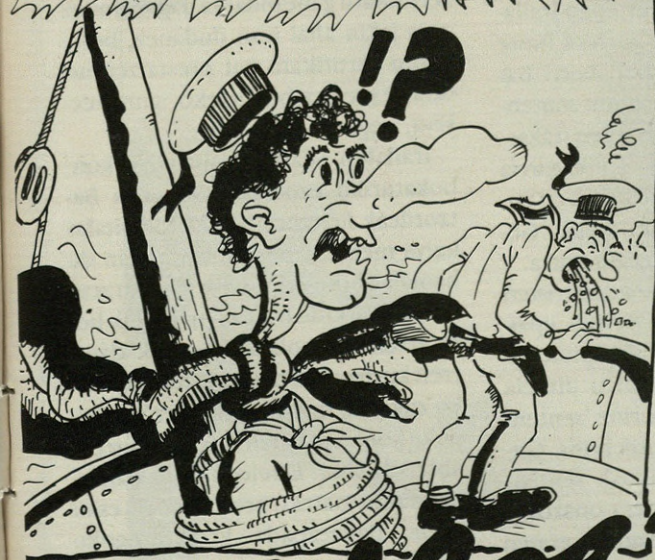

24/11/90.

NARAAHATEEE ETA EZ
DAKIT NOORAA..

AGUR ENE AMAA GOXOARI...
AGUR ENE MAITE POLTARI...

EZ EGIN NEE GAR
ETORRIKO NAIZ
KUTXA BATETAN
OHOREZ
BETERIK

Gatazkak UPV/EHUn

DATORREN ikasturte berriari so egiten badiogu oso konfliktiboa izango dela aurrean dezaket zihurtasun osoz. Zer dela eta, UPV/EHUn Maiatzean eta Ekainean gertatutakoa besterik ez dugu gogoratu behar. Dakizuenetz aspalditik UPV/EHUn aldarrikatutako Irakaslego Propioa edota bertako irakasleentzako lan iraunkortasuna lortu genuen bide atipiko baten bidez, hain zuzen epaileek emandako sententzia baten bidez. Ez ditut nondik norakoak eta gorabehera guztiak azaldu eta gogoratu egingo, baizik sententzia honen araueran 1987.eko Urriaren 1ean finkaturiko kontratuak laboralak direla eta ondorioz lagislazio alboralaren menpean. Hori aipatu besterik ez.

Maiatzean eta Ekainean komunikabideetan sobran aipatu izan ziren Talde Errektoralaren hautaketa prozesuan gertatutakoa eta Errektoregoko itxialdia, eta honi esker Talde Errektoralaren eta irakasle kontratadunen artean negoziazio prozesu bati ekin genion Uztailaren lehenengo hamabostaldian zehar, helburua sententziaren mamia argitzea zelarik. Negoziazio hauetan presente egon ziren bakoitzaren aholkularitza juridikoa. Funtsean, irakasleen ordezkari eta beraien aholkularitza juridikoaren ustez kontratuak laboralak dira, honek suposatzen duenarekin: lagislazio laboralaren araueran kontratuak mugagabeak dira, aintzinekotasuna ordainduta izan behar eta, halaber, soldataren ehuneko ehuna (orain arte kobratzen duguna da: funtzionari baten %85a, trienio gabe eta urtero urtero kontratu berria firmatu behar). Hau da, maila berbereko funtzionari batekin konparatuz 60.000 ptz gutxiago (gutxi gora behera) kobratzen dugu hilabetero.

Ekonomikoki soldaten diferentzia ikaragarria bada ere, garrantzitsuena beste aspektu bat da, kontratuak mugagabe izatearena alegia, lanaren iraunkortasunak dakarkigun ikuspuntu hura.

AIPATURIKO hamabostaldi horretan Talde Errektoralakoek sententzia onartu baino errekurrituta zegoela aurpegira bota ziguten behin eta berriro. Are gehiago, horien ustez sententziak ez zuen goian aipatutakorik esaten. Beraz, gure kontratuak bukatuko zirela aurtengo Irailaren 30ean eta hortik aurrera beste kontratu administratibo berri bat firmatu beharra. Esan zuten sententzia egoera bereberean zeuden irakasle guztientzat (560) aplikagarria izango zela, eta ez demanda jarri zutenentzat (227 irakasle) soilik. Gerorago esango dudanez gezur hutsa.

Gauzak horrela planteatuta iristen gara Uztailaren 13ra. Bertan epaileak Eusko Jaurlaritzak ipinitako errekurtsu guztiak bastertu dituela ezagutzen dugu, ondorioz sententzia irmo izanik martxotik hona. Gure aholkularitza juridikoak sententzia ez bada goitik behera onartzen dio Erretore Jaunari, eta honek zigorra dauka. Egun horretan ez dira negoziatzera azaltzen ez Erretore Jauna ez beraien aholkularitza juridikoak, negoziazio prozedura eten-duz. Biharemunean Errektoregoan, beste 250 irakasleok "demanda previa administrativa" bat, aurkezten dugu, 87an 227 irakaslek prestatutakoa bezala. Gaur egun erantzuna emateko hilabeteko epea pasatu da eta ez dugu erantzuna jaso, hau da "silencio administrativo" deritzona. Horra hor horien borondatea.

ABUZTUAREN 31ean Erretore Jaunak gutun pertsonala zuzentzen digu 560 irakasleoi zera esanez: «Honekin batera doakizun kontratu administratibo berria 1990eko Irailaren 16a baino lehenago firmaturik Erretoregoan jaso ezean, UPV/EHUn irakasle izan nahi ez duzula ulertuko da eta hutsik uzten duzun postua ahal bezain arin iragarriko da lehiketa publikorako. Azken hiru urteotan egindako lana eskertzen dizugu». Karta hau gure etxeko helbidetara zertifikatu gabe bidalita dago. Honez gain jakin ahal izan dudanez, beste gutun zertifikatu bat prestatzen ari dira etxetara bidaltzeko, gure «cese»a, alegia.

Irailaren 5ean harrapaladan konbokatutako ezohizko Gobernu Batzordeak Erretore Jaunak bidalitako karta mehatsu hori ontzat eman du hamalau botoekin soilik. Bertan zeuden batzarkide batzuk protestak bota arren eta holako neurriak datorren kurtsoaren hasera kilikolo jarriko zukeela, irakasle askok ez bait genuke kontrato berririk firmatuko eta abar, eta abar. Erretore Jaunak azkenetaraino joateko prest dagoela esan zuen. Badaezpada Errektoregoko ateak blindatu egin ditu eta telebista eta guzti jarri.

Unibertsitateari buruzko azken berria emateko, Irailaren 6an irakasle laboralki kontratatuok Asanblada gauzatuko dugula aipatu behar dut. Irakasleakide batzuekin hitz egin ondoren etorkizunean ekaitz gogorra datorkigula susmatzen dugu. Hala ere prest gaude gu ere azkenetaraino joateko. Hala bedi!

Fernando Mijangos

26. zenbakia liburudendetan dagoeneko

SUSA

L I T E R A T U R A L D I Z K A R I A

GEHIGARRI BEREZIA: «MANIFESTU ATZERATUA» (1968), JOXE AZURMENDI

HARPIDE ÍZAN NAHI BADUZU igorri zure datuok: izen eta abizenak, helbidea, herria, banketxe edo kutxa ezagun bateko kontu korrante zenbakia.

Gure erredakzioa: SUSA ALDIZKARIA. Mundaiz bidea 8. 20012 Donostia. Telf: 28.36.78

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

Zurekin Zuzenean